מהדורת 'קרן טללי ברכה'

שנה י"א (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

• חיי שרה •

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומרוממים בכתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זֹהַר הַמְּבָאֵר

הבתר והכנוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

א | עיקר עבודת ה'
אמונה פשוטה ותמימה
אוצר פניני החסידות

יב | הקבר שנחפר בסופת השלגים
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יד | בשידוך - יש לבדוק
בעיקר מידות טובות
מילתא חדת"א

העלונים: ספיר ויהלום • מילתא חדתא • ובחרת בחיים • אביר יעקב • מבתלי בית הדין • שו"ת בהלכה • תניא

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה
מכון אור לישרים
ירושלים - נהריה

תְּפְאֶרֶת שְׁמוּאֵל | עִקַּר עֲבוֹדַת ה' - אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה וּתְמִימָה לְלֹא שׁוּם חֲקִירוֹת ..... א

זַר זָהָב | אַבְרָהָם לֹא חָשׁ עַל כָּל הָעוֹבֵר עָלָיו אֶלָּא קִבֵּל הַכֹּל בֶּאֱמוּנָה .... א

דִּבְרֵי אֱמוּנָה | הַשִּׂמְחָה פְּרִי הָאֱמוּנָה ..... א

מִזְקְנֵים אֶתְבּוֹנָן | הַדְּאָגוֹת מְקַצְּרוֹת חַיֵּי הָאָדָם ..... ב

צַו וְזָרוּז | עֵצָה נִפְלָאָה לְהִתְעַלּוּת תְּמִידִית שָׁנָה בְּשָׁנָה וּבַל יִשָּׁאֵר בְּאוֹתָהּ מַדְרֵגָה ..... ב

בְּאֹר אַבְרָהָם | אַל יַקְדִּים הָאָדָם עֲצָמוֹ בְּדַאֲגוֹתָיו ..... ג

בְּאֹר יַעֲקֹב | מַטְבֵּעַ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ זָקֵן מִצַּד אֶחָד וּבָחוּר מִצַּד אַחֵר – הָעִתִּים הֶשְׁווּ אֶצְלוֹ לְטוֹבָה בִּימֵי הַנַּעֲרוּת כְּבִימֵי הַזִּקְנָה ..... ג

לִקּוּטֵי שִׂיחוֹת | 'שָׂרָה' רֶמֶז לַגּוּף וְ'אַבְרָהָם' לַנְּשָׁמָה ..... ג

לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת | הַקְּדֻשָּׁה אֵינָהּ נְקָנִית בְּחִנָּם אֶלָּא בְּכֶסֶף מָלֵא ..... ד

קְדֻשַּׁת לֵוִי | הַמִּים לֹא עָלוּ לְקַרְאָתָהּ כְּשֶׁשָּׁאֲבָה לַגְּמַלִּים כְּדֵי שֶׁתִּטְרַח בַּמִּצְוָה ד

מַאֲמְרֵי אַדְמוּ"ר הַזָּקֵן | 'וְהָאִישׁ מִשְׁתָּאֶה לָהּ מַחֲרִישׁ' – שִׁמְמוֹן הַמַּחֲשָׁבָה בְּעֵת הָעֲלִיָּה מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה ..... ד

פֶּלֶא יוֹעֵץ | טָהֳרַת הַמִּקְוֶה מְסֻגֶּלֶת לְטָהֳרַת הַמַּחֲשָׁבוֹת ..... ה

אַלְף בִּינָה | תְּפִלָּה נִקְרֵאת שִׂיחָה, שֶׁתִּהְיֶה בְּלִבּוֹ שִׂיחַת הַתְּפִלָּה בִּלְבָד .... ה

פִּתּוּחֵי חוֹתָם | הָאָדָם זוֹכֶה ע"י מַעֲשָׂיו לְנֶפֶשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה עֶלְיוֹנִים ..... ה

תְּפְאֶרֶת בָּנִים | הַחִדּוּשׁ הוּא לַעֲבֹד אֶת הַבּוֹרֵא בִּזְמַנֵּי דִּחַק וְצָרוֹת וּכְשֶׁנִּרְאֶה לוֹ שֶׁדּוֹחִים אוֹתוֹ ..... ו

אִמְרֵי אֱמֶת | עַל כָּל עוֹבֵד ה' עוֹבְרִים עָלָיו הִסְתָּרוֹת, שׁוּם יְגִיעָה אֵינָהּ נֶאֱבֶדֶת לָרִיק ..... ו

מְבַשֵּׂר טוֹב | הָעֲבוֹדָה בַּזְּמַן הַזֶּה בְּלֵב אָטוּם חֲשׁוּבָה כְּמְסִירוּת נֶפֶשׁ ..... ו

שֵׁם דָּוִד | בְּטוּל יְמֵי הָאֲבֵלוּת מִפְּנֵי כְּבוֹד הָרֶגֶל ..... ו

הַדֶּרֶשׁ וְהָעִיּוּן | חֶסְרוֹן עֶשְׂרִים יוֹם מִימֵי הָאֲבֵלוּת ..... ז

אַלּוּפֵי יְהוּדָא | קַבָּלַת דִּבְרֵי תּוֹכָחָה ..... ז

שְׁאֵרִית יַעֲקֹב | מְסִירַת הַשְּׁקָלִים לְסוֹחֵר אַחֵר ..... ז

בְּאֹר לַחַי | הַזְּמַן שֶׁאַבְרָהָם הֶחְלִיט לְהַשִּׂיא אִשָּׁה לְיִצְחָק ..... ז

וַיֹּאמֶר שָׁאוּל | מֵאוֹן נְטִילַת אִשָּׁה מִבְּנוֹת עָנֵר אֶשְׁכּוֹל וּמַמְרֵא ..... ז

כְּתָב סוֹפֵר | עֲשִׂיַּת חֶסֶד לְשֵׁם שָׁמַיִם ..... ח

חוּט הַמְּשֻׁלָּשׁ – שַׁעַר הַמַּיִם | גַּם קְפִיצַת הַדֶּרֶךְ בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יֵאָסֵר יִצְחָק בְּכָל הַנְּפָשִׁים שֶׁבָּעוֹלָם ..... ח

בְּרִית יִצְחָק | שְׁנוֹתָיו שֶׁל יִשְׁמָעֵאל ..... ח

אוֹר תּוֹרָה | קִדּוּשִׁין עַל יְדֵי שְׁלִיחַ ..... ח

קִנְיַן אַבְרָהָם | הוֹצָאַת פֵּרוֹת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל ..... ח

זִכְרוֹן שְׁמוּאֵל | בְּרָכַת בֵּיתוֹ שֶׁל לָבָן בְּזִכּוּת רִבְקָה ..... ט

יָם שֶׁל יְהוּדָה | חֲמִדַּת לָבָן לִמְמוֹנוֹ שֶׁל אֱלִיעֶזֶר ..... ט

מעשי צדיקים ..... ט

ספיר ויהלום | האר"ה חסידית מן הפרשה ..... יב

לרכישת ספרים מרוכזת ולמוסדות:

מוישי: 052-7110200 | עזרא: 052-7110900

בס"ד

קו מענה הלכה

02-803-9999

או במייל: rav@abiryaakov.com

בית הוראה אביר יעקב

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

מחוברים

מתחילים את היום!

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ישירות למייל האישי

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

עיצוב ועימוד עלונים: שוקי קנר

להורדת הגיליון: https://www.orlayesharim.com

מנחת ערב

'וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב' (בראשית כד סג)

בגמרא **במסכת שבת** (דף פט:), מתבאר כי הגאולה העתידה תבוא לישראל בזכות יצחק אבינו. כי לעתיד לבוא יאמר הקדוש ברוך הוא לאבות הקדושים כי בניהם חטאו, ואברהם ויעקב יאמרו כי אם כן ראויים הם להימחות על קדושת שמו יתברך, אולם יצחק אבינו יעמוד וילמד עליהם זכות, כי רוב שנות חייהם אינם חוטאים, והמעט שנותר, יטול חציו על עצמו, או אפילו את כולו, שכן מסר שמו למען כבוד שמו יתברך. ועתיד הקדוש ברוך הוא לקבל את דבריו ולהציל את ישראל.

על דברי הגמרא הללו נשתברו קולמוסים רבים, ופליאה גדולה היא כי דווקא יצחק אבינו הנאזר בגבורה ומידתו מידת הדין - הוא העתיד להציל את ישראל מן הדין, ואילו אברהם אבינו שמידתו חסד, ויעקב אבינו שנצטער בגידול הבנים - לא חסו על ישראל ואמרו 'ימחו על קדושת שמך'.

אך הנה, אם נבוא להתבונן במהלך חייו של אברהם אבינו, ובתפילות שהתפלל לפני ה', נראה כי מעולם לא ביקש אברהם עבור עצמו, וכל מהותו היתה אך ורק בעבור אחרים. עמוד החסד - כפשוטו, כולו נתינה, ואין בו משל עצמו כלום.

אולם יצחק אבינו מידה אחרת היתה לו. כאשר יצא לשוח בשדה ולתקן תפילה, קם וחידש מהלך חדש שלא נודע עד עתה - תפילה על צרכי עצמו. שם התפלל על זיווגו (ראה כלי יקר שם), ולאחר מכן מצאנוהו מתפלל על הבנים. כי אחר שהקריב יצחק עצמו לקרבן לפני ה', וביטל עצמיותו לגמרי, שוב יש בכוחו לבוא ולבקש על עצמו, ואין בזה סתירה לעבודת ה'.

ונראה להוסיף בזה עוד, שהיה יצחק עמוד העבודה בעולם, וחידש את ענין התפילה במקום עבודה, כי הוא שהיה קרבן לה' יכל לחדש כי ניתן לקיים את עבודת הקרבנות גם על ידי התפילה. ומשום כך יצא לשוח בשדה, בהר המוריה מקום העקידה, וכן 'שדה' כפשוטו, מקום גידול הצמחים אשר מהם לוקחים ומעלים על גבי המזבח מנחות ונסכים, כי עם כל קרבן באה מנחה. והרי דווקא בקרבן המנחה נאמר (ויקרא ב א) "וְנֶפֶשׁ כִּי תַקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה לַה'", כי המביא מנחה - את נפשו הוא מקריב עימה (ראה מדרש תנחומא ויקרא ה).

לפי זה נוכל להבין ענין מופלא. הנה בתורה הקדושה נצטוינו לקרוא קריאת שמע 'בשכבך ובקומך' - בבוקר ובערב. ואכן סומכים אנו את קריאת שמע של בוקר לתפילת שחרית, וקריאת שמע של לילה לתפילת ערבית. ויש להבין, מפני מה לא נתקנה קריאת שמע גם יחד עם תפילת המנחה.

אלא, הרי כל ענין מצות קריאת שמע הוא קבלת עול מלכות שמים במסירות נפש, המוטל על האדם בשעה שניעור משנתו וקודם ששוכב על משכבו. אולם תפילת מנחה, הן כל מהותה מסירות נפש, ושוב אין צורך להוסיף בה קריאת שמע.

ומעתה יובן, כי כאשר בא הקדוש ברוך הוא אל יצחק אבינו ואמר לו 'בניך חטאו', לא השיב 'ימחו על קדושת שמך' כאברהם ויעקב, כיון שבעבודתו נתחדש שמסירות נפש אינה רק בעצם הריגת האדם על קידוש השם, אלא גם בחיים על קידוש השם. ובאמת, מהו 'ימחו על קדושת שמך'? מחיית הרע ונקיונו על ידי מסירות נפש, ובזה אמר יצחק כי כבר מסר נפשו במעמד העקידה, ומעתה כל העבודה המוטלת על בניו היא עבודת הלב בתפילה, ובזה מקיימים מסירות נפשם לשמים.

(מתוך "עינים מאירות" להגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

נוֹשְׂאִים בְּפָרָשַׁת חַיֵּי שָׂרָה

אֱמוּנָה תְּמִימָה

תִּפְאֶרֶת שְׁמוּאֵל

רַבִּי שְׁמוּאֵל צְבִי מֵאֶלֶכְּסַנְדֶּר זיע"א

עִקַּר עֲבוֹדַת ה' – אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה וּתְמִימָה
לְלֹא שׁוּם חֲקִירוֹת

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה (כג א), 'יוֹדֵעַ ה' יְמֵי תְמִימִם וְנַחֲלָתָם לְעוֹלָם תִּהְיֶה' (תהלים לז יח), כְּשֵׁם שֶׁהֵן תְּמִימִים בְּךָ שְׁנוֹתָם תְּמִימִים (ב"ר נח א) וְכוּ'.

כִּי עִקַּר עֲבוֹדַת ה' הוּא הָאֱמוּנָה בְּלֵב שָׁלֵם וְתָמִים, אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה וְתַמָּה בְּלִי שׁוּם חֲקִירָה וְשִׂכֶל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ' (דברים יח יג), וּפֵרוּשׁ רַשִׁ"י ז"ל 'לֹא תַחְקֹר אַחֲרֵי הָעֲתִידוֹת וּתְקַבֵּל כָּל הַבָּא עָלֶיךָ בְּתָמִימוּת וְאַל תִּהְיֶה עִמּוֹ וּלְחֶלְקוֹ'.

וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר, שֶׁתַּאֲמִין שֶׁכָּל הַמִּתְנַהֵג עִם הַכְּלָל וְעִם הַפְּרָט הַכֹּל הוּא בְּהַשְׁגָּחָה עֶלְיוֹנָה, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (חולין ז:) אֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְמַטָּה אֶלָּא אִם כֵּן מַכְרִיזִין עָלָיו מִלְמַעְלָה, וְכָל מַה דְּעָבִיד רַחֲמָנָא לְטַב עָבִיד (ברכות ס:).

אַבְרָהָם אָבִינוּ הֶאֱמִין אֱמוּנָה תְּמִימָה

וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּפְּרָקִים הַקְּדוֹשִׁים - אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בֶּן ג' שָׁנִים הִכִּיר אֶת בּוֹרְאוֹ (ב"ר ל ח), 'הִכִּיר' הוּא עַל יְדֵי הַכָּרָה שִׂכְלִית, אֲבָל אַחַר כָּךְ הֵעִידָה עָלָיו הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה 'וְהֶאֱמַן בַּה'' (לעיל טו ו), וּכְתִיב חָסֵר יוּ"ד הָרוֹמֵז לַחָכְמָה, כִּי הָיָה מַאֲמִין אֱמוּנָה תְּמִימָה וּפְשׁוּטָה בְּלִי חֲקִירָה וְחָכְמָה.

עַל יְדֵי הַתְּמִימוּת זָכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה

וְעַל יְדֵי זֶה זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה, כִּי נַפְשָׁם עָרְגָה לַה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'צָמְאָה נַפְשִׁי לָךְ'' (תהלים סג ב), וְכַמְבֹאָר עַל הַכָּתוּב 'עִם נָבָל וְלֹא חָכָם' (דברים לב ו), וְתַרְגּוּמוֹ 'עַמָּא דְקַבִּילוּ אוֹרַיְתָא וְלָא חַכִּימוּ', רָצָה לוֹמַר שֶׁלֹּא חָקְרוּ בַּחֲקִירוֹת וְחָכְמוֹת מָה לָהֶם וְהֶאֱמִינוּ בַּה' וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ.

אַבְרָהָם אָבִינוּ הוֹרִישׁ אֶת הָאֱמוּנָה הַתְּמִימָה בְּטֶבַע לְזַרְעוֹ אַחֲרָיו

וְהָאֱמוּנָה הַפְּשׁוּטָה וְהַשְׁלֵמָה הִשְׁרִישׁ אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּלֵב זַרְעוֹ אַחֲרָיו, בְּהַבִּיטָם אֶל צוּר מַחֲצַבְתָּם, וְזֹאת הִיא הַנְּחָלָה אֲשֶׁר הוֹרִישׁ לָהֶם בְּטִבְעָם. אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא עַל פִּי חֲקִירָה וְשִׂכֶל אֱנוֹשִׁי, אִי אֶפְשָׁר לְהַנְחִיל לְבָנָיו, כִּי לֹא כָּל הַשִּׂכְלִים שָׁוִים, זֶה בּוֹנֶה וְזֶה סוֹתֵר. וֶאֱמוּנָה הַזֹּאת הַתְּמִימָה שֶׁיֵּשׁ לְהַנְחִילָהּ לְבָנָיו וְזַרְעוֹ אַחֲרָיו הִיא חֲבִיבָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, כִּי טְהוֹרָה הִיא וְעוֹמֶדֶת לָעַד.

עַל הָאָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל לְהַרְבּוֹת עֲבוֹדַי ה'

וְעַל זֶה נֶאֱמַר 'וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה' (לעיל טו ו), צְדָקָה שֶׁעָשָׂה עִם עוֹלָמוֹ - שֶׁהִנְחִיל לָהֶם מַתָּנָה טוֹבָה, (חבקוק ב ד) 'וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה' וִיחַיֶּה אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ.

וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל כַּמָּה פְּעָמִים כִּי לֹא יִשָּׁלֵם הָאָדָם בְּמַעֲשֵׂי עַצְמוֹ, בִּהְיוֹתוֹ לְבַדּוֹ שָׁלֵם בְּדַרְכּוֹ, כִּי אִם בְּהַשְׁלִים שְׁלֵמוּתוֹ לַאֲחֵרִים, לְהַרְבּוֹת עֲבָדִים לְקוֹנוֹ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסֵפֶר בִּינָה לַעִתִּים עַל הַכָּתוּב 'בְּרִצוֹת ה' דַּרְכֵי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יַשְׁלֵם אִתּוֹ' (משלי טז ז) שֶׁצָּרִיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל שֶׁגַּם אוֹיְבֵי ה' יִתְהַפְּכוּ לְאוֹהֲבֵי ה' שֶׁיְּשַׁלְּמוּ אִתּוֹ בְּדַרְכֵי ה'.

קַל יוֹתֵר לִפְקֹד עֲקָרוֹת מִלְּהַכְנִיס יִרְאַת שָׁמַיִם בְּלֵב אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל

וּבְאֵמֶת זוֹ הִיא עֲבוֹדָה גְּדוֹלָה עַד מְאֹד, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר כְּבוֹד קְדֻשַּׁת אָבִי אֲדוֹנִי זְקֵנִי הַגָּאוֹן הַקָּדוֹשׁ זצלה"ה מִגְּרִיצָא, כִּי נָקֵל לִפְעֹל יְשׁוּעוֹת, וּלְהִתְפַּלֵּל וְלִפְקֹד עֲקָרוֹת, מִלְּהַכְנִיס לְלֵב אֶחָד שֶׁל יִשְׂרָאֵל שַׁעַר אֶחָד מִשַּׁעֲרֵי יִרְאַת ה', וְאַבְרָהָם בְּרֹב כֹּחוֹ וְצִדְקָתוֹ פָּעַל כָּל זֹאת בֶּאֱמוּנָתוֹ הַתְּמִימָה וְהַשְׁלֵמָה, וְנֶחְשַׁב לוֹ לְצִדָּקָה שֶׁקִּיֵּם אֶת הָעוֹלָם.

בְּאוּר הַמִּדְרָשׁ עַל פִּי הַנַּ"ל

וְזֶה הוּא פֵּרוּשׁ בַּמִּדְרָשׁ 'יוֹדֵעַ ה' יְמֵי תְמִימִם' - הַמַּאֲמִינִים בַּה' בְּבְחִינַת 'תְּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ', 'וְנַחֲלָתָם לְעוֹלָם תִּהְיֶה' - שֶׁמַּנְחִילִין טִבְעָם לִבְנֵיהֶם וְלִבְנֵי בְנֵיהֶם, 'וַחֲבִיבִים שְׁנוֹתֵיהֶם שֶׁל צַדִּיקִים בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא' (מדרש שם), כִּי הַמַּאֲמִינִים הַתְּמִימִים מַנְחִילִין טִבְעָם וְשָׁרְשָׁם לְדוֹרוֹת, וְנִקְרָאִים חַיִּים עַד הָעוֹלָם, אַף כְּשֶׁהֵמָּה בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן 'וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה', כִּי הִנְחִיל כֹּחוֹ לְזַרְעוֹ אַחֲרָיו:

זֵר זָהָב

רַבִּי זְאֵב וְוּאלְף מִסְּטָרִיקוֹב זיע"א

אַבְרָהָם לֹא חָשׂ עַל כָּל הָעוֹבֵר עָלָיו
אֶלָּא קִבֵּל הַכֹּל בֶּאֱמוּנָה

וַיָּקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וַיְדַבֵּר אֶל בְּנֵי חֵת לֵאמֹר (כג ד). הִנֵּה אַחַר הַנִּסָּיוֹן הֶעָצוּם שֶׁל הָעֲקֵדָה, וְאַחַר שָׁמְעוֹ מִן הַמַּלְאָךְ 'כִּי יְרֵא אֱלֹקִים אַתָּה' (כב יב) וְשֶׁעַל יְדֵי זֶה יִרְבֶּה זַרְעוֹ וְיִתְבָּרַךְ בְּכָל הַבְּרָכוֹת, אַחַר כָּל אֵלֶּה בְּשׁוּבוֹ אַךְ לְבֵיתוֹ קָרָהוּ מִקְרֶה הָרִאשׁוֹן שֶׁמֵּתָה עָלָיו שָׂרָה אִשְׁתּוֹ, וְהָיָה מָקוֹם לְהַיֵּצֶר לְעַרְבֵּב דַּעְתּוֹ חָלִילָה.

עַל זֶה בָּא הַכָּתוּב לְהָעִיד עָלָיו וְלוֹמַר "וַיָּקָם אַבְרָהָם וְגוֹ'", כְּלוֹמַר אָמְנָם הוּא מָשָׁל בְּרוּחוֹ וְלֹא הִרְהֵר אַחַר מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֶלָּא 'וַיָּקָם' – הִרְהִיב בְּנַפְשׁוֹ עֹז וּתְקוּמָה הָיְתָה לוֹ, כִּי לֹא נָתַן אֶל לִבּוֹ דָּבָר וְלֹא חָשׁ עַל כָּל אֵלֶּה:

דִּבְרֵי אֱמוּנָה

רַבִּי אַבְרָהָם יִצְחָק מִתּוֹלְדוֹת אַהֲרֹן זיע"א

הַשְׁמָחָה פְּרִי הָאֱמוּנָה

מִבְּאָר בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהַשִּׂמְחָה הִיא פְּרִי הָאֱמוּנָה, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁאָדָם מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹאֶה וּמַשְׁגִּיחַ עַל הַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה גְּדוֹלָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (חולין ז:) אֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְמַטָּה אֶלָּא אִם כֵּן מַכְרִיזִין עָלָיו מִלְמַעְלָה, הוּא תָּמִיד בְּשִׂמְחָה.

כִּי בְּכָל דָּבָר שֶׁיֵּאָרַע לוֹ מְחַזֵּק עַצְמוֹ בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁכָּךְ הוּא רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לְטוֹבָתוֹ, וְאֵינוֹ נוֹפֵל לְעַצְבוּת רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְכֵן אֵינוֹ דּוֹאֵג כְּלָל עַל שׁוּם דָּבָר בָּעוֹלָם כִּי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה אֲשֶׁר גְּבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ שׁוֹמֵר וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁגִּיחַ עַל כָּל עִנְיָנָיו וְהִצְטָרְכוּתָיו.

הִמְתַּעֲצֵב הֲרֵיהוּ כְּכוֹפֵר

וְעַיֵּן בְּסֵפֶר לִקּוּטֵי אֲמָרִים תַּנְיָא (אגרת הקודש יא) שֶׁכָּתַב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וּמִי שֶׁמִּתְעַצֵּב וּמִתְאוֹנֵן מַרְאֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְעַט רַע וְיִסּוּרִין וְחָסֵר לוֹ אֵיזֶה טוֹבָה וַהֲרֵי זֶה כְּכוֹפֵר חַס וְשָׁלוֹם, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.

מַעֲשֶׂה מֵהרה"ק מִבַּרְדִּיטְשׁוֹב זיע"א

וְשָׁמַעְתִּי מִמָּרָן רַבִּי יִצְחָק פְּרַיינְד זַ"ל, שֶׁבְּהִסְתַּלְּקוּת בְּנוֹ שֶׁל הָרַב הַקָּדוֹשׁ מִבַּרְדִּיטְשׁוֹב זי"ע בְּחַיָּיו, הָיָה צַעֲרוֹ גָּדוֹל מְאֹד וְרָצָה לַעֲשׂוֹת פְּעֻלּוֹת לְהַחֲיוֹתוֹ, אָמְרָה לוֹ הָרַבָּנִית, הֲלֹא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה כָּךְ וְאַיִּךְ אַתָּה רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת אַחֶרֶת, וּבָזֶה נָחָה דַּעְתּוֹ, עַד כָּאן.

בְּאוּר הַפְּסוּק עַל פִּי הַנַּ"ל

וְזֶהוּ 'וְיִצְחָק בָּא מִבּוֹא בְּאֵר לַחַי רֹאִי' (כד סב), **יִצְחָק** הוּא לְשׁוֹן שְׂמָחָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (לעיל כא ו) 'צְחוֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים', וְהַיְנוּ שֶׁהַשִּׂמְחָה בָּא לָאָדָם **מִבּוֹא בְּאֵר לַחַי רֹאִי**, פֵּרוּשׁ בְּתַרְגּוּם יוֹנָתָן שֶׁקָּאֵי עַל הַקָּדוֹשׁ

בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא חַי וְקַיָּם דְּחָמֵי וְלָא מִתְחָמֵי, שֶׁרוֹמְזוֹ עַל עִנְיַן הַשְׂגָּחָה פְּרָטִית שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹאֶה וּמַשְׁגִּיחַ עַל הַכֹּל, וְעַל יְדֵי אֱמוּנָה זוֹ נִצְמָח לוֹ הַשְׂמָחָה כַּנַּ"ל.

וּמְסַיֵּם הַכָּתוּב **וְהוּא יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב**, דְּהִנֵּה 'נֶגֶב' הוּא לְשׁוֹן יֹבֶשׁ וּמְנֻגָּב, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (תמורה טז.) עַל פָּסוּק 'כִּי אֶרֶץ הַנֶּגֶב נְתַתָּנִי' (יהושע טו יט), שֶׁמְּנֻגָּב מִכָּל טוֹבָה עַיֵּן שָׁם, לְרָמְזוֹ בָּזֶה שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהָאָדָם מְנֻגָּב עֲדַיִן מִכָּל טוֹב מִמְּצוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, עִם כָּל זֶה יִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה וּבְבִטָּחוֹן, כִּי רַחֲמֵי ה' עַל הַכֹּל, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (מדרש תהלים לב) אֲפִלּוּ רָשָׁע הַבּוֹטֵחַ בַּה' חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ, עַד כָּאן.

וְזֶהוּ רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ - שֶׁהָאָדָם יִבְטַח בּוֹ וְיַשְׁלִיךְ עָלָיו כָּל יְהָבוֹ וּבְזְכוּת הָאֱמוּנָה וְהַבִּטָּחוֹן מוֹשִׁיעוֹ ה', לָכֵן אַל יִתְגָּאֶה הָאָדָם בָּזֶה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזֵר לוֹ, כִּי בֶּאֱמֶת רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הֵם אֲפִלּוּ עַל הַשָּׂפָל שֶׁבִּשְׁפָלִים כַּנַּ"ל.

מַעֲשֶׂה מֵהָרה"ק רַבִּי מֹשֶׁה לֵייב מִסַּאסוֹב זיע"א

וְסֵפֶר כְּבוֹד קְדֻשַּׁת אַדְמוֹ"ר זי"ע, שֶׁהָרַב הַקָּדוֹשׁ רַבִּי מֹשֶׁה לֵייב סַאסוֹבֶר זי"ע הָיָה בַּעַל יְסוּרִים גָּדוֹל בְּכָל גּוּפוֹ, וְרַגְלָיו הָיוּ נְפוּחוֹת מְאֹד, וְהָיָה תּוֹחֵב אֶצְבָּעוֹ בְּתוֹךְ נְפִיחַת הַמַּכָּה וְאָמַר עַל עַצְמוֹ הַפָּסוּק 'רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע' (תהלים לב י), וְהִכָּה בְּאֶצְבַּע צְרָדָה וְאָמַר: וְעִם כָּל זֶה 'וְהַבּוֹטֵחַ בַּה' חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ' (וְהוֹסִיף בְּכוֹד קְדֻשַּׁת אַדְמוֹ"ר זי"ע שֶׁפַּנְּתָנוֹ הָיָה, שֶׁהָרַאשֵׁי תֵּבוֹת שֶׁל 'רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע, הוּא הָרִאשֵׁי תֵּבוֹת שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה לֵייב), עַד כָּאן.

עַל יְדֵי שִׁבְרוֹן לֵב וּשְׁפָלוּת רוּחַ זוֹכִים לֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה

גַּם רוֹמֵז בָּזֶה, שֶׁהָעֵצָה לִזְכּוֹת לִ'בְּאֵר לַחַי רֹאִי', דְּהַיְנוּ לֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה כַּנַּ"ל, הוּא עַל יְדֵי 'וְהוּא יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב', שֶׁרוֹמֵז לִשְׁפָלוּת רוּחַ כַּנַּ"ל, שֶׁיֵּדַע בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא עֲדַיִן מְנֻגָּב מִכָּל טוֹב וְלֹא הִתְחִיל עֲדַיִן לַעֲבֹד אֶת ה', כִּי עַל יְדֵי שִׁבְרוֹן לֵב וְשִׁפְלוּת רוּחַ זוֹכִים לֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, עַיֵּן בְּסֵפֶר לִקּוּטֵי אֲמָרִים תַּנְיָא פֶּרֶק כט:

דְּאָגָה מְנַיִן

מְזַקְּנִים אֶתְבּוֹנָן

רַבִּי מֹשֶׁה יְהוֹשֻׁעַ מִוִּיזְ'נִיץ זיע"א

הַדְּאָגוֹת מְקֻצָּרוֹת חַיֵּי הָאָדָם

אָבִי אֲדוֹנִי מוֹרִי וְרַבִּי הַקָּדוֹשׁ זי"ע מְפָרֵשׁ הַכָּתוּב 'וַאֲבִרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל' (כד א), דְּהִנֵּה יֶשְׁנָם אֲנָשִׁים שֶׁהֵם תָּמִיד טְרוּדִים בִּדְאָגוֹת שׁוֹנוֹת וּמְשֻׁנּוֹת, תָּדִיר חָסֵר לָהֶם וְלֹא טוֹב לָהֶם, וְיָדוּעַ אֲשֶׁר דַּאֲגוֹת עוֹלָם הַזֶּה מְקַצְּרוֹת אֶת יְמֵי חַיָּיו שֶׁל הָאָדָם, עֶר וֶוערט צוּ גְרוּנְדְט פּוּן דְּאָגוֹת, הַדְּאָגוֹת מְכַלּוֹת אֶת נַפְשׁוֹ וְשַׁלְוַת רוּחוֹ עַד זִיבּוּלְא בַּתַּרְיְיתָא.

בְּהִתְבּוֹנְנוּת בְּהַשְׂגָּחַת הַבּוֹרֵא הָרַחֲמָן אֵין מָקוֹם לִדְאָגוֹת

וְאֵלִיבָּא דֶּאֱמֶת, מַה מָּקוֹם יֵשׁ לִדְאָגוֹת? הֲלֹא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, וְהוּא מָלֵא חֶסֶד! יַעֲזֹב הָאָדָם אֶת כָּל הַדְּאָגוֹת וְיָשִׂים בַּה' מִבְטַחוֹ כִּי יִהְיֶה טוֹב, שֶׁהֲרֵי 'חֶסֶד וְרַחֲמִים מָלֵא כְּבוֹדוֹ'!

לוּ הָיָה הָאָדָם מִתְבּוֹנֵן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה וְעוֹשֶׂה וְיַעֲשֶׂה לְכָל הַמַּעֲשִׂים, הָיוּ עוֹלָמוֹ, אַרְחוֹתָיו וְהַרְגָּשׁוֹתָיו מִשְׁתַּנִּים לְמַעֲלְיוּתָא עַד לְמְאֹד. הָאָדוֹק בַּבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, אֵינוֹ מַרְגִּישׁ שׁוּם צַעַר מֵעִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה.

עַל כֵּן, עַל הָאָדָם לַדַּעַת וְלִזְכֹּר שֶׁיֵּשׁ לָנוּ אָב, אָב הָרַחֲמָן, וְהוּא עוֹזֵר לְכָל אָדָם, כִּדְאִיתָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים עַל הַפָּסוּק 'יְמַלֵּא ה' כָּל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ' (תהלים כ ו), 'ה'' - הַיְנוּ אִם תִּהְיֶה לְךָ הַשָּׂגָה בְּגַדְלוּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, זֶה 'יְמַלֵּא כָּל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ', כִּי אָז מִמֵּילָא תֵּדַע שֶׁהַכֹּל עַל מְקוֹמוֹ יָבוֹא בְּשָׁלוֹם.

בְּאוּר 'וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל' עַל פִּי הַנַּ"ל

וְזֶהוּ 'וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל', 'וַה'', רְצוֹנוֹ לוֹמַר עִצֹּם הַדָּבָר שֶׁיַּשִּׂיג וְיֵדַע שֶׁיֵּשׁ בּוֹרֵא עוֹלָם - בְּהַשָּׂגָה זֹאת בִּלְבַד כְּבָר הָיָה אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם מְבֹרָךְ בַּכֹּל, שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ שׁוּם יִסּוּרִים וְעָגְמַת נֶפֶשׁ, וְדַאֲגוֹת עוֹלָם הַזֶּה לֹא קִצְּרוּ אֶת יָמָיו.

'וְעַל הַכֹּל ה' אֱלֹקֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ' - אָנוּ מוֹדִים עַל שֶׁיֵּשׁ לָנוּ אֱלֹקִים

וְעַל דֶּרֶךְ הָאֱמֶרָה הַמּוּבֵאת בְּשֵׁם תַּלְמִידֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ (בַּסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ 'אִמְרֵי חַיִּים' מוּבָא מִשְּׁמִיעָה דְּהָרַב הַקָּדוֹשׁ הָרַבִּי רַבִּי בָּרוּךְ מִמֶּעזִיבּוּז' זי"ע), בְּפֵרוּשׁ נֻסַּח בִּרְכַּת הַמָּזוֹן 'וְעַל הַכֹּל ה' אֱלֹקֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ', פֵּרוּשׁ, יוֹתֵר מִכֹּל אָנוּ מוֹדִים לָךְ, שֶׁאַתָּה הוּא 'ה' אֱלֹקֵינוּ - שֶׁיֵּשׁ לָנוּ אֱלֹקִים, מִיר הָאבְּן אַזָא גוּטָער טַאטָע [יֵשׁ לָנוּ כָּזֶה אַבָּא טוֹב], לֶאֱמוֹת הָעוֹלָם אֵין אֶת זֶה, הֵם אֵינָם מְבִינִים בָּזֶה כְּלָל וּכְלָל.

כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָ'אוֹר הַחַיִּים' הַקָּדוֹשׁ עַל הַפָּסוּק 'וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ' (דברים ו ה) בְּשֵׁם חֲזַ"ל (ילקוט סוף פרשת נח), שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא רָצָה לְהַקְרִא 'אֱלֹקֵי הַמַּלְאָכִים', 'אֱלֹקֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ', אֶלָּא 'אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל' דַּוְקָא, וְזֶהוּ 'יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל' (תהלים כב ד) שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָשַׁב עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ, רַק כְּשֶׁקְּרָאוּ לוֹ 'אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל'. וְזֶהוּ 'וְאָהַבְתָּ אֵת ה'', שֶׁהוּא בָּחַר לִהְיוֹת רַק אֱלֹקֶיךָ.

עוֹבֵד ה' שָׂרוּי תָּמִיד בְּשִׂמְחָה וְאֵינוֹ חָשׁ כְּלָל צָרֵךְ בְּקִנְיְנֵי הָעוֹלָם

עוֹבֵד ה' שָׂרוּי תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּטָחוֹן בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. אֵין וויילְטָאוויין הָאט דָּען אַלָּעס גֶעשְׂטִימְט?! מ'הָאט נִישְׂט גֶעהַאט אַסָאךְ חֶשְׁבּוֹנוֹת אִין דִּי בַּאנְק, אֲפִלּוּ אֵיינְס אוֹיסְגֶעט נִישְׂט, אֲפִלּוּ אַזוֹי הָאבְּן זֵיי זִיךְ גֶעפְּרֵייט מִיטְ'ן בַּאשֶׁעפְּער [וְכִי בְּווילְטָאווּיין הַכֹּל הִתְנַהֵל כְּפִי רְצוֹן הָאָדָם, לֹא הָיוּ לָהֶם הַרְבֵּה חֶשְׁבּוֹנוֹת בַּנְּק, אֲפִלּוּ אֶחָד גַּם לֹא, וּבְכָל אֹפֶן הֵם הָיוּ שְׂמֵחִים עִם הַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ]. אַחֲרֵי שֶׁמַּרְגִּישִׁים טַעֲמָהּ שֶׁל תְּפִלָּה שֶׁל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, דַּאֲרְף מֶען שׁוֹין גָּארְנִישְׁט אוֹיף דָּער וֶועלְט, יֶענֶער מַאכְט דִּי דוֹלַאר'ן, אוּן דֶּער אַנְדֶערֶער לֶעבְּט [אֵין צְרִיכִים שׁוּם דָּבָר בָּעוֹלָם, הַהוּא מְרַוֵּיחַ דּוֹלָרִים, וְרַעֲהוּ חַי חַיִּים אֲמִתִּיִּים].

אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֶּסֶף וְחֶשְׁבּוֹנוֹת בַּבַּנְק, עֲדַיִן אֵינוֹ נִקְרָא בְּשֵׁם 'אָדָם חַי', כִּי הוּא דּוֹאֵג תָּמִיד הַאִם עֶרְכּוֹ שֶׁל הַכֶּסֶף יוֹרֵד אוֹ עוֹלֶה, וּבְמֶשֶׁךְ כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ הוּא מְחַשֵּׁב חֶשְׁבּוֹנוֹת אִם יִהְיֶה כָּךְ וְכָךְ אָז טוֹב יִהְיֶה לִי... כְּפִי שֶׁמְּתָאֵר זֹאת הַחוֹבַת הַלְּבָבוֹת, דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לַחְשֹׁב שֶׁאִם יַשִּׂיגוּ דָּבָר פְּלוֹנִי, אָז יִהְיֶה לָהֶם טוֹב, אֲבָל לוּ יִהְיֶה כִּדְבָרֵיהֶם, שֶׁיַּשִּׂיגוּ אֶת מְבֻקָּשָׁם, מִי אוֹמֵר שֶׁאָכֵן יִהְיוּ מְרֻצִּים וּשְׂמֵחִים בְּחֶלְקָם. אֲבָל הָאֱמֶת הִיא, שֶׁגַּם לְהָעוֹסֵק בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יֵשׁ בָּרוּךְ הוּא מַה לֶּאֱכֹל וְלִלְבֹּשׁ, וּלְיוֹתֵר מִזֶּה חַיֵּי אִינוֹ זָקוּק.

עָדִיף לִדְאֹג דְּאָגוֹת רוּחָנִיּוֹת

פַּעַם שָׁאַלְתִּי לְאָדָם אֶחָד, מַדּוּעַ דּוֹאֵג אַתָּה כָּל כָּךְ בְּעִנְיְנֵי עִסְקֶךָ, הֲרֵי יֵשׁ לְךָ כְּדֵי אֲכִילָה לְחֹדֶשׁ וַאֲפִלּוּ לְשָׁנָה, אִם כֵּן עַל מָה וְלָמָּה אַתָּה מַדְאֵג, וּמַדּוּעַ בְּמָקוֹם דְּאָגוֹת אֵלּוּ אֵינְךָ דּוֹאֵג אֵיךְ נִרְאִים אֶצְלְךָ הָעִנְיָנִים הָרוּחָנִיִּים, כְּגוֹן הַתְּפִלָּה וְהַשַּׁבָּת קָדְשׁ?!

בָּא בַּיָּמִים

צַו וְזָרוּז

רַבִּי קַלוֹנִימוֹס קַלְמִישׁ מִפִּיסֶצְנָא זיע"א

עֵצָה נִפְלָאָה לְהִתְעַלּוֹת תְּמִידִית שָׁנָה בְּשָׁנָה וּבַל יִשְׁאַר בְּאוֹתָהּ מַדְרֵגָה

אִם רְצוֹנְךָ לַעֲבֹד אֶת ה' וּלְהַעֲלוֹת אֶת עַצְמְךָ מַעְלָה וְלֹא תַּעֲמֹד בְּשָׁנַת הַשְׁבָּעִים לְחַיֶּיךָ כְּבְיוֹם הַבַּר מִצְוָה שֶׁלְּךָ, עֲשֵׂה זֹאת אִיפֹא, בְּכָל שָׁנָה עֲשֵׂה לְךָ מַטָּרָה, צַיֵּר בְּעַצְמְךָ, אִם שִׁמְךָ רְאוּבֵן לְמָשָׁל, אִיזֶה רְאוּבֵן תִּהְיֶה בַּשָּׁנָה הַבָּאָה, מַה יִּהְיוּ הַשָּׂגוֹתָיו עֲבוֹדָתוֹ מִדּוֹתָיו וְכָל תְּבוּנוֹ, וְהָרְאוּבֵן הַדְּמְיוֹנִי

יִהְיֶה לְךָ לְמִדָּה לִמְדֹּד אֶת עַצְמְךָ בּוֹ כַּמָּה חָסֵר לְךָ עוֹד לְהָרְאוּבֵן הַדְּמְיוֹנִי, הַאִם עֲבוֹדָתְךָ וְתִקּוּן מַעֲשֶׂיךָ שֶׁל יוֹם יוֹם יַסְפִּיקוּ לְהַשְׁלִים אֶת הָרְאוּבֵן שֶׁל הַשָּׁנָה הַבָּאָה.

וְאִם הִגִּיעָה שָׁנָה הַבָּאָה וּמָדַדְתָּ אֶת עַצְמְךָ וְלֹא הִגַּעְתָּ אֲפִלּוּ לְקַרְסֹלֵי הָרְאוּבֵן שֶׁל שָׁנָה הַחֲדָשָׁה, יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ שֶׁחַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם לֹא הֶאֱרַכְתָּ יָמִים, כִּי רַק הָרְאוּבֵן אֲשֶׁר לִפְנֵי שָׁנָה אוֹ אֲשֶׁר לִפְנֵי עֶשֶׂר שָׁנִים חַי וְלֹא הָרְאוּבֵן שֶׁל שָׁנָה זוֹ, **וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים** (כד א), אַבְרָהָם שֶׁל הַיּוֹם הָיָה שֶׁל הַיּוֹם וְלֹא הָאַבְרָהָם שֶׁל אֶתְמוֹל:

בְּאֵר אַבְרָהָם

רַבִּי אַבְרָהָם מִסְּלוֹנִים זיע"א

אַל יַקְדִּים הָאָדָם עַצְמוֹ בְּדַאֲגוֹתָיו

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים (כד א). 'בָּא בַּיָּמִים' רָצָה לוֹמַר בְּשָׁוֶה עִם הַיָּמִים, הַיְנוּ כִּי יֵשׁ אֲנָשִׁים אֲשֶׁר שׂוֹכְחִים כָּל הַיּוֹם מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּמַכְבִּילִים כָּל הַיּוֹם בְּעֵסֶק עוֹלָם הַזֶּה, וּבְסוֹף הַיּוֹם נִזְכָּר לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אָז לֹא בָּא הָאָדָם עִם הַיּוֹם בְּשָׁוֶה, כִּי הַיּוֹם קָדָמוֹ. כֵּן אִם הָאָדָם דּוֹאֵג דַּאֲגַת מָחָר בְּפַרְנָסָתוֹ, אָז מַקְדִּים עַצְמוֹ לְהַיָּמִים לִשְׁאֹל מְזוֹנוֹתָם.

וְאַבְרָהָם אֲבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּעַבְדּוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הֵעִיר הַשַּׁחַר לְהַשְׁכִּים לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תֵּכֶף עִם הַיּוֹם, וּבְפַרְנָסָה הֶאֱמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלֹא חָקַר אַחַר הָעֲתִידוֹת, וּבְשָׁוֶה הָיָה עֲבוֹדָתוֹ עִם הַיָּמִים, שֶׁלֹּא הִקְדִּים הַיָּמִים אֵלָיו, וְלֹא הִקְדִּים עַצְמוֹ לְהַיָּמִים כַּנַּ"ל, וְזֶהוּ 'בָּא בַּיָּמִים':

בְּאֵר יַעֲקֹב

רַבִּי יַעֲקֹב יְשָׁכָר בֵּעֶר מִנְּדְבּוֹרְנָא זיע"א

מַטְבֵּעַ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ זָקֵן מִצַּד אֶחָד וּבָחוּר מִצַּד אַחֵר - הָעִתִּים הֶשְׁוּו אֶצְלוֹ לִטּוֹבָה בִּימֵי הַנַּעֲרוּת כִּבִימֵי הַזִּקְנָה

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל (כד א). אָמְרוּ בְּגְמָרָא (ב"ק צז:): מַטְבֵּעַ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ זָקֵן מִצַּד אֶחָד וּבָחוּר מִצַּד אַחֵר. הָרֶמֶז בָּזֶה, כִּי בִּשְׁנוֹת הַנַּעֲרוּת עֲדַיִן אֵין מַחֲשֶׁבֶת הָאָדָם מְיֻשֶּׁבֶת כָּל כָּךְ, מַחֲמַת רְתִיחַת דָּמוֹ, וְאֵין לִבּוֹ וְדַעְתּוֹ מִשְׁתַּעְבְּדִים אֶל הַמִּצְוֹת שֶׁהוּא מְקַיֵּם בְּמַעֲשֶׂה, עַד שֶׁיָּכוֹל לְהָנִיחַ תְּפִלִּין וּלְהִתְפַּלֵּל וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה מִן הַמִּצְוֹת וְלִבּוֹ בַּל עִמּוֹ, וְאַף כְּשֶׁאוֹמֵר קֹדֶם הַנָּחַת תְּפִלִּין 'לְשַׁעְבֵּד בָּזֶה תַּאֲוֹות וּמַחְשָׁבוֹת לִבֵּנוּ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ' אֲבָל לְמַעֲשֶׂה הוּא רָחוֹק מִזֶּה מְאֹד.

אָמְנָם בִּימֵי הַזִּקְנָה כְּשֶׁהַחֹמֶר כְּבָר אֵינוֹ מִתְגַּבֵּר כָּל כָּךְ אָז אֶפְשָׁר יוֹתֵר בְּנִיקֵל לְקַשֵּׁר הַמַּחֲשָׁבָה וְהַלֵּב בַּעֲשִׂיַּת הַמִּצְוֹת וְלַעֲשׂוֹתָן בְּיוֹתֵר יְשׁוּב הַדַּעַת.

אֶבֶל אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הָיָה בִּבְחִינַת 'זָקֵן מִצַּד אֶחָד וּבָחוּר מִצַּד אַחֵר', כִּי כָּל הַזְּמַנִּים וְהָעִתִּים הָיוּ שָׁוִים אֶצְלוֹ לְטוֹבָה וְתָמִיד הָיָה בְּאוֹתָהּ בְּחִינָה עֶלְיוֹנָה בִּימֵי הַנַּעֲרוּת כִּבְימֵי הַזִּקְנָה, וְתָמִיד הָיוּ לִבּוֹ וּמַחֲשַׁבְתּוֹ דְּבוּקִים בְּחֵי הַחַיִּים בָּרוּךְ הוּא.

וְזֶה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (לעיל כב ו) 'וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו', עַל דֶּרֶךְ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י ז"ל (גמרא שם) 'בָּחוּר, יִצְחָק. זָקֵן, אַבְרָהָם'. וְהַיְנוּ בְּאוֹתָהּ בְּחִינָה וְאוֹתָהּ מַדְרֵגָה.

תּוֹכַחַת מוּסָר לִצְעִירֵי הַצֹּאן

וּמִכָּאן תּוֹכַחַת מוּסָר לִצְעִירֵי הַצֹּאן - צֹאן קָדָשִׁים - אֲשֶׁר אֵין עֲדַיִן רֵיחַיִם שֶׁל פַּרְנָסָה בְּצַוָּארָם, וְזָכוּ לֵישֵׁב בְּאָהֳלֵי תוֹרָה, כַּמָּה גָּדוֹל הַחוֹב הַקָּדוֹשׁ הַמֻּטָּל עֲלֵיהֶם לְשַׁעְבֵּד אֶת עַצְמָם בְּרַמַ"ח אֵבָרִים וּשְׁסָ"ה גִּידִים וּבְכָל הַחוּשִׁים לְעֵסֶק הַתּוֹרָה וְלַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה חַס וְשָׁלוֹם מִן הַשָּׂפָה וְלַחוּץ וְלִבָּם בַּל עִמָּם, אֶלָּא בְּהִתְקַשְּׁרוּת גְּמוּרָה שֶׁל הַמַּחֲשָׁבָה וְהַלֵּב, כְּדֵי שֶׁנִּדְבַּק בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּמַחֲשָׁבָה בְּדִבּוּר וּבְמַעֲשֶׂה, וְהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה תִּדְבַּק בָּנוּ, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים 'הַדְּרָן עֲלָךְ וְהַדְּרָן עָלָן'. וְנִזְכֶּה לַעֲסֹק בְּדִבְרֵי תוֹרָה מִתּוֹךְ נַחַת וְשַׁלְוָה וְהַרְחָבַת הַדַּעַת, כֵּן יְהִי רָצוֹן:

פָּרָשַׁת חַיֵּי שָׂרָה

וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן (כג ב)

לִקּוּטֵי שִׂיחוֹת

רַבִּי מְנַחֵם מֶענְדֶל מִלְיוּבַאוִויטְשׁ זיע"א

'שָׂרָה' רֶמֶז לְגוּף וְ'אַבְרָהָם' לְנִשְׁמָה

עַל הַפָּסוּק 'וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן [וְגוֹ'] וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכּוֹתָהּ' (כג ב), אִיתָא בַּזֹּהַר (ח"א קכב: במדרש הנעלם) שֶׁשָּׂרָה רוֹמֶזֶת עַל הַגּוּף וְאַבְרָהָם רוֹמֵז עַל הַנְּשָׁמָה.

וּבִפְרָטִיּוּת יוֹתֵר: 'וַתָּמָת שָׂרָה' – זֶה הַגּוּף, 'בְּקִרְיַת אַרְבַּע' – אֵלּוּ הָאַרְבַּע יְסוֹדוֹת, 'הִיא חֶבְרוֹן' – שֶׁהִיוּ מְחֻבָּרִים בְּגוּפוֹ בְּחַיָּיו וְכוּ', 'וַיָּבֹא אַבְרָהָם' – זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה, 'לִסְפֹּד לְשָׂרָה' – זֶה הַגּוּף'.

כֵּיצַד יִתְפָּרֵשׁ עַל פִּי זֶה הַפָּסוּק 'כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלַיִךְ שָׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ'

וְלִכְאוֹרָה צָרִיךְ לְהָבִין: אֵיךְ יִתְפָּרֵשׁ לְפִי זֶה מַה שֶּׁנֶּאֱמַר לְאַבְרָהָם (שָׁרוֹמֵז עַל הַנְּשָׁמָה) 'כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלַיִךְ שָׂרָה (שָׁרוֹמֵז עַל הַגּוּף) שְׁמַע בְּקֹלָהּ' (לעיל כא יב)?

וְיוּבַן בְּהַקְדִּים תּוֹרַת הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַיְדוּעָה עַל הַפָּסוּק 'כִּי תִרְאֶה חֲמוֹר שֹׂנַאֲךָ וְגוֹ'' (שמות כג ה) – בְּנוֹגֵעַ לַעֲבוֹדָה עִם הַגּוּף דַּוְקָא:

'כִּי תִרְאֶה חֲמוֹר' – כַּאֲשֶׁר תִּסְתַּכֵּל בְּעִיּוּן טוֹב בְּהַחֹמֶר שֶׁלְּךָ שֶׁהוּא הַגּוּף, תִּרְאֶה – 'שׂוֹנַאֲךָ' – שֶׁהוּא שׂוֹנֵא אֶת הַנְּשָׁמָה הַמִּתְגַּעְגַּעַת לָאֱלֻקוּת וְרוּחָנִיּוּת, שֶׁכֵּן, בְּהִתְחַלַּת חַיֵּי הָאָדָם וּבְהִתְחַלַּת הֲעֲבוֹדָה, שׂוֹנְאִים הַגּוּף וְהַנְּשָׁמָה זֶה אֶת זֶה,

'רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ' – 'מַשָּׂא' קַאי עַל הָעֹל דְּתוֹרָה וּמִצְוֹת, וּמַשָּׂא זֶה הוּא 'מַשָּׂאוֹ', מַשָּׂא שֶׁלּוֹ (שֶׁל הַגּוּף), שֶׁלָּכֵן נִתְּנוּ הַמִּצְוֹת לִנְשָׁמוֹת בְּגוּפִים דַּוְקָא, כֵּיוָן שֶׁהַכַּוָּנָה הִיא בִּשְׁבִיל לְזַכֵּךְ אֶת הַגּוּף, וְאַף עַל פִּי כֵן, הֲרֵי זֶה נֶחְשָׁב אֶצְלוֹ לְ'מַשָּׂא', וְאֵינוֹ חָפֵץ בָּכָךְ, וּבְמֵילָא הֲרֵי הוּא 'רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ',

'וְחָדַלְתָּ מֵעֲזֹב לוֹ' – יָכוֹל הִנַּח לַחֹשֶׁב שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַגּוּף 'רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ', אַזַי תִּתְעַסֵּק בָּעֲבוֹדָה הַשַּׁיֶּכֶת לַנְּשָׁמָה, וְאִלּוּ אֶת הַגּוּף תִּשְׁבֹּר עַל יְדֵי תַּעֲנִיּוֹת וְסִגּוּפִים – עַל זֶה נֶאֱמַר: 'עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ' – כֵּיוָן שֶׁצְּרִיכִים לְבָרֵר וּלְזַכֵּךְ אֶת הַגּוּף דַּוְקָא.

עַל הַמִּצְוֹת לִהְיוֹת מְרֻגָּשׁוֹת וְנִכָּרוֹת בִּבְשַׂר הַגּוּף

וְהָעִנְיָן בָּזֶה: נוֹסָף לְכָךְ שֶׁהַמִּצְוֹת נִתְּנוּ לִנְשָׁמוֹת בְּגוּפִים, חֲרֵי גַּם הַמִּצְוֹת עַצְמָם נִתְלַבְּשׁוּ בִּדְבָרִים גַּשְׁמִיִּים דַּוְקָא.

וְכַמְּדֻגָּשׁ בְּנוֹגֵעַ לְמַעֲשֶׂה (גוּף) הַמִּצְוָה וְכַוָּנַת (נְשָׁמָה) הַמִּצְוָה – שֶׁהָעִקָּר הוּא הַמַּעֲשֶׂה הַגַּשְׁמִי שֶׁל הַמִּצְוָה, וְלָכֵן, אֲפִלּוּ אִם יְכַוֵּן כָּל הַכַּוָּנוֹת שֶׁבְּמִצְוֹת תְּפִלִּין, וְלֹא נָיְחַ תְּפִלִּין בְּפֹעַל, לֹא קַיֵּם מִצְוֹת תְּפִלִּין, וּלְאִידָךְ, אִם הִנִּיחַ תְּפִלִּין בְּפֹעַל וְלֹא כִּוֵּן אֶת הַכַּוָּנוֹת – אַף שֶׁיֵּעָנֵשׁ עַל חֶסְרוֹן הַכַּוָּנָה, מִכָּל מָקוֹם, אֶת הַמִּצְוָה עָצְמָהּ קִיֵּם.

וְלֹא רַק מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, אֶלָּא גַּם מִצְוֹת שֶׁהֵם חוֹבַת הַלְּבָבוֹת, כְּמוֹ אַהֲבַת ה' וְיִרְאַת ה', אוֹ חוֹבַת הַמֹּחַ, כְּמוֹ מִצְוֹת הָאֲמָנַת הַיִּחוּד – מִצְוָתָן שֶׁיֵּרָגְשׁוּ בַּבָּשָׂר הַגַּשְׁמִי שֶׁל הַלֵּב וְהַמֹּחַ.

וְיֹתֶרֶת מִזֶּה: כְּשֵׁם שֶׁבְּגַשְׁמִיּוּת 'שִׂמְחָה טוֹבָה תְּדַשֵּׁן עָצֶם' (משלי טו ל),

כַּמְסֻפָּר בְּגְמָרָא (גיטין נו:) שֶׁשְּׁמִיעַת בְּשׂוֹרָה טוֹבָה גָּרְמָה שִׁנּוּי בְּגַשְׁמִיּוּת הַגּוּף, כָּךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת גַּם בְּאַהֲבַת ה', שֶׁהַהֶרְגֵּשׁ דְּקֻרְבַת אֱלֹקִים לִי טוֹב (תהלים עג כח) צָרִיךְ לִהְיוֹת נִכָּר גַּם בִּבְשַׂר הַגּוּף. וְכֵן בְּיִרְאַת ה': לֹא זוֹ בִּלְבַד שֶׁנַּעֲשֶׂה כְּווּץ בַּמֹּחַ אוֹ אֲפִלּוּ בַּלֵּב, אֶלָּא שֶׁהַיִּרְאָה נִכֶּרֶת גַּם בִּבְשַׂר הַגּוּף.

בַּעַל הַתַּנְיָא זיע"א הִתְגַּלְגֵּל עַל הָרִצְפָּה בְּאֶמְירַת 'וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ'

וְיֵשׁ לְהָבִיא דּוּגְמָא לְדַבֵּר מֵהַנְהָגַת רַבּוֹתֵינוּ הַנְּשִׂיאִים: יָדוּעַ הַסִּפּוּר אוֹדוֹת רַבֵּנוּ הַזָּקֵן, שֶׁכַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ לַאֲמִירַת 'וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ' – בְּתְפִלַּת רֹאשׁ הַשָּׁנָה אוֹ יוֹם הַכִּפּוּרִים – הִתְגַּלְגֵּל עַל הָרִצְפָּה תּוֹךְ כְּדֵי אֲמִירַת פַּח... פַּח... כֵּיוָן שֶׁמִּגְּדֶל יִרְאַת הַשֵּׁם שֶׁנִּפְעָלָה עָלָיו לֹא הָיָה יָכוֹל לְסַיֵּם הַתֵּבָה, וְרַק לְאַחֲרֵי זְמַן מָה סִיֵּם הַתֵּבָה: 'פַּחְדְּךָ'.

רַבִּי נַחוּם מִטְשֶׁרנוֹבִיל זיע"א הָיָה שָׁמֵן מֵאֲמִירַת אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא

עַל דֶּרֶךְ זֶה בְּנוֹגֵעַ לָאַהֲבָה – כַּיָּדוּעַ שֶׁהָרַב הַצַּדִּיק רַבִּי מְנַחֵם נַחוּם מִטְשֶׁערְנָאבִּיל הָיָה שָׁמֵן בְּגוּפוֹ מֵאֲמִירַת אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא, כִּי, כְּשֶׁהִתְבּוֹנֵן בִּגְדֻלַּת הֲוָיָה, 'שְׁמֵהּ רַבָּא', שֶׁהוּא 'מְבָרֵךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא', שֶׁנִּמְשָׁךְ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וּבִכְלָלָם גַּם בְּעוֹלַם הָעֲשִׂיָּה הַגַּשְׁמִי, אֲזַי נִתְעוֹרֵר בְּאַהֲבָה וְתַעֲנוּג כָּל כָּךְ עַד שֶׁפָּעַל גַּם שַׁמְנוּנִית בְּגוּפוֹ.

הַצַּוּוּי נֶאֱמַר לְאַבְרָהָם עַל פִּי מַעֲלַת הַגּוּף לֶעָתִיד לָבוֹא

עַל פִּי זֶה יֵשׁ לְבָאֵר מַה שֶּׁנֶּאֱמַר 'כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ' – לְפִי פְּרוּשׁ הַזֹּהַר שֶׁשָּׂרָה' רוֹמֵז עַל הַגּוּף:

עִקָּר הַכַּוָּנָה הִיא בְּהַגּוּף, אֶלָּא, שֶׁעַכְשָׁו הֲרֵי זֶה בְּהֶעְלֵם, וְלֶעָתִיד תִּתְגַּלֶּה מַעֲלַת הַגּוּף, עַד כְּדֵי כָּךְ, שֶׁהַנְּשָׁמָה תִּהְיֶה נִזּוֹנִית מִן הַגּוּף.

וְכֵיוָן שֶׁהָאָבוֹת 'הִטְעִימָן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה מֵעֵין הָעוֹלָם הַבָּא' (ב"ב טז:), הָיָה נִרְגָּשׁ אֶצְלָם מַעֲלַת הַגּוּף גַּם לְגַבֵּי הַנְּשָׁמָה, וְלָכֵן נֶאֱמַר לְאַבְרָהָם (שָׁרוּמז עַל הַנְּשָׁמָה) 'כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה (שָׁרוּמז עַל הַגּוּף) שְׁמַע בְּקֹלָהּ' (ח"א עמ' 31 ואילך):

בְּכֶסֶף מָלֵא יִתְּנֶנָּה לִי (כג ט)

לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת

רַבִּי נָתָן מִבְּרֶסְלֶב זיע"א

הַקְּדֻשָּׁה אֵינָהּ נִקְנֵית בְּחִנָּם אֶלָּא בְּכֶסֶף מָלֵא

עֲלִיַּת הַקְּדֻשָּׁה קָשָׁה שֶׁיִּהְיֶה בְּחִנָּם, כִּי אִם בְּכֶסֶף מָלֵא. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּדָּה אֶל הַשֶּׂקֶת וַתָּרָץ עוֹד הַקָּדוֹשׁ (ח"ב קכח.) לְעִנְיַן קְנִיַּת הַמְּצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁצְּרִיכִין לִקְנוֹתָן בַּאֲגַר שְׁלִים, כִּי הַסִּטְרָא אַחֲרָא נִקְרֵאת 'חִנָּם' כַּיָּדוּעַ.

וְעַל כֵּן כְּשֶׁמְּקַבֵּל הַחֵפֶץ בְּחִנָּם בְּמַתָּנָה קָשֶׁה מְאֹד לְבָרֵר וּלְהַעֲלוֹת הַקְּדֻשָּׁה שֶׁיֵּשׁ שָׁם וַאֲזַי יְכוֹלִים לְהִתְאַחֵז בּוֹ הַקְּלִפּוֹת הַמִּסְתַּבְּרִין שֶׁבְּכָל מַדְרֵגָה וְיכוֹלִין לְהַפְסִיד חֵיּוּתוֹ חַס וְחָלִילָה כִּי הַקְּלִפּוֹת הֵם סִטְרָא דְּמוֹתָא וְעַל כֵּן 'שׁוֹנֵא מַתָּנוֹת יִחְיֶה' (משלי טו כז).

וְעַל כֵּן לֹא רָצָה אַבְרָהָם אָבִינוּ לְקַח הַמְּעָרַת הַמַּכְפֵּלָה בְּמַתָּנָה מֵעֶפְרוֹן כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב **בְּכֶסֶף מָלֵא יִתְּנֶנָּה לִי**, כִּי לְגַדֵּל עִצָּם הַקְּדֻשָּׁה שֶׁהָיְתָה שָׁם, וּכְשֶׁהָיְתָה תַּחַת יַד עֶפְרוֹן הָיוּ הַקְּלִפּוֹת מְסַבְּבִין אוֹתָהּ מְאֹד, וְעַל כֵּן אָצַל עֶפְרוֹן הָיְתָה חֹשֶׁךְ אֲפִלָּה כַּמּוּבָא, עַל כֵּן לֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁר לְהוֹצִיא וּלְהַעֲלוֹת הַקְּדֻשָּׁה מֵעֶפְרוֹן בְּמַתָּנָה בְּחִנָּם כִּי אִם בְּכֶסֶף מָלֵא, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא וּלְהַעֲלוֹת הַקְּדֻשָּׁה בְּחִנָּם, בִּפְרָט קְדֻשָּׁה גְּבוֹהָה כָּזֹאת (הלכות מתנה ה"ד אות י"א):

וַיָּרָץ הָעֶבֶד לִקְרָאתָהּ וַיֹּאמֶר הַגְמִיאִינִי נָא מְעַט מַיִם מִכַּדֵּךְ (וַיָּרָץ הָעֶבֶד לִקְרָאתָהּ - לְפִי שֶׁרָאָה שֶׁעָלוּ הַמַּיִם לִקְרָאתָהּ, רש"י) (כד יז)

קְדֻשַּׁת לֵוִי

רַבִּי לֵוִי יִצְחָק מִבֶּרְדִּיטְשׁוֹב זיע"א

הַמַּיִם לֹא עָלוּ לִקְרָאתָהּ כְּשֶׁשָּׁאֲבָה לַגְּמַלִּים כְּדֵי שֶׁתִּטְרַח בַּמִּצְוָה

וַיָּרָץ הָעֶבֶד לִקְרָאתָהּ כו'. פֵּרֵשׁ רַשַׁ"י שֶׁרָאָה שֶׁעָלוּ הַמַּיִם לִקְרָאתָהּ, וּפֵרֵשׁ הָרַמְבַּ"ן זַ"ל דְּדַיֵּק כֵּן מֵחֲמַת דְּאַחַר כָּךְ (פסוק כ) כְּתִיב 'וַתִּשְׁאַב לְכָל הַגְּמַלִּים', וּמִקֹּדֶם לֹא נֶאֱמַר לְשׁוֹן שְׁאִיבָה, מִכְּלָל דְּמִקֹּדֶם לֹא הֵצְרָכָה לִשְׁאֹב דְּעָלוּ הַמַּיִם לִקְרָאתָהּ. אֶפֶס דִּלְפִי דְּבָרֵינוּ תִּקְשֵׁי הוּא גּוּפָא, לָמָּה אַחֲרֵי כֵן בְּהַשְׁקוֹתָהּ אֶת הַגְּמַלִּים לֹא עָלוּ הַמַּיִם לִקְרָאתָהּ.

וְנִרְאֶה בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא, דְּאָמְרוּ חַז"ל (ברכות יג.) דִּמְצוֹת צְרִיכִין כַּוָּנָה, וְהָעִקָּר בַּמִּצְוֹת הוּא הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁעוֹשֶׂה בָּזֶה רָצוֹן הַבּוֹרֵא, וּלְהֶכִי בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה דִּבְּדַעְתָּהּ הָיָה לִשְׁאֹב הַמַּיִם לְצָרְכָּהּ, גָּלַל כֵּן עָלוּ הַמַּיִם לִקְרָאתָהּ שֶׁלֹּא תַּטְרִיחַ עַצְמָהּ, כֵּיוָן שֶׁכַּוָּנָתָהּ הָיָה לִשְׁאֹב לְצָרְכָּהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּפַעַם שְׁנִיָּה שֶׁכַּוָּנָתָהּ הָיָה לִגְמֹל חֶסֶד לְהַשְׁקוֹת הַגְּמַלִּים שֶׁל אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם לֹא עָלוּ הַמַּיִם לִקְרָאתָהּ, שֶׁכְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה מִצְוָה יוֹתֵר נֶחְשָׁב לַעֲשׂוֹת פְּעֻלָּה, שֶׁבַּעֲשׂוֹתוֹ פְּעֻלָּה לְשֵׁם מִצְוָה נֶחְשָׁב לוֹ יוֹתֵר לְמִצְוָה, וְהָבֵן:

וַתְּמַהֵר וַתְּעַר כַּדָּהּ אֶל הַשֶּׁקֶת וַתָּרָץ עוֹד אֶל הַבְּאֵר לִשְׁאֹב וַתִּשְׁאַב לְכָל גְּמַלָּיו. וְהָאִישׁ מִשְׁתָּאֵה לָהּ מַחֲרִישׁ לָדַעַת הַהִצְלִיחַ ה' דַּרְכּוֹ אִם לֹא (כד כ-כא)

מַאֲמְרֵי אַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן

רַבִּי שְׁנֵיאוּר זַלְמָן מִלְיאַדִי זיע"א

'וְהָאִישׁ מִשְׁתָּאֵה לָהּ מַחֲרִישׁ' - שֶׁמִּמְּמוֹן הַמַּחֲשָׁבָה בְּעֵת הָעֲלִיָּה מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה

פֵּרוּשׁ 'מִשְׁתָּאֵה' הוּא שֵׁאוּי וּשְׁמָמָה, וּפֵרוּשׁ, מִפְּנֵי שֶׁרָאָה שֶׁנִּתְקַיֵּם הַסֵּימָן כוּ' וְרָאָה גִּלּוּי אוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה מִן הַשֶּׁגָתוֹ, נִתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי וְנִתְבַּלְבְּלָה מַחֲשַׁבְתּוֹ לְגַמְרֵי וְנִשְׁאַר מַחֲרִישׁ בְּלֹא מַחֲשָׁבָה, שֶׁהוּא תַּכְלִית הַבִּטּוּל כוּ'.

וּפֵרוּשׁוֹ, שֶׁכְּשֶׁעוֹלִים הַנְּשָׁמוֹת מִגַּן עֵדֶן הַתַּחְתּוֹן לְגַן עֵדֶן הָעֶלְיוֹן מִדֵּי חֹדֶשׁ וְשַׁבָּת כוּ' הֵם עוֹלִים דֶּרֶךְ עַמּוּד כוּ', וּפֵרוּשׁוֹ שֶׁזּוֹהִי הֶעָמּוּד שֶׁעַל יָדוֹ עוֹלִים מִגַּן עֵדֶן הַתַּחְתּוֹן לְגַן עֵדֶן הָעֶלְיוֹן כוּ'.

וּפֵרוּשׁוֹ כְּמִשֶּׁל אָדָם שֶׁמַּשִּׂיג אֵיזֶה שֵׂכֶל כוּ', וְכַאֲשֶׁר מַשִּׂיג אַחַר כָּךְ בּוֹ הַשֵּׂכֶל חֲדָשָׁה וַעֲמֻקָּה מְאֹד לְמַעְלָה מִן שִׂכְלוֹ, אָז הוּא מִתְבַּטֵּל מִן מַחֲשַׁבְתּוֹ הַשֵּׂכֶל הַקָּטָן הָרִאשׁוֹן שֶׁחָשַׁב, וְקֹדֶם שֶׁהוּא בָּא לְהַשָּׂגַת הַשֵּׂכֶל הֶחָדָשׁ הֶעָמֹק, בֵּינִי בֵּינִי הוּא בִּבְחִינַת שֵׁאוּי בְּלֹא מַחֲשָׁבָה כְּלָל, שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה הָרִאשׁוֹנָה נָפַל, שֶׁרָאָה שֵׂכֶל עָמֹק וְחָדָשׁ, וּלְהַשֵּׂכֶל שְׁנִיָּה עֲדַיִן לֹא בָּא שֶׁהִיא עֲמֻקָּה מְאֹד, וְנִשְׁאָר בֵּינִי בֵּינִי בְּלֹא מַחֲשָׁבָה כְּלָל, רַק בִּבְחִינַת שֵׁאוּי וּשְׁמָמָה שֶׁהוּא הַבִּטּוּל לְגַמְרֵי בְּלֹא מַחֲשָׁבָה כְּלָל וְד"ל.

וְזֶהוּ גַּם כֵּן לְמַעְלָה הָעַמּוּד שֶׁעוֹלִים מִגַּן עֵדֶן הַתַּחְתּוֹן לְעֶלְיוֹן, הוּא הָעַמּוּד שֶׁעוֹלִים בּוֹ, הוּא הַבִּטּוּל בִּבְחִינַת שֵׁאוּי בְּלִי מַחֲשָׁבָה כְּלָל, שֶׁבֵּינִי בֵּינִי הוּא הָעַמּוּד (שֶׁעַל יְדֵי זֶה הַבִּטּוּל הוּא מַשִּׂיג אַחַר כָּךְ הַשֵּׂכֶל עָמֹק וְחָדָשׁ, כִּי תְּחִלָּה מִתְבַּטֵּל מִמַּחֲשָׁבָה רִאשׁוֹנָה וְנִשְׁאָר בְּלֹא מַחֲשָׁבָה כְּלָל בִּבְחִינַת שֵׁאוּי, וְעַל יְדֵי הַבִּטּוּל הוּא מַשִּׂיג אַחַר כָּךְ הַשֵּׂכֶל הֶחָדָשׁ. וְזֶהוּ הָעַמּוּד שֶׁעוֹלִים בּוֹ וְרוֹמֵז).

וְכֵמוֹ כֵּן כָּאן, שֶׁהִשִּׂיג הַשָּׂגָה חֲדָשָׁה וַעֲמֻקָּה מְאֹד, שֶׁהָיָה גִּלּוּי אוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, נִתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי מִן הַשָּׂגָה רִאשׁוֹנָה, וּלְזֶה הַחֲדָשָׁה עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ, וְנִשְׁאַר מִשְׁתָּאֶה בִּבְחִינַת שֵׁאוּי וּשְׁמָמָה בְּלִי מַחֲשָׁבָה כְּלָל רַק בִּטּוּל בְּתַכְלִית וְד"ל.

וְהוּא תַּכְלִית הַבִּטּוּל, שֶׁנִּשְׁאָר בְּלֹא מַחֲשָׁבָה כְּלָל, כִּי אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא לֵית מַחֲשָׁבָה תִּפְיסָא בֵּיהּ כְּלָל, וּלְכָךְ כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְהָאָרַת אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא הוּא מִתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי וְנִשְׁאָר בְּלֹא מַחֲשָׁבָה, כִּי לֵית מַחֲשָׁבָה תִּפְיסָא בֵּיהּ כְּלָל וְדו"ק. וְזוֹהִי עִנְיַן נְפִילַת אַפַּיִם (שֶׁנּוֹפֵל מִן הָרִאשׁוֹנָה וְאֵינוֹ מַגִּיעַ לְהַשֵּׂנִיָּה כַּנַּ"ל).

וְלְכָךְ הַנְּגִינָה עַל 'מַחֲרִישׁ' הוּא זָקֵף גָּדוֹל, שֶׁהוּא לְהַרְאוֹת שֶׁהוּא בְּחִינָה נַעֲלָה וְגָבוֹהַּ מְאֹד, שֶׁהוּא תַּכְלִית הַבִּטּוּל לְמַעְלָה כו', בְּחִינַת שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה. 'מַחֲרִישׁ לָהּ', שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁתִיקָה שֶׁהוּא תַּכְלִית הַבִּטּוּל, וְזוֹהִי עִנְיַן שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּלַחַשׁ שֶׁהָיוּ שׁוֹהִין חֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים שָׁעָה אַחַת (ברכות ל:), שֶׁהוּא רַק בְּחִינַת שְׁתִיקָה, תַּכְלִית הַבִּטּוּל, וְדו"ק (תקס"ג ח"א עמ' לט):

וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב (כד סג)

פֶּלֶא יוֹעֵץ

רַבִּי מָרְדְּכַי דֹּב מֵהוֹרְנוֹסְטַיְיפֶּל זיע"א

טָהֳרַת הַמִּקְוֶה מְסֻגֶּלֶת לְטָהֳרַת הַמַּחֲשָׁבוֹת

אִיתָא בַּמָּסוֹרָה עַל 'לִפְנוֹת עָרֶב' ב' בַּמָּסוֹרָה, זֶה, וְאִידָךְ 'וְהָיָה לִפְנוֹת עֶרֶב יִרְחַץ בַּמַּיִם' (דברים כג יב).

וְנוֹכַל לֵאמֹר שֶׁמּוֹרֶה גַּם כֵּן עַל הֲכָנַת הַתְּפִלָּה, שֶׁמְּבֹאָר בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר טָהֳרָה בַּמִּקְוֶה הוּא עִקָּר גָּדוֹל לְטָהֳרַת הַמַּחֲשָׁבָה, וְעוֹד שֶׁנִּית הוּא לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה קֹדֶם הַתְּפִלָּה.

וְעַל זֶה מוֹרֶה הַמָּסוֹרָה, שֶׁכְּדֵי לְפַנּוֹת אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ מִכָּל עִרְבּוּבְיָא בַּתְּפִלָּה, הוּא עַל יְדֵי 'יִרְחַץ בַּמַּיִם', שֶׁמּוֹרֶה עַל טְבִילָה בַּמִּקְוֶה, וְעוֹד מְרַמֵּז עַל לִמּוּד הַתּוֹרָה, אֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה (ב"ק פב.):

וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה (אֵין שִׂיחָה אֶלָּא תְּפִלָּה, ברכות כו:) (כד סג)

אֵלֶּה בִּינָה

רַבִּי יַעֲקֹב אֲבִיחֲצִירָא זיע"א

תְּפִלָּה נִקְרֵאת שִׂיחָה, שֶׁתִּהְיֶה בִּלְבּוֹ שִׂיחַת הַתְּפִלָּה בִּלְבַד

הַתְּפִלָּה צְרִיכָה כַּוָּנָה הַרְבֵּה, דְּעִקָּרָהּ בַּלֵּב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דברים יא יג) 'וּלְעָבְדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם'. וְהִנֵּה מָצִינוּ דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם קָרָאהּ 'שִׂיחָה', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים קב א) 'תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ'.

וּמִזֶּה דָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (ברכות כו:) עַל פָּסוּק **וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה** אֵין שִׂיחָה אֶלָּא תְּפִלָּה. וְצָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן מַה טַּעַם נִקְרֵאת תְּפִלָּה 'שִׂיחָה'.

וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהַיְנוּ טַעֲמָא, מִשּׁוּם דְּעִקַּר תְּפִלָּה הִיא בַּלֵּב כָּאָמוּר, וּפְגַם הַתְּפִלָּה הוּא כְּשֶׁאָדָם חוֹשֵׁב בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה מַחֲשָׁבוֹת שֶׁל הַבְלֵי הָעוֹלָם, דְּצָרִיךְ בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה לְפַנּוֹת כָּל מַחֲשָׁבוֹת מִדַּעְתּוֹ וְלֹא יְעָרֵב שׁוּם מַחֲשָׁבָה עִם מַחֲשֶׁבֶת הַתְּפִלָּה.

וְעַל עִנְיָן זֶה אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם 'וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ', דְּהַיְנוּ שֶׁהַשִּׂיחָה בְּלִבּוֹ שֶׁפְּכָה כֻּלָּהּ, וְלֹא נִשְׁאַר בְּלִבּוֹ שׁוּם שִׂיחָה אַחֶרֶת, נִמְצָא שֶׁלֹּא הָיָה בְּלִבּוֹ רַק שִׂיחַת הַתְּפִלָּה, לְפִיכָךְ נִקְרֵאת הַתְּפִלָּה 'שִׂיחָה'. כֵּיוָן שֶׁהַתְּפִלָּה הִיא שִׂיחָה, וּמַחְשָׁבוֹת הַבְלֵי הָעוֹלָם הִיא גַּם כֵּן שִׂיחָה, לְהָכִי קָרָאהּ בִּלְשׁוֹן 'שִׂיחָה' שֶׁלֹּא יְעָרֵב שׁוּם שִׂיחָה אַחֶרֶת:

וַיִּסַּף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וּשְׁמָהּ קְטוּרָה. וַתֵּלֶד לוֹ אֶת זִמְרָן וְאֶת יָקְשָׁן וְאֶת מְדָן וְאֶת מִדְיָן וְאֶת יִשְׁבָּק וְאֶת שׁוּחַ וְגוֹ' (כה א-ד)

פְּתוּחֵי חוֹתָם

רַבִּי יַעֲקֹב אֲבִיחֲצִירָא זיע"א

הָאָדָם זוֹכֶה ע"י מַעֲשָׂיו לְנֶפֶשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה עֶלְיוֹנִים

אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ הַפְּסוּקִים הָאֵלֶּה בְּדֶרֶךְ רֶמֶז, בְּהַקְּדִים מַה שֶּׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"ב צד:), דְּאָדָם אַחַר בּוֹאוֹ לָזֶה הָעוֹלָם, עַל יְדֵי מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים וְעִסְקוֹ בַּתּוֹרָה יָכוֹל לִקְנוֹת נֶפֶשׁ הַיּוֹתֵר עֶלְיוֹנָה, וּבְהִשְׁתַּדְּלוּתוֹ אַחַר כָּךְ וְיוֹסֵף אֹמֶץ עַל אֹמֶץ וּקְדֻשָּׁה עַל קְדֻשָּׁתוֹ, יִקָּנֶה אַחַר כָּךְ רוּחַ עֶלְיוֹן. וּכְשֶׁמּוֹסִיף עוֹד קְדֻשָּׁה עַל קְדֻשָּׁתוֹ, יִקָּנֶה נְשָׁמָה עֶלְיוֹנָה. נִמְצָא הַכֹּל תָּלוּי בְּיַד הָאָדָם לְהַשִּׂיג מַה שֶּׁיִּרְצֶה:

מִי שֶׁזָּכָה לִנְשָׁמָה זוֹכֶה לִכְמָּה מַעֲלוֹת

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר כָּאן **וַיִּסַּף אַבְרָהָם**, הוּא הַצַּדִּיק שֶׁהוּא אָב וָרָם, הוֹסִיף קְדֻשָּׁה עַל קְדֻשָּׁתוֹ, וְעַל יָדֵיהּ זָכָה **וַיִּקַּח אִשָּׁה** שֶׁהִיא נְשָׁמָה, **וּשְׁמָהּ קְטוּרָה**, כְּשֵׁמָה כֵּן הִיא, שֶׁנָּאֶה וְנָאִים מַעֲשֶׂיהָ כִּקְטֹרֶת. וְכֵיוָן שֶׁזָּכָה וְקָנָה נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה, יוֹלֶדֶת לוֹ דְּבָרִים שֶׁל קְדֻשָּׁה.

וְזֶהוּ **וַתֵּלֶד לוֹ אֶת זִמְרָן**, קְרֵי בֵּהּ לְשׁוֹן זְמִירוֹת, וּלְשׁוֹן 'זְמִיר עֲרִיצִים' (ישעיה כה ה), דְּהַיְנוּ, הַשְׁתָּא שֶׁבָּאָה נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה לָזֶה הַצַּדִּיק נִתּוֹסְפוּ בּוֹ דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים, חִשְׁקוֹ וּרְצוֹנוֹ כִּי אִם לְזַמֵּר לְקוֹנוֹ, וּלְהַכְרִית הַקְּלִפּוֹת הַסּוֹבְבִים אֶת הַשּׁוֹשַׁנָּה. **וְאֶת יָקְשָׁן**, מַקִּישׁ, דּוֹפֵק עַל בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת. **וְאֶת מְדָן**, דָּבֵק בְּכָל מִדּוֹת טוֹבוֹת.

וְאֶת מִדְיָן, קְרֵי בֵּהּ 'מִדִּין', בְּחִירִיק הַמ"ם וְהַדָּלֶ"ת, כְּמוֹ 'מָאנֵי מִדִּין' שֶׁבַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"ב לד:), הֵם הַיּוֹדְעִים דֶּרֶךְ הָאֱמֶת, גַּם זֶה הַצַּדִּיק, כְּשֶׁבָּאָה לוֹ הַנְּשָׁמָה מְלַמַּדְתּוֹ (יְסוֹדוֹת) [סוֹדוֹת] הַתּוֹרָה. **וְאֶת יִשְׁבָּק וְאֶת שׁוּחַ**, מְלַמַּדְתּוֹ לַעֲזֹב הַשִּׂיחָה, מִשּׁוּם דְּסָגֵי לַחָכְמָה שְׁתִיקָה (אבות פ"ג מ"ג). אִי נַמִּי, יִשְׁבָּק מוֹחֵל עַל עֶלְבּוֹנוֹ, וְשׁוּחַ מִלְּשׁוֹן עֲנָוָה.

יוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה בְּאַהֲבַת חֲבֵרִים וּמַרְבֶּה חָכְמָה

וְיָקְשָׁן יָלַד אֶת שְׁבָא וְאֶת דְּדָן וּבְנֵי דְדָן הָיוּ אַשּׁוּרִים וּלְטוּשִׁם וּלְאֻמִּים.

כְּלוֹמַר, זֶה שֶׁמַּקִּישׁ וְדוֹפֵק עַל בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, נִמְשָׁךְ לוֹ מִזֶּה **אֶת שְׁבָא**, דְּהַיְנוּ שֶׁמַּרְבֶּה יְשִׁיבָה וּבָזֶה מַרְבֶּה חָכְמָה. **וְאֶת דְּדָן**, שֶׁנַּעֲשָׂה דּוֹד וְאָהוּב עִם בַּעֲלֵי הַיְשִׁיבָה, דְּזֶהוּ הָעִקָּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"ב קצ:) דִּצְרִיכִים חֲבֵרִים שֶׁל תּוֹרָה לִהְיוֹת אוֹהֲבִים זֶה לָזֶה.

וְזֶהוּ **וּבְנֵי דְדָן**, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁיִּהְיוּ בְּנֵי הַיְשִׁיבָה דּוֹדִים וְאוֹהֲבִים זֶה לָזֶה אָז יִהְיוּ **אַשּׁוּרִים**, דְּהַיְנוּ מְאֻשָּׁרִים, דְּזֶהוּ דֶּרֶךְ הַיְשָׁרָה. **וּלְטוּשִׁם**, דְּהַיְנוּ יִהְיוּ מְחֻדָּדִים וּמְפֻלְפָּלִים הַרְבֵּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כז יז) 'בַּרְזֶל בְּבַרְזֶל יָחַד'. **וּלְאֻמִּים** לְשׁוֹן מַלְכוּת, דְּכֵיוָן שֶׁכָּל לִמּוּדָם לְשֵׁם שָׁמַיִם זַיְגִיעוּ לְמַדְרֵגַת מְלָכִים בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח טו) 'בִּי מְלָכִים יִמְלֹכוּ'.

הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת הַסּוֹד צָרִיךְ לְהַרְבּוֹת בִּקְדֻשָּׁה

וּבְנֵי מִדְיָן **עֵיפָה וְעֵפֶר וַחֲנֹךְ וַאֲבִידָע וְאֶלְדָּעָה כָּל אֵלֶּה בְּנֵי קְטוּרָה. וּבְנֵי מִדְיָן**, הֵם בַּעֲלֵי הַסּוֹד כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל (פסוקים א-ב), נִמְשָׁךְ לָהֶם **עֵיפָה וְעֵפֶר וַחֲנֹךְ**, בָּא לְרַמֵּז דְּהַבָּאִים בְּסוֹד ה' צְרִיכִים לְהוֹסִיף קְדֻשָּׁה עַל קְדֻשָּׁה וַעֲנָוָה עַל עֲנָוָה וּמְצָוָה עַל מִצְוָה. וְזֶהוּ **עֵיפָה**, מִלְּשׁוֹן כֶּפֶל, כְּמוֹ עֵיפִינְהוּ דְּאִיתָא בַּגְּמָרָא (כתובות סז:). **וְעֵפֶר** מִלְּשׁוֹן עֲנָוָה, מֵשִׁים עַצְמוֹ כֶּעָפָר. **וַחֲנֹךְ**, מְחֻנָּךְ בְּמִצְוֹת. כְּלוֹמַר, הָעֲנָוָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁהָיוּ בּוֹ, עַכְשָׁו דְּבָא בְּסוֹד ה' כָּפַל אוֹתָם.

וַאֲבִידָע, אוֹתִיּוֹת 'וד' אבי"ע', דְּהַיְנוּ אַרְבַּע עוֹלָמוֹת, אַ'צִילוּת בְּ'רִיאָה 'יְ'צִירָה עַ'שִׂיָּה, דְּהַבָּא בְּסוֹד ה' צָרִיךְ לֵידַע סוֹד אַרְבַּע עוֹלָמוֹת, וּבָזֶה **וְאֶלְדָּעָה**, קְרֵי בֵּהּ 'וְאֵל דֵּעָה', כְּלוֹמַר בָּזֶה יָבוֹא לִידַע אֶת ה' בִּפְרָט כָּרָאוּי. **כָּל אֵלֶּה בְּנֵי קְטוּרָה**, כְּלוֹמַר כָּל אֵלֶּה הַמִּדּוֹת נוֹלְדוּ מִן הַנְּשָׁמָה הַבָּאָה אֵלָיו שֶׁהִיא קְטוּרָה:

חֲזַק וְנִתְחַזֵּק

תִּפְאֶרֶת בָּנִים

רַבִּי צְבִי הִירְשׁ מִמּוּנְקַאטְשׁ זיע"א

הַחִדּוּשׁ הוּא לַעֲבֹד אֶת הַבּוֹרֵא בִּזְמַנֵּי דַּחַק וְצָרוֹת וּכְשֶׁנִּרְאֶה לוֹ שֶׁדּוֹחִים אוֹתוֹ

אִיתָא (חגיגה ה.) כָּל ״שֶׁאֵינוֹ בְּהֶסְתֵּר פָּנִים אֵינוֹ מֵהֶם, הַיְנוּ כִּי בְּאֹם הֶסְתֵּר פָּנִים מִמֶּנּוּ וּמֵרֶכָּא בְּיִסּוּרִים חַס וְשָׁלוֹם, וְהוּא ״אֵינוֹ״, שֶׁנּוֹפֵל מִמַּדְרֵגָתוֹ וְנִתְבַּטֵּל בְּלִבּוֹ כֹּחַ אֱמוּנָתוֹ וּבִטָּחוֹנוֹ, שֶׁאֵינוֹ מִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה וּבִטָּחוֹן בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, ״אֵינוֹ מֵהֶם״.

וְתַכְלִית הַדְּבָרִים, כִּי מִי שֶׁיַּעֲזֹר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּהַרְחָבָה וְעֹשֶׁר וְכָל טוּב וְהוּא רוֹאֶה בְּחוּשׁ אֵיךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַצְלִיחֵהוּ, אֵין חִדּוּשׁ כָּל כָּךְ אִם הוּא עוֹבֵד ה', כִּי מִי פֶּתִי יָסֵר מֵעֲבוֹדָתוֹ וְיִהְיֶה כְּפוּי טוֹבָה כָּל כָּךְ.

אֲבָל מִי שֶׁהוּא מְדֻכָּא רַחֲמָנָא לִצְלָן בְּצָרוֹת מִכָּל צַד, וּמְכַוֵּן אֶת לִבּוֹ לְהִתְפַּלֵּל וְלִלְמֹד תּוֹרַת ה' וְכַיּוֹצֵא, וְהוּא רוֹאֶה אֵיךְ מַדְחִין אוֹתוֹ וּמַרְחִיקִין אוֹתוֹ רַחֲמָנָא לִצְלָן בְּכַמָּה נִסְיוֹנוֹת מִן הַשָּׁמַיִם – וְאַף עַל פִּי כֵן הוּא מִתְחַזֵּק בְּתֹם דַּרְכּוֹ לַעֲבוֹדַת ה'.

בֵּאוּר מַאֲמַר חֵז"ל אוֹדוֹת הַזְּהִירוּת בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה עַל פִּי הַנַּ"ל

וְזֶהוּ יֵשׁ לְבָאֵר מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲזַ"ל בִּבְרָכוֹת (ו:) לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם זָהִיר בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה שֶׁהֲרֵי אֵלִיָּהוּ לֹא נַעֲנָה אֶלָּא בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה, כַּיָּדוּעַ כַּוָּנַת הַמִּנְחָה שֶׁעוֹלָה מִדַּת מַלְכוּת בְּכָל קוֹמָתָם, רַק הוּא אָחוֹר בְּאָחוֹר.

הֵינוּ גַּם כֵּן כְּפִי הַנַּ"ל, שֶׁעֲלִיּוֹת הַמַּלְכוּת - לְהַרְאוֹת בְּמָה בָּרָא אַתְּיָא קַמָּךְ, וּבְעֵת תִּגְבְּרֶת הַדִּינִים הוּא עוֹלֶה בְּכָל קוֹמָתָם לְהַרְאוֹת בְּמָה בָּרָא אַתְּיָא לְגַבָּךְ – אַף עַל פִּי שֶׁהוּא אָחוֹר בְּאָחוֹר, הַיְנוּ בְּהֶסְתֵּר פָּנִים חָלִילָה, עִם כָּל זֶה הֵם עוֹבְדִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וְזֶהוּ שֶׁיִּהְיֶה זָהִיר בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה, שֶׁהֲרֵי אֵלִיָּהוּ וְכוּ' שֶׁהָיָה נִרְדָּף מִבְּנֵי דּוֹרוֹ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר ׳וְאָשְׁאַר אָנֹכִי לְבַדִּי נָבִיא לַה' וּנְבִיאֵי הַבַּעַל אַרְבַּע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים אִישׁ׳ (מלכים א׳ יח כב), וּבְהֶסְתֵּר פָּנִים וְסַכָּנַת נְפָשׁוֹת כָּאֵלּוּ הִתְחַזֵּק לִלְחֹם בְּעַד אֱמוּנַת ה' וְתוֹרָתוֹ, וְאָז ׳נַעֲנָה׳, הַיְנוּ שֶׁבְּהֶסְתֵּר פָּנִים כָּזֶה נַעֲנָה יַעַן שֶׁהַנְּפָשִׁיּוֹן גָּדוֹל כַּנִּזְכָּר. עַל כֵּן ׳וַיְהִי בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה׳, הַיְנוּ בְּעֵת שֶׁהוּא אָחוֹר בְּאָחוֹר בְּהֶסְתֵּר פָּנִים רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְאָז יַעֲנֵהוּ מִן הַשָּׁמַיִם.

הֲרֵמֶז בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה שֶׁל יִצְחָק

וְזֶהוּ יֵשׁ לְבָאֵר בִּיצְחָק כְּתִיב ׳וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה׳ (כד סג) לִתְפִלַּת הַמִּנְחָה, וְהִיא רָאֲתָה [אוֹתוֹ] ׳וַתִּכַּס בַּצָּעִיף׳ (פסוק סה), שֶׁרָאֲתָה דֶּרֶךְ חָדָשׁ שֶׁאֲפִלּוּ בְּהֶסְתֵּר פָּנִים עוֹבְדִים הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכִסְּתָה פָּנֶיהָ, וְהָבֵן:

אִמְרֵי אֱמֶת

רַבִּי אַבְרָהָם מֶרְדְּכַי מִגּוּר זיע"א

עַל כָּל עוֹבֵד ה' עוֹבְרִים עָלָיו הַסְתָּרוֹת, שׁוּם יְגִיעָה אֵינָהּ נֶאֱבֶדֶת לְרִיק

אִיתָא בְּמִדְרָשׁ (ב״ר ל ח) בֶּן מ״ח שָׁנָה הָיָה לוֹ כָּל מֵינֵי הַסְתָּרוֹת, וְזֶה נִשְׁאַר לְעוֹלָם שֶׁכָּל עוֹבֵד ה' עוֹבְרִים עָלָיו כַּמָּה וְכַמָּה הַסְתָּרוֹת, וּמִכָּל מָקוֹם שׁוּם יְגִיעָה לֹא נֶאֱבֶדֶת וְאַף שֶׁנִּרְאֶה לָאָדָם שֶׁלֹּא הִשִּׂיג בִּיגִיעָתוֹ, מִכָּל מָקוֹם אֵין יְגִיעָתוֹ לְרִיק.

וְזֶה שֶׁאִיתָא בְּמִדְרָשׁ (ב״ר סב ב) כַּד דָּמַךְ רַבִּי אַבָּהוּ אַחְזוּ לֵיהּ י״ג נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן אָמַר לְהוּ אִלֵּין לְמַאן וְכוּ' אָמַר אִלֵּין לְאַבָּהוּ וַאֲנִי אָמַרְתִּי לְרִיק יָגַעְתִּי לְתֹהוּ וְהֶבֶל כֹּחִי כִּלֵּיתִי אָכֵן מִשְׁפָּטִי אֵת ה' וְגוֹ' (ישעיה מט ד).

וְזֶה חִזּוּק לְכָל עוֹבֵד ה', שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁיִּדְמֶה לוֹ שֶׁלָּרִיק יָגַע, מִכָּל מָקוֹם לֹא נֶאֱבַד דָּבָר, וְאִיתָא שָׁם בַּמִּדְרָשׁ שֶׁחַד אָמוֹרָא אָמַר כַּד דָּמַךְ הַמִּקְרָא ׳עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חָסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת מְצֹא׳ (תהלים לב ו), הַיְנוּ שֶׁאַחַר שֶׁעוֹבְרִים כָּל הַהִסְתָּרוֹת מִתְקַיֵּם ׳לְעֵת מְצֹא׳, וְאִיתָא עוֹד שָׁם וְרַבָּנָן אָמְרוּ הַמִּקְרָא ׳מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ׳ (תהלים לא כ), הַיְנוּ שֶׁהַכֹּל צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּהֶצְנֵעַ (תר״ע):

מְבַשֵּׂר טוֹב

רַבִּי בֶּן-צִיּוֹן מִבִּיאַלָּא זי״ע

הָעֲבוֹדָה בַּזְּמַן הַזֶּה בְּלֵב אָטוּם חֲשׁוּבָה כִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ

בִּיאוֹר יֵשׁ לְהַפְלִיא בִּיאוֹר אֶת כֹּחָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּדּוֹרוֹת אֵלּוּ, שֶׁצְּרִיכִים לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גַּם מִתּוֹךְ חֹסֶר חֵשֶׁק וְרָצוֹן לַעֲבוֹדַת ה'. כִּי לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְקַיֵּם אֶת רְצוֹן ה' בְּנֶפֶשׁ חֲפֵצָה, בִּזְמַן שֶׁהַלֵּב אָטוּם כָּאֶבֶן, וְהָרָצוֹן וְהַחֵשֶׁק סְתוּמִים לְגַמְרֵי, חֲשׁוּבָה הִיא מִצַּד עַצְמָהּ, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חִדּוּשׁ וָפֶלֶא גָּדוֹל, כִּי בְּטֶבַע הָאָדָם אֵינוֹ מְסֻגָּל לַעֲבֹד עֲבוֹדָה שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ טַעַם וָחֵשֶׁק.

כִּי הִנֵּה יָדוּעַ שֶׁהָרָצוֹן הוּא חִיּוּת הַנֶּפֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַשׁ״י עַל הַפָּסוּק ׳אִם יֵשׁ אֶת נַפְשְׁכֶם׳ (כג ח), דְּהַיְנוּ ׳רְצוֹנְכֶם׳. כִּי הָעֹנֶג וְהָרָצוֹן הוּא מְזוֹן הַנֶּפֶשׁ וְחַיּוּתוֹ, וְעַל כֵּן חֹסֶר רָצוֹן חָשׁוּב כְּמִיתַת הַנֶּפֶשׁ. וְהִיא מְסִירוּת נֶפֶשׁ פְּנִימִית גְּדוֹלָה מְאֹד שֶׁאֵין לְשַׁעֵר וְאֵין לְתָאֵר, הוּא עִנְיָן גָּדוֹל וּמְיֻחָד שֶׁיֵּשׁ בַּדּוֹר הָאַחֲרוֹן.

עַל כֵּן בַּזְּמַנִּים הַלָּלוּ, כָּל דָּבָר שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה עַל אַף שֶׁאֵין לוֹ חֵשֶׁק, שֶׁעוֹבֵד אֶת ה' כְּנֶגֶד טִבְעוֹ, וְנֶגֶד תַּאֲוַת יִצְרוֹ, נֶחְשָׁב כְּמִי שֶׁהִקְרִיב אֶת גּוּפוֹ נַפְשׁוֹ. וַאֲפִלּוּ בְּדָבָר מוּעָט בְּיוֹתֵר, הוּא בִּבְחִינַת ׳אֶת נַפְשׁוֹ הוּא מַקְרִיב׳, שֶׁהֲרֵי קֹמֶץ מִנְחַת עָנִי שֶׁהִיא מְעוּטָה בְּיוֹתֵר, חֲשׁוּבָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מֵהַקְרָבַת בֶּהֱמַת עוֹלָה שֶׁל עָשִׁיר. כִּי הֶעָנִי בְּהַקְרָבַת הַקֹּמֶץ בִּלְבַד אֶת נַפְשׁוֹ הוּא מַקְרִיב, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּגְמָרָא מְנָחוֹת (קד:) (ברכה של גלויות מאמר ט):

אוֹצָרוֹת גְּאוֹנֵי הַדּוֹרוֹת

וַיָּבֵא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ (כג ב)

שָׁם דָּוִד

רַבִּי דָּוִד אוֹפֶּנְהַיִים זַצַ"ל

בְּטוּל יְמֵי הָאֲבֵלוּת מִפְּנֵי כְּבוֹד הֶרֶגֶל

הִנֵּה יֵשׁ לְתִמַּהּ עַל מַה שֶּׁאָמַר הַכָּתוּב לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ, לָמָּה מָנָה רַק בְּכִיָּה וְהֶסְפֵּד בִּלְבַד, הֲלֹא כַּמָּה דִּינֵי אֲבֵלוּת יֵשׁ יוֹתֵר מֵאֵלּוּ, מַאי שְׁנָא הָנֵי דְּנָקִיט.

וְכֹבֶד כָּתַבְתִּי פֵּרוּשׁוֹ בְּסִפְרִי עִיר דָּוִד בְּבֵית מִזְרָח, עַל פִּי דִּבְרֵי הַמִּדְרָשִׁים הַנּוֹדָעִים (תנחומא וירא כג), דְּכַאֲשֶׁר אָמְרוּ לָהּ לְשָׂרָה שֶׁנִּשְׂחַט יִצְחָק פָּרְחָה נִשְׁמָתָהּ וָמֵתָה, וְעַל זֶה אָמַר הַכָּתוּב **וַיָּבֵא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ**, מֵהֵיכָן בָּא מֵהֶעֱקֵדָה, מֵהַר הַמּוֹרִיָּה.

וְהִנֵּה כָּתְבוּ הַקַּדְמוֹנִים שֶׁהָעֲקֵדָה הָיְתָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְהָיָה הַר הַמּוֹרִיָּה רָחוֹק מִבֵּיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם שְׁלֹשָׁה יָמִים, כְּמַאֲמַר הַקְּרָא (כב ד) ׳בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחֹק׳. לְפִי זֶה חָזַר אַבְרָהָם אָבִינוּ מֵהֶעֱקֵדָה בְּעֶרֶב סֻכּוֹת, אִם כֵּן מוּבָנִים הֵיטֵב דִּבְרֵי הַקְּרָא **וַיָּבֵא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ**, שֶׁלֹּא בָּא אֶלָּא לִסְפֹּד וְלִבְכּוֹת וְתוּ לֹא, מִפְּנֵי שֶׁנִּתְבַּטְּלוּ שִׁבְעָה יְמֵי אֲבֵלוּת וּשְׁאָר דִּינֵיהֶם מִפְּנֵי כְּבוֹד הֶרֶגֶל [וְכוּ'].

וּלְפִי דַּרְכֵּנוּ נָבִין, דִּלְהָכִי כְּתִיב וְלִבְכֹּתָהּ חָסֵר וָי״ו, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְהִתְאַבֵּל עָלֶיהָ שִׁבְעַת יָמִים כְּמוֹ שֶׁהָיָה הַדִּין אִם הָיְתָה מֵתָה בְּאֶחָד מִשְּׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, אֶלָּא הִסְפִּיד וּבָכָה אֶת שָׂרָה רַק בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם בִּלְבָד, מִפְּנֵי שֶׁבְּעֶרֶב חַג הָיָה.

הַדְּרָשׁ וְהָעִיּוּן
רַבִּי אַהֲרֹן לֵוִין זַצ״ל

חֶסְרוֹן עֶשְׂרִים יוֹם מִימֵי הָאֲבֵלוּת

עַיִן בְּבַעַל הַטּוּרִים כָּאן שֶׁעָמַד מִדּוּעַ נִכְתַּב כָּ״ף קְטַנָּה בְּתֵבַת ׳וְלִבְכֹּתָהּ׳, וְכָתַב דְּהֵינוּ טַעֲמָא כֵּיוָן שֶׁהָיְתָה זְקֵנָה לֹא בָּכָה עָלֶיהָ רַק מְעַט, וְזוֹ הַשְׁעָרָה דְּחוּקָה מְאֹד.

וְרָאִיתִי בְּמִפָּרְשֵׁי הַתּוֹרָה שֶׁשִּׁעֲרוּ בְּדֶרֶךְ אַחֵר, דִּלְפִי הַמְּבֹאָר בְּפִרְקֵי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַעֲשֶׂה הָעֲקֵדָה הָיָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְכֵיוָן שֶׁהַהֲלִיכָה לְשָׁם אָרְכָה שְׁלֹשָׁה יָמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר ׳וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְכוּ׳ וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחוֹק׳, הַחֲזָרָה מִשָּׁם אָרְכָה גַּם כֵּן שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְנִמְצָא שֶׁשָּׁב אַבְרָהָם לְבֵיתוֹ בְּיוֹם י״ד בְּתִשְׁרֵי, וְאָז מֵתָה שָׂרָה, וְאִם כֵּן לֹא נָהֲגָ אֲבֵלוּת עָלֶיהָ רַק יוֹם אֶחָד כֵּיוָן שֶׁהָיָה עֶרֶב סֻכּוֹת וְהֶרֶגֶל מַפְסִיק הָאֲבֵלוּת, וְלָכֵן נֶאֱמַר כָּ״ף קְטַנָּה לְהוֹרוֹת שֶׁלֹּא הִתְאַבֵּל רַק מְעַט. וְגַם בְּהַשְׁעָרָה זוֹ יֵשׁ לְהִתְוַכֵּחַ, דִּלְפִי זֶה מַדּוּעַ אַף הַכָּ״ף נִתְקַטְּנָה וְלֹא אוֹת בֵּי״ת שֶׁקְּדָמָה לָהּ.

וְנִרְאֶה לִי לוֹמַר בָּזֶה הַשְׁעָרָה נְאוֹתָה בְּדֶרֶךְ הַנַּ״ל רַק בְּסִגְנוֹן יוֹתֵר מְרֻוָּח, דְּכַיָּדוּעַ יְמֵי הָאֵבֶל הֵמָּה שְׁלֹשִׁים, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּמוֹעֵד קָטָן (כז:) שְׁלֹשָׁה לְבֶכִי, שִׁבְעָה לְהֶסְפֵּד, וּשְׁלֹשִׁים לְגִהוּץ וְתִסְפֹּרֶת. אָמְנָם מִי שֶׁמֵּת לוֹ מֵת בְּעֶרֶב חַג הַסֻּכּוֹת, הִנֵּה יוֹם אֶחָד לִפְנֵי הֶחָג, וְהֶחָג, וּשְׁמִינִי שֶׁלּוֹ עוֹלִים לְעֶשְׂרִים וְאֶחָד יוֹם, וְצָרִיךְ לְהַשְׁלִים אַחַר כָּךְ רַק תִּשְׁעָה יָמִים, וְכִדְאִיתָא בְּמוֹעֵד קָטָן (כד:) וְכוּ׳.

וּלְפִי זֶה בְּסַךְ הַכֹּל אֵינוֹ מוֹנֶה רַק עֲשָׂרָה יָמִים, וְנִמְצָא שֶׁאַבְרָהָם גַּם כֵּן לֹא מָנָה אֲבֵלוּת רַק עֲשָׂרָה יָמִים, הַיְנוּ יוֹם אֶחָד לִפְנֵי הֶחָג, כֵּיוָן שֶׁעָשָׂרָה מֵתָה בְּעֶרֶב סֻכּוֹת וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי, וְתִשְׁעָה יָמִים שֶׁהִשְׁלִים אַחַר הֶחָג, וְחָסְרוּ לוֹ לְפִי זֶה עֶשְׂרִים יוֹם מִימֵי הָאֲבֵלוּת, וְלָכֵן נֶאֱמַר כָּ״ף קְטַנָּה לְרַמֵּז עַל זֶה שֶׁעֶשְׂרִים יוֹם מִימֵי הָאֲבֵלוּת חָסְרוּ לוֹ.

אַךְ אִם אַתָּה לוּ שְׁמָעֵנִי נָתַתִּי כֶּסֶף הַשָּׂדֶה קַח מִמֶּנִּי (כג יג)

אַלּוּפֵי יְהוּדָה
רַבִּי יְהוּדָה לֵיב סַג״ל זַצ״ל

קַבָּלַת דִּבְרֵי תּוֹכָחָה

וְלִכְאוֹרָה צָרִיךְ הֲבָנָה מַה הָיָה כַּוָּנַת אַבְרָהָם שֶׁבִּקֵּשׁ מֵעֶפְרוֹן שֶׁיִּקַּח מִמֶּנּוּ כֶּסֶף הַשָּׂדֶה. אוּלַי יֵשׁ לוֹמַר דְּהִנֵּה הַמְפָרְשִׁים פֵּרְשׁוּ הַטַּעַם מִפְּנֵי מָה ׳שׂוֹנְאַ מַתָּנוֹת יִחְיֶה׳ (משלי טו כז), דְּאִם מְקַבֵּל מַתָּנוֹת אֲזַי אֵין תּוֹכַחְתּוֹ נִשְׁמַעַת אֵצֶל הַנּוֹתֵן לוֹ מַתָּנָה.

וּבְזֶה יֵשׁ לוֹמַר, דִּלְכָךְ אָמַר אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן אַתָּה רוֹצֶה לִתֵּן לִי מַתָּנָה הַמְּקוֹם קְבוּרָה, **אַךְ אִם אַתָּה לוּ שְׁמָעֵנִי**, כְּלוֹמַר אַךְ זֶה הָיָה טוֹב מַה שֶּׁאַתָּה רוֹצֶה לִתֵּן לִי בְּמַתָּנָה הַמָּקוֹם קְבוּרָה אִם אַתָּה שׁוֹמֵעַ לְדִבְרֵי תּוֹכָחוֹת כְּשֶׁאֲקַבֵּל מִמְּךָ מַתָּנָה, וּלְכָךְ **נָתַתִּי כֶּסֶף הַשָּׂדֶה** אֲזַי קַח **מִמֶּנִּי** דִּבְרֵי תּוֹכָחוֹת, כְּמוֹ מִקֹּדֶם שֶׁהָיוּ דִּבְרֵי אַבְרָהָם נִשְׁמָעִים אֲצָלָם שֶׁקָּרָאוּ אוֹתוֹ ׳נְשִׂיא אֱלֹהִים׳ כְּמוֹ שֶׁנִּזְכָּר בַּפָּסוּק.

וַיִּשְׁקֹל אַבְרָהָם לְעֶפְרֹן אֶת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאָזְנֵי בְּנֵי חֵת אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף עֹבֵר לַסֹּחֵר (כג טז)

שְׁאֵרִית יַעֲקֹב
רַבִּי יַעֲקֹב ב״ר יוֹאֵל זַצ״ל

מִסִּירַת הַשְּׁקָלִים לְסוֹחֵר אַחֵר

פֵּרֵשׁ רַשׁ״י לְפִי שֶׁאָמַר הָרְבֵּה וַאֲפִילוּ מְעַט לֹא עָשָׂה, שֶׁנָּטַל מִמֶּנּוּ שְׁקָלִים גְּדוֹלִים שֶׁהֵן קָנְטָרִין, שֶׁנֶּאֱמַר ׳עוֹבֵר לַסּוֹחֵר׳ שֶׁמִּתְקַבְּלִים לְשֶׁקֶל בְּכָל מָקוֹם.

אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי וְרַבִּי פֵּרֵשׁ כָּךְ לִישְׁנָא דִּקְרָא ׳עוֹבֵר לַסּוֹחֵר׳ כָּךְ הוּא, כִּי עֶפְרוֹן הָיָה עֵינוֹ צָרָה, אָמַר לְאַבְרָהָם ׳בֵּינִי וּבֵינְךָ מַה הוּא וְאֶת מֵתְךָ קְבֹר׳, הֵרָאָה עַצְמוֹ נֶגֶד אַבְרָהָם כְּאִלּוּ רוֹצֶה לִתֵּן לוֹ בְּחִנָּם, אֲבָל בְּלִבּוֹ רָצָה לְקַח כֶּסֶף תְּמוּרָתוֹ, וַאֲפִילוּ מְעַט לֹא עָשָׂה, שֶׁהָיָה מִתְיָרֵא פֶּן יִתֵּן לוֹ אַבְרָהָם מְעוֹת רָעוֹת שֶׁאֵינָם יוֹצְאִים בְּכָל מָקוֹם אוֹ מַטְבֵּעַ שֶׁל אֲסִימוֹן, וְאִם כֵּן אֵיךְ אֶעֱשֶׂה כְּשֶׁיִּתֵּן לִי מָעוֹת רָעוֹת אוֹ אֲסִימוֹן, צָרִיךְ אֲנִי לִקַּח מִמֶּנּוּ בְּעֵל כָּרְחִי וְאֵין אֲנִי יָכוֹל לְהַחְזִיר לוֹ, שֶׁלֹּא אֲגַלֶּה קְלוֹנִי בְּמַה שֶׁאָמַרְתִּי תְּחִלָּה טוֹל חִנָּם וְעַכְשָׁו אַחְזִיר לוֹ מָעוֹת רָעוֹת, וְאָהֵיָה מִן אוֹתָן הָאוֹמְרִים הַרְבֵּה וַאֲפִילוּ מְעַט אֵינָם עוֹשִׂים.

לָכֵן כְּתִיב **עֹבֵר לַסּוֹחֵר** שֶׁהִמְחִיהוּ אֵצֶל סוֹחֵר אַחֵר, וְאָמַר לְאַבְרָהָם שֶׁחַיָּב לְסוֹחֵר אַחֵר וְהוּא יְשַׁלֵּם לְאוֹתוֹ סוֹחֵר בְּשִׁבְיִלּוֹ, כְּדֵי שֶׁאוֹתוֹ סוֹחֵר יְדַקְדֵּק עִמּוֹ לְטוֹל מִמֶּנּוּ דַּוְקָא שְׁקָלִים טוֹבִים הַמִּתְקַבְּלִים בְּכָל מָקוֹם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה קְלוֹנוֹ.

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַה׳ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל (כד א)

בְּאֵר לַחַי
רַבִּי חַי מֵימוֹן זַצ״ל

הַזְּמַן שֶׁאַבְרָהָם הֶחֱלִיט לְהַשִּׂיא אִשָּׁה לְיִצְחָק

כָּתַב רַשׁ״י, ״בַּכֹּל״ עוֹלֶה בְּגִימַטְרִיָּא ׳בֵּן׳. וּמֵאַחַר שֶׁהָיָה לוֹ בֵּן, הָיָה צָרִיךְ לְהַשִּׂיאוֹ אִשָּׁה׳. וְיֵשׁ לְהָבִין, מַדּוּעַ רַשׁ״י הֶאֱרִיךְ בִּדְבָרָיו וְאָמַר ׳וּמֵאַחַר שֶׁהָיָה לוֹ בֵּן, הָיָה צָרִיךְ לְהַשִּׂיאוֹ אִשָּׁה׳. וְלִכְאוֹרָה דַּי הָיָה לוֹמַר בְּקִצּוּר ׳וְהָיָה צָרִיךְ לְהַשִּׂיאוֹ אִשָּׁה׳.

וְיוּבַן, בְּהַקְדִּים אֶת דִּבְרֵי הַחִיּדָּ״א בְּסִפְרוֹ ׳פְּנֵי דָוִד׳ (פר׳ וירא אות כ), ׳דִּנְשְׁמַת יִצְחָק הָיְתָה מִסְטְרָא דִּנוּקְבָא (שֶׁל נְקֵבָה) וּבְעֵת הֶעֲקֵדָה פָּרְחָה נִשְׁמָתוֹ וְנִכְנְסָה בָּאַיִל, וְאַבְרָהָם אָבִינוּ ע״ה הִקְרִיבוֹ. וְנִמְצָא, שֶׁלִּפְנֵי הָאֵמֶת, יִצְחָק שֶׁהִיא נִשְׁמָתוֹ נִשְׁחַט וְנִקְרַב, שֶׁהָיְתָה בָּאַיִל. וְיִצְחָק אָז בָּאָה לוֹ נְשָׁמָה דִּדְכוּרָא (שֶׁל זָכָר)׳. וְכָל זְמַן שֶׁהָיְתָה לוֹ נְשָׁמָה שֶׁל נְקֵבָה, יִצְחָק לֹא הָיָה יָכוֹל לְהוֹלִיד. וְכָתַב רַשׁ״י (בראשית כב, כ), שֶׁאַחַר הָעֲקֵדָה נוֹלְדָה רִבְקָה, וְהִמְתִּין יִצְחָק לְרִבְקָה שֶׁתִּהְיֶה בַּת שָׁלוֹשׁ שָׁנִים כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה רְאוּיָה לְבִיאָה.

וּמֵעַתָּה, יֵשׁ לְפָרֵשׁ אֶת דִּבְרֵי רַשׁ״י, ׳וּמֵאַחַר שֶׁהָיָה לוֹ בֵּן׳, כְּלוֹמַר, מֵאַחַר שֶׁבָּאָה לְיִצְחָק נְשָׁמָה שֶׁל בֵּן, ׳הָיָה צָרִיךְ לְהַשִּׂיאוֹ אִשָּׁה׳, וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר הָיְתָה רִבְקָה בַּת שָׁלוֹשׁ שָׁנִים, מִיָּד שָׁלַח אַבְרָהָם אֶת אֱלִיעֶזֶר לְהַשִּׂיא אִשָּׁה לְיִצְחָק בְּנוֹ.

(בארדיטשוב ׳מכון חכמי ספרד׳ נתיבות)

לֹא תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ (כד ג)

וַיֹּאמֶר שָׁאוּל
רַבִּי שָׁאוּל נַחְמַיאשׁ זַצ״ל

מָאוֹן נְטִילַת אִשָּׁה מִבְּנוֹת עֶנֶר אֶשְׁכּוֹל וּמַמְרֵא

׳אֲשֶׁר אָנֹכִי יֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ׳ וְלֹא ׳בְּאַרְצוֹ׳ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִפּוּר הָעֶבֶד לְלָבָן, וְאֶפְשָׁר רֶמֶז לֹא מִבַּעְיָא ׳אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּאַרְצוֹ׳ שֶׁלֹּא תִּקַּח לוֹ מֵהֶם, אֶלָּא אֲפִילּוּ אוֹתָם שֶׁאָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבָּם לְבָם, שֶׁהֵם אוֹהֲבִים אוֹתִי הַרְבֵּה כְּמוֹ עָנֵר אֶשְׁכּוֹל וּמַמְרֵא, אֲפִילּוּ הָכִי לֹא תִּקַּח לוֹ מֵהֶם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתַב רַשׁ״י ז״ל ׳וְנִקְּיתָ׳ וְקַח לוֹ מִבְּנוֹת עָנֵר, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר אוֹתָם שֶׁרְמַזְתִּי לְךָ בְּמִלַּת ׳בְּקִרְבּוֹ׳ כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

אֲבָל אֱלִיעֶזֶר פְּחַד שֶׁיֹּאמַר ׳בְּקִרְבּוֹ׳, שֶׁמָּא יַעַכְּבוּ אֵלּוּ בְּאָמְרָם כֵּיוָן שֶׁאַבְרָהָם לֹא רָצָה אֲפִילּוּ בְּאוֹהֲבִים שֶׁלּוֹ, אִם כֵּן לֹא יֵשׁ תַּקָּנָה שֶׁיִּשָּׂא כִּי אִם מִמֶּנּוּ, וְיַעַכְּבוּ עַד שֶׁיִּרְבֶּה לָהֶם מָמוֹן הַרְבֵּה, לְכָךְ אָמַר ׳בְּאַרְצוֹ׳ דַּוְקָא, אֲבָל אִם לֹא יִמְצָא יִשָּׂא מִבְּנוֹת אוֹהֲבָיו אוֹ מֵאֶרֶץ אַחֶרֶת שֶׁאֵינָהּ אַרְצוֹ.

וַיֹּאמֶר בַּת מִי אַתְּ הַגִּידִי נָא לִי הֲיֵשׁ בֵּית אָבִיךְ מָקוֹם לָנוּ לָלִין (כד כג)

כְּתַב סוֹפֵר
רַבִּי אַבְרָהָם שְׁמוּאֵל בִּנְיָמִין סוֹפֵר זַצ״ל

עֶשְׂיַת חֶסֶד לְשֵׁם שָׁמַיִם

׳וַיֹּאמֶר׳ הַגְמִיאֵינִי נָא מְעַט מַיִם׳ וְכוּ׳, וְאַחַר כֵּן שָׁאַל אוֹתָהּ ׳בַּת מִי אַתְּ׳. צָרִיךְ בֵּאוּר, הָיָה צָרִיךְ לִשְׁאוֹל אוֹתָהּ ׳בַּת מִי אַתְּ׳ מִיָּד. נִרְאֶה לִי כִּי רָצָה לְנַסּוֹתָהּ אִם הִיא טוֹבַת לֵב בַּעֲלַת מַכְנֶסֶת אוֹרְחִים וּרְאוּיָה לִבְנוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, וְיֵשׁ שֶׁנּוֹתְנִים וּמַכְנִיסִים אוֹרְחִים כְּדֵי שֶׁיִּשְׁבְּחֵהוּ וְיִסַּפְּרוּ בְּטוּב לִבּוֹ, וְלָכֵן אִם הָיָה שׁוֹאֵל אוֹתָהּ תְּחִלָּה ׳בַּת מִי אַתְּ׳ וְאַחַר כָּךְ יִשְׁאַל מַיִם מִמֶּנָּה, אוּלַי עוֹשֵׂת כֵּן שֶׁיֵּלֵךְ וְיִסַּפֵּר בְּשִׁבְחָהּ שֶׁיֵּשׁ בַּת לְבְתוּאֵל טוֹבַת לֵב.

וְלָכֵן קוֹדֶם שֶׁשְּׁאָלָהּ וְיָדַע מִי הִיא בָּחַן אוֹתָהּ וְהִקְדִּימָה אוֹתוֹ בְּטוּב לֵב, וּמֵעַתָּה אֵין לְחָשְׁדָהּ שֶׁלְּכְבוֹד עַצְמָהּ הוֹרִישָׁת כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בַּת מִי הִיא, וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָהּ, וְאָז יָדַע כִּי אוֹתָהּ הוֹכִיחַ ה׳ לְבֶן אֲדוֹנָיו וּרְאוּיָה לוֹ וּלְבֵיתוֹ.

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַל תְּאַחֲרוּ אֹתִי וַה׳ הִצְלִיחַ דַּרְכִּי שַׁלְּחוּנִי וְאֵלְכָה לַאדֹנִי (כד נו)

חוּט הַמְשֻׁלָּשׁ – שַׁעַר הַמַּיִם
רַבִּי יְחִיאֵל מִיכֶל הַלֵּוִי מִגְּלוּנָא זַצ״ל

גַּם קְפִיצַת הַדֶּרֶךְ בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יֵאָסֵר יִצְחָק בְּכָל הַנְּשִׁים שֶׁבָּעוֹלָם

וְדִקְדֵּק הַשֶּׂלֶ״ה (תושב״כ אם כל חי ד״ה אמנם וכו׳) אוֹמְרוֹ ׳וַה׳ הִצְלִיחַ דַּרְכִּי׳ לְשׁוֹן עָבָר. גַּם אֵין צָרִיךְ כְּלָל לְמַבְקְשׁוֹ שֶׁאַל יַאֲחֲרוּ אוֹתִי בְּמֵאֵי שֵׁה׳ הִצְלִיחַ דַּרְכּוֹ וְהוּא שִׂמַּח יֶתֶר, וּכְבָר עָמַד בָּזֶה אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי הַגָּאוֹן זַצ״ל בְּשַׁעַר אָשֵׁר (סוף דרוש א).

וּלְדַעְתִּי נִרְאֶה פָּשׁוּט, וְהוּא עַל פִּי מַה שֶּׁהִקְשׁוּ הַמְפָרְשִׁים דִּלְמַאי נַעֲשָׂה גַּם לֶאֱלִיעֶזֶר בְּקִפְיצַת הָאָרֶץ, דְּלֹא עָבִיד הקב״ה נִיסָּא לְמַגָּנָא, וּמִסְתָּמָא הִתְפַּלֵּל עַל זֶה וַה׳ מִלֵּא מִשְׁאֲלָתוֹ, וְכָל כָּךְ לָמָּה הֻצְרַךְ לְבַקֵּשׁ עַל זֶה.

וְנִרְאֶה עַל פִּי מַה שֶּׁאִיתָא (בנדרים [בְּנָזִיר] יא:), אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָאוֹמֵר לְשָׁלוּחוֹ צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה וּמֵת הַשָּׁלִיחַ בַּדֶּרֶךְ, אָסוּר הַמְשַׁלֵּחַ בְּכָל הַנָּשִׁים שֶׁבָּעוֹלָם. וְאִם כֵּן יֵשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא מֵחֲשֶׁשׁ עַל פִּי מִקְרֶה יָמוּת אֱלִיעֶזֶר בַּדֶּרֶךְ וְיִהְיֶה יִצְחָק אָסוּר בְּכָל הַנָּשִׁים שֶׁבָּעוֹלָם, רַק דְּקַיְּמָא לָן לְמִיתָה דְּיוֹמָא לֹא חָיְישִׁינַן (עיין תוספות ישנים יומא יג. ד״ה מיתה), וּלְכָךְ הִתְפַּלֵּל עַל קְפִיצַת הַדֶּרֶךְ שֶׁיָּבוֹא בְּיוֹם אֶחָד שֶׁמָּה, וּכְהַאי גַּוְנָא בַּחֲזִירָתוֹ לֹא חָשַׁשׁ לְמִיתָה דְּיוֹם אֶחָד.

וְזֶה שֶׁאָמַר **אַל תְּאַחֲרוּ אוֹתִי** לְמַעַן אוּכַל לָשׁוּב מִיָּד, מֵחֲשֶׁשׁ הַנַּ״ל שֶׁמָּא יָמוּת בַּדֶּרֶךְ, וּרְאָיָה לַחֲשֶׁשׁ זֶה אָמַר חָזוּ וְה׳ הִצְלִיחַ דַּרְכִּי, שֶׁעָשָׂה לִי נֵס בְּקִפְיצַת הַדֶּרֶךְ מִטַּעַם חֲשָׁשׁ הַזֶּה וְאֵין לִסְמֹךְ עַל הַנֵּס, עַל כֵּן גַּם אַתֶּם שַׁלְּחוּנִי **וְאֵלְכָה לַאדֹנִי** בְּיוֹם אֶחָד.

וְאֵלֶּה שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמָעֵאל מְאַת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים וַיִּגְוַע וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל עַמָּיו (כה יז)

בְּרִית יִצְחָק
רַבִּי יִצְחָק בּוֹנַאן זַצ״ל

שִׁנּוּיֵי שֵׁם יִשְׁמָעֵאל

הַגְמ׳ בִּמְגִלָּה (יז.) הִקְשְׁתָה, לְמָה נִמְנוּ שִׁנּוּיֵי שֵׁם שֶׁל יִשְׁמָעֵאל, וְתֵרְצָה ׳כְּדֵי לְיַחֵס בָּהֶן שִׁנּוּיֵי שֵׁם שֶׁל יַעֲקֹב׳. וְרַשׁ״י (שם) פֵּרֵשׁ אֶת שְׁאֵלַת הַגְמ׳, ׳מַה לָּנוּ לִמְנוֹת שִׁנּוּיֵי הָרְשָׁעִים׳. וְתָמַהּ עַל כָּךְ רַבִּי אַרְיֵה לֵיב גִּינְצְבּוּרְג בְּסִפְרוֹ ׳טוּרֵי אֶבֶן׳, מִדְּבְרֵי הַגְמ׳ בְּב״ב (טז.) שֶׁיִּשְׁמָעֵאל עָשָׂה תְּשׁוּבָה, וּמִטַּעַם זֶה נֶאֱמַר בּוֹ ״וַיִּגְוַע וְגוֹ׳ וַיֵּאָסֶף״, שֶׁהִיא לְשׁוֹן שֶׁנֶּאֱמְרָת בְּמִיתַת צַדִּיקִים, וְאִם כֵּן אֵיךְ קָרָא רַשׁ״י לְיִשְׁמָעֵאל ׳רָשָׁע׳ (וּמַחֲמַת כֵּן בָּאר בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת, ע״ש). וּבְיוֹתֵר יְקָשֶׁה, שֶׁהֲרֵי רַשׁ״י עַצְמוֹ (עה״פ) כָּתַב, ״וַיִּגְוַע״, ׳לֹא נֶאֱמְרָה ׳גְּוִיעָה׳ אֶלָּא בַּצַּדִּיקִים׳.

וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב אֶת דִּבְרֵי רַשׁ״י, שֶׁאָמְנָם עָשָׂה יִשְׁמָעֵאל תְּשׁוּבָה, בְּרַם מֵאַחַר שֶׁלֹּא הָיוּ כָּל יָמָיו שָׁוִים בְּדַרְכֵי ה׳, שֶׁהֲרֵי רַק בְּסוֹף יָמָיו עָשָׂה תְּשׁוּבָה, אִם כֵּן לֹא הָיָה לַתּוֹרָה לִמְנוֹת אֶת שְׁנוֹתָיו, שֶׁמִּרְבִּיתָן הָיוּ בְּרֶשַׁע. וְזֶה שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י, ׳מַה לָּנוּ לִמְנוֹת שְׁנוֹת הָרְשָׁעִים׳, הֵינוּ שֶׁאֵין לָנוּ לִמְנוֹת שְׁנִים שֶׁבָּהֶם הָיָה הָאָדָם רָשָׁע, וְאִם כֵּן אֵין צָרִיךְ לִמְנוֹת גַּם אֶת שְׁנוֹתָיו שֶׁל יִשְׁמָעֵאל, שֶׁמִּרְבִּיתָן הָיוּ בְּרֶשַׁע. (באדיבות ׳מכון חכמי ספרד׳ נתיבות)

מְגִילַת הֲלִיכַת רִבְקָה לְאַהֲרֹן מַתְּנוֹתָיו שֶׁל אֱלִיעֶזֶר

אוֹר תּוֹרָה
רַבִּי אוּרִי קוֹלְמַיר זַצ״ל

קִדּוּשִׁין עַל יְדֵי שְׁלִיחַ

וַיֹּאמֶר אָחִיהָ וְאִמָּהּ תֵּשֶׁב הַנַּעֲרָ אִתָּנוּ יָמִים אוֹ עָשׂוֹר אַחַר תֵּלֵךְ (כד נה). וְקָשֶׁה דִּבְתְחִלָּה אָמְרוּ ׳הִנֵּה רִבְקָה לְפָנֶיךָ קַח וָלֵךְ׳, וְאַחַר שֶׁהוֹצִיא הָעֶבֶד כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב אָז אָמְרוּ ׳תֵּשֶׁב הַנַּעֲרָה אִתָּנוּ׳ וְגוֹ׳. וְגַם קָשֶׁה בְּאוֹמְרוֹ ׳וּתְהִי אִשָּׁה לְבֶן אֲדוֹנֶיךָ׳, תֵּבֶת ׳אִשָּׁה׳ מְיֻתָּר, וּמַה הָיָה הַמִּקְרָא חָסֵר אִם הָיָה אוֹמֵר ׳וּתְהִי לְבֶן אֲדוֹנֶיךָ׳.

וְהַנִּרְאֶה עַל פִּי מַה שֶּׁאָמְרוּ חַזַ״ל בְּמַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין (מא.) דְּאֵין לְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, מִשּׁוּם דְּאָסוּר לְאָדָם שֶׁיְּקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה עַד שֶׁיִּרְאֶנָּה, שֶׁמָּא יִרְאֶה בָּהּ דָּבָר מְגֻנֶּה וְתִתְגַּנֶּה עָלָיו, וְאָמְרוּ בְּמַסֶּכֶת מוֹעֵד קָטָן (יח:) דְּמֵתָר לְאָרֵס אִשָּׁה בְּחֻלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד שֶׁמָּא יְקַדְּמֶנּוּ אַחֵר.

וְלָכֵן בַּתְּחִלָּה אָמְרוּ **הִנֵּה רִבְקָה לְפָנֶיךָ קַח וָלֵךְ וּתְהִי אִשָּׁה לְבֶן אֲדוֹנֶיךָ**, כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא תִּהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת עַד אַחַר בִּיאָתָהּ לְבֶן אֲדוֹנֶיךָ, דְּאָסוּר לְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, וּלְעַכֵּב אוֹתָהּ אֵין יְכֹלֶת בְּיָדֵינוּ שֶׁמָּא יְקַדְּמֶנּוּ אַחֵר, וְלָכֵן אָמְרוּ ׳וּתְהִי אִשָּׁה לְבֶן אֲדוֹנֶיךָ׳, דְּהַיְנוּ שֶׁבֶּן אֲדוֹנֶיךָ יְקַדֵּשׁ אוֹתָהּ בְּעַצְמוֹ.

וּכְשֶׁהוֹצִיא הָעֶבֶד כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּבְגָדִים וּנְתָנָם לְרִבְקָה, הָיוּ סְבוּרִים שֶׁנִּתְּנָם לָהּ בְּתוֹרָה קִדּוּשִׁין וַהֲוָה קִדּוּשִׁין עַל יְדֵי שָׁלִיחַ, לָכֵן אָמְרוּ **תֵּשֶׁב הַנַּעֲרָ אִתָּנוּ** וְגוֹ׳, דְּמֵאַחַר שֶׁכְּבָר נִתְקַדְּשָׁה תּוֹ לֵיכָּא דַּאֲגַת שֶׁמָּא יְקַדְּמֶנּוּ אַחֵר.

קָנָה אַבְרָהָם
רַבִּי אַבְרָהָם הַכֹּהֵן זַצ״ל

הוֹצָאַת פֵּרוֹת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת הָא מְבֹעָרֵב אָמְרוּ לוֹ ׳הִנֵּה רִבְקָה לְפָנֶיךָ קַח וָלֵךְ׳, וַהֲגַם שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל מִכָּאן שֶׁאֵין מַשִּׂיאִין אֶת הַקְּטַנָּה אֶלָּא עַל פִּיהָ, מִכָּל מָקוֹם הָא כְּבָר נִתְקַדְּשָׁה עַל יְדֵי אֲבִיהָ, דִּכְתִיב ׳וַיֹּוצֵא הָעֶבֶד כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וַיִּתֵּן לְרִבְקָה׳, וְהֵם הַקִּדּוּשִׁין שֶׁלָּהּ כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ זַ״ל. וְהָרַב יְפֵה תֹּאַר כָּתַב וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ: אַף שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה, מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן נְשׂוֹאִין אֵין מַשִּׂיאִין אוֹתָהּ אֶלָּא עַל פִּיהָ, ע״כ.

וּבֵרַךְ דְּרַשׁ יֵשׁ לוֹמַר, בְּהַקְדִּים מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל דְּסוּרְיָא הִיא אֲרַם נַהֲרַיִם אִיכָּא [בָּהּ] פְּלוּגְתָּא אִי כִּבּוּשׁ יָחִיד

שְׁמֵיהּ כְּבוּשׁ אוֹ לֹא, וְאֵיתָא בְּפֶרֶק הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה (ב"ב צ:) תָּנוּ רַבָּנָן אֵין מוֹצִיאִין פֵּרוֹת מֵהָאָרֶץ לְחוּץ לָאָרֶץ דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם חַיֵּי נֶפֶשׁ, כְּגוֹן שְׁמָנִים וְיֵינוֹת וּסְלָתוֹת. וּכְשֵׁם שֶׁאֵין מוֹצִיאִין מֵהָאָרֶץ לְחוּץ לָאָרֶץ, כָּךְ אֵין מוֹצִיאִין מֵאָרֶץ יִשְׂרָאֵל לְסוּרְיָא, ע"כ. וְכֵן פָּסְקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים. וּפֵרֵשׁ רַשְׁבַּ"ם 'לְסוּרְיָא', דִּכְבוּשׁ יָחִיד לֹא שְׁמֵיהּ כְּבוּשׁ.

וְהִנֵּה לָבָן וּבְתוּאֵל בַּתְּחִלָּה הָיוּ סוֹבְרִים דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִתְקַדְּשָׁה, וְקַיְימָא לָן (כתובות קי:) הַכֹּל כּוֹפִין לַעֲלוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לָכֵן אָמְרוּ לוֹ **הִנֵּה רִבְקָה לְפָנֶיךָ קַח וְלֵךְ**, אֲבָל כַּאֲשֶׁר רָאוּ שֶׁהָעֶבֶד הֵבִיא פֵּרוֹת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְסוּרְיָא שֶׁנֶּאֱמַר 'וּמִגְּדָנוֹת נָתַן' וְכוּ', וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁהֵם מֵינֵי (מזונות) [פֵּרוֹת שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל], וְקַיְימָא לָן אֵין מוֹצִיאִין מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְסוּרְיָא, אִם כֵּן עֲדַיִן לֹא נִתְקַדְּשָׁה וְאֵין כּוֹפִין לַעֲלוֹת, לָכֵן אָמְרוּ **נִקְרָא לַנַּעֲרָה וְנִשְׁאֲלָה אֶת פִּיהָ.**

זְכרוֹן שְׁמוּאֵל
רַבִּי שְׁמוּאֵל לִוּוינְסוֹן זצ"ל

בִּרְכַּת בֵּיתוֹ שֶׁל לָבָן בִּזְכוּת רִבְקָה

הִנֵּה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת כִּי בְּשָׁמְעָם דִּבְרֵי אֱלִיעֶזֶר הִסְכִּימוּ שֶׁיִּקַּח אֶת רִבְקָה וְיֵלֵךְ לוֹ, וְאַחַר כָּךְ שָׁנְתַן לְרִבְקָה כְּלֵי כֶסֶף וְזָהָב וְלָן בְּבֵיתָם חָזְרוּ בּוֹ וְאָמְרוּ 'תֵּשֶׁב אִתָּנוּ יָמִים אוֹ עָשׂוֹר', הֲלֹא דָּבָר הוּא.

אֲבָל הָעִנְיָן, כִּי זֶה יָדְעוּ לָבָן וּבְתוּאֵל כִּי בֵּית אַבְרָהָם צָלְחָה מְאֹד, וְאַף הַבַּיִת אֲשֶׁר שׁוֹרֶה שָׁם אֶחָד מִבְּנֵי בֵּיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם מִתְבָּרֵךְ הַבַּיִת בִּגְלָלוֹ (כְּמוֹ שֶׁהֵבִין לָבָן בְּיַעֲקֹב שֶׁאָמַר 'וַיְבָרֶךְ ה' אוֹתִי בִּגְלָלֶךָ'), לָזֶה הָיָה כַּוָּנָתָם לֵאמֹר 'הִנֵּה רִבְקָה לְפָנֶיךָ קַח וְלֵךְ', וּמֵהַיּוֹם וָהָלְאָה לֹא נֶחְשֶׁבֶת רִבְקָה מִבְּנֵי בֵּיתָם רַק הִיא מְסוּרָה בְּיָדָךְ.

וְאַחֲרֵי כֵּן כַּאֲשֶׁר נָתַן אֱלִיעֶזֶר בִּגְדֵי הַכֶּסֶף וְזָהָב לְרִבְקָה, הִנֵּה מֵעַתָּה הִיא מְאֹרֶסֶת לְיִצְחָק, וּמֵעַתָּה הִיא נֶחְשֶׁבֶת כְּאֶחָד מִבְּנֵי בֵּיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר רָאוּ אֲחֶיהָ וְאִמָּהּ כִּי כְּבָר הִיא קְנוּיָה וּמְאוֹרֶסֶת לְיִצְחָק אָז הִתְחִילוּ לְבַקֵּשׁ מֵאֱלִיעֶזֶר שֶׁתֵּשֵׁב בְּבֵיתָם יָמִים אוֹ עָשׂוֹר, כְּדֵי שֶׁתִּתְבָּרֵךְ גַּם בֵּיתָם בִּגְלָלָהּ.

יָם שֶׁל יְהוּדָה
רַבִּי יְהוּדָה אַלְטְמָן זצ"ל

חֶמְדַּת לֵבָן לְמָמוֹנוֹ שֶׁל אֱלִיעֶזֶר

הִנֵּה רִבְקָה לְפָנֶיךָ קַח וְלֵךְ וְגוֹ' תֵּשֶׁב הַנַּעֲרָה אִתָּנוּ וְגוֹ'. וּמַקְשִׁים אַחֲרֵי אוֹמְרוֹ קַח וְלֵךְ חָזְרוּ בָּהֶם. וּבְמִלְיצָה נִרְאֶה לִי, כִּי לָבָן אָמַר לוֹ **הִנֵּה רִבְקָה לְפָנֶיךָ קַח וְלֵךְ**, כִּי הֱיוֹת שֶׁהַנְּזָמִים וְהַצְּמִידִים אֲשֶׁר נָתַן לָהּ אֱלִיעֶזֶר אֵצֶל הַבְּאֵר בַּעֲבוּר הַמַּיִם כְּבָר טָמַן לָבָן בָּאָרְגָּז, וְאָמַר 'הִנֵּה רִבְקָה לְפָנֶיךָ' כְּמוֹת שֶׁהִיא, אִם תִּרְצֶה 'קַח וְלֵךְ' בְּלֹא נְדוּנְיָא וּבְלֹא תַּכְשִׁיטִין אֶלָּא כַּלָּה כְּמוֹת שֶׁהִיא.

וְהֵיוֹת שֶׁאַחַר זֶה מִיָּד לָקַח אֱלִיעֶזֶר וְנָתַן לְרִבְקָה כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב, וְלָבָן שֶׁהָיָה נוֹתֵן עֵינָיו בְּמָמוֹן רָאָה אֶת זֹאת נֶהְפַּךְ לְאִישׁ אַחֵר, וְחָשַׁב בְּלִבּוֹ שֶׁאִם יִתְעַכֵּב הַנַּעֲרָה הֲלֹא לוֹ יִהְיֶה גַּם כְּלֵי כֶסֶף וְזָהָב זֶה, כִּי יָבוֹא בְּמִרְמָה לָקַחַת הַכֵּלִים מֵרִבְקָה, לְזֹאת אַחַר שָׁנָתַן מֻחְדָּשׁ כֶּסֶף וְזָהָב נֶהְפַּךְ וְאָמַר 'תֵּשֶׁב הַנַּעֲרָה אִתָּנוּ' כִּי לְהַמָּמוֹן חָמְדוּ כְּמוֹתוֹ.

מַעֲשֵׂי צַדִּיקִים

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה (כג א)

בְּרֵ"שׁ', כֻּלָּם שָׁוִים לְטוֹבָה.

דְּרַ"שׁ הרה"ק **הַגָּאוֹן מָרְדְּכַי מַסְאדִיגוּרָא** זיע"א, בְּפִשְׁטוּת הַכַּוָּנָה שֶׁמּוּבְאָה כָּל שְׁנוֹתֶיהָ בְּצִדְקוּתָהּ, אַף אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ פֵּרוּשׁ נוֹסָף עַל פִּי הַמְסֹרָּר שֶׁבְּעֵת שֶׁהִגִּיעוּ לָרִאשׁוֹנָה הָאַחִים הַקְּדוֹשִׁים הרה"ק **רַבִּי שְׁמוּאֵל שְׁמֶעלְקֶא מִנִּיקְלְשְׁבּוּרְג** זיע"א וְהרה"ק **רַבִּי פִּנְחָס מִפָּרֶנְקְפּוּרְט** בַּעַל הַהַפְלָאָה זיע"א אֶל רַבָּם הרה"ק **רַבִּי דֹּב בָּעֶר מִמֶּעזְרִיטְשׁ** זיע"א, הֵם שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהָבִין אֶת הַמִּשְׁנָה (ברכות נד.) 'חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה', הֵכִי יִתָּכֵן לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה בְּאוֹתָהּ שִׂמְחָה שֶׁמְּבָרְכִים עַל הַטּוֹבָה.

שָׁלַח אוֹתָם הָרַבִּי אֶל הרה"ק **רַבִּי זוּשָׁא מֵאֲנִיפּוֹלִי** זיע"א שֶׁהָיָה יָדוּעַ כְּמִי שֶׁסִּבְּבוּהוּ צָרוֹת וְיִסּוּרִים, וְהוּא הֵשִׁיב לָהֶם בִּתְמִימָה, "אֵינִי יוֹדֵעַ מַדּוּעַ שָׁלַח אֶתְכֶם הָרַבִּי אֵלַי, לְזוּשָׁא אַף פַּעַם לֹא רַע, לְזוּשָׁא בְּחַסְדֵי ה' תָּמִיד טוֹב", וְעַל פִּי זֶה אֶפְשָׁר לִלְמֹד עוֹד פְּשָׁט בְּדִבְרֵי רַשִׁ"י 'כֻּלָּן שָׁוִין לְטוֹבָה', שֶׁכָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיהּ, הָיָה שָׁוֶה אֶצְלָהּ לְטוֹבָה. (כנסת מרדכי - סאדיגורה)

גֵּר וְתוֹשָׁב אָנֹכִי עִמָּכֶם תְּנוּ לִי אֲחֻזַּת קֶבֶר עִמָּכֶם וְאֶקְבְּרָה מֵתִי מִלְּפָנָי (כג ד)

בְּעֵת שְׁהוּתוֹ בַּעֲיֶרֶת הַמַּרְפֵּא קַרְלְסְבַּאדְ, בְּיוֹם י"ג אָב תקפ"ט, הִסְתַּלֵּק **רַבִּי מָרְדְּכַי בֶּנֶט אַב"ד נִיקְלְשְׁבּוּרְג** זצ"ל, וְהוּבַל מִיָּד לִקְבוּרָה בָּעִיר לִיכְטֶנְשְׁטֶאט הַסְּמוּכָה, מִשֶּׁנּוֹדַע הָאָסוֹן לְאַנְשֵׁי עִירוֹ נִיקְלְשְׁבּוּרְג, הֵם דָּרְשׁוּ בְּמַפְגִּיעַ לְסַנּוֹת קִבְרוֹ מִשָּׁם וְלַהֲבִיאוֹ לְעִירוֹ אֶל קִבְרוֹת אֲבוֹתָיו, אַף מֵאִידָךְ עָמְדוּ אַנְשֵׁי לִיכְטֶנְשְׁטֶאט וְטָעֲנוּ לְעֻמָּתָם כִּי כְּבָר זָכוּ בְּגוּפוֹ הַקָּדוֹשׁ, וְאֵין לְפַנּוֹתוֹ.

שִׁתֵּי הַקְּהִלּוֹת הִתְדַּיְינוּ בַּדָּבָר, וְהִסְכִּימוּ שֶׁיִּכְרִיעוּ בַּדָּבָר כַּמָּה מִגְּדוֹלֵי הַדּוֹר וּבֵינֵיהֶם **הַחָתָם סוֹפֵר** זצ"ל, תְּשׁוּבַת הַחָתָם סוֹפֵר הִתְעַכְּבָה, וְרַק כַּעֲבוֹר מַחֲצִית הַשָּׁנָה הֵשִׁיב הַחָתָם סוֹפֵר לְבֵית הַדִּין שֶׁל נִיקְלְשְׁבּוּרְג כִּי הוּא הֶחְלִיט בְּרוּרוֹת לְהַתִּיר פְּנוּי הַקֶּבֶר לְעִירָם.

הַפְּסָק בָּצַע, וְרַבִּי מָרְדְּכַי בֶּנֶט פָּנָה מִקִּבְרוֹ וְהוּבָא לִקְבוּרָה שֵׁנִית בְּי"ב אֲדָר תק"צ, סָמוּךְ לִקְבְרוֹת אֲבוֹתָיו בְּנִיקְלְשְׁבּוּרְג, מַה הָיָה סוֹד עִכּוּבוֹ שֶׁל הַחָתָם סוֹפֵר אֶת הַדְּבָרִים, סִפֵּר לְיָמִים בְּנוֹ **רַבִּי שִׁמְעוֹן סוֹפֵר** זַצַ"ל **רַבָּה שֶׁל קְרָקָא**, כְּפִי שֶׁשָּׁמְעָם מֵאֲבִיו.

הַהַכְרָעָה הָיְתָה תְּלוּיָה וְעוֹמֶדֶת בְּהַחְלָטַת הַחָתָם סוֹפֵר, וְאָכֵן מִיָּד כְּשֶׁנִּשְׁלְחָה הַשְּׁאֵלָה לְפָנָיו הוּא הֶעֱלָה עַל הַגִּלָּיוֹן תְּשׁוּבָה מְפֹרֶטֶת שֶׁחַיָּבִים לְהַעֲבִירוֹ לְעִירוֹ, אַךְ מִשִּׁסְּמִים תְּשׁוּבָתוֹ וְהִתְכּוֹנֵן לְשָׁלְחָהּ, נָפְלָה עָלָיו לְפֶתַע תַּרְדֵּמָה וְרַבִּי מָרְדְּכַי בֶּנֶט הַמָּנוֹחַ הִתְגַּלָּה אֵלָיו בַּחֲלוֹם, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לְעַכֵּב אֶת הַתְּשׁוּבָה.

הַנִּפְטָר הֶחְשׁוּב גִּלָּה לוֹ כִּי נֶעֱנַשׁ מִשָּׁמַיִם לְהִקָּבֵר כַּחֲצִי שָׁנָה דַּוְקָא בְּעִיר זוֹ, מֵאַחַר וּפַעַם אַחַת נָתַן אֶת הַסְכָּמָתוֹ לְנַסֵּחַ שְׁדוּךְ, הוּא הִדְגִּישׁ, "הֲגַם שֶׁמַּה שֶּׁעָשִׂיתִי הָיָה עַל פִּי דִּין תּוֹרָה, בְּכָל זֹאת הֱיוֹת וּכְבוֹד הַבְּרִיּוֹת הוּא עִנְיָן חָמוּר מְאֹד, וַאֲנִי גָּרַמְתִּי צַעַר וּבִיּוּשׁ לַכַּלָּה וּמִשְׁפַּחְתָּהּ, דְּקִדְּקוּ אֵיפוֹא עִמִּי מִשָּׁמַיִם כִּי לֹא הִצְרַכְתִּי לַעֲשׂוֹת כֵּן.

זֶה לְךָ הָאוֹת כִּי דְּבָרַי כֵּנִים, יֵלְכוּ יִבְדְּקוּ וְיִמְצְאוּ כִּי אוֹתָהּ כַּלָּה שֶׁנִּתַּקְתִּי שִׁדּוּכֶיהָ, קִבּוּרָהּ סָמוּךְ לִקְבְרֵי מַמָּשׁ", מִיָּד שָׁלַח הַחָתָם סוֹפֵר שְׁלוּחִים לְבֵית הַקְּבָרוֹת וְהִתְבָּרֵר כִּי הַחֲלוֹם נָכוֹן, עַל כֵּן הוּא עִכֵּב אֶת תְּשׁוּבָתוֹ מִסְּפֵר חֳדָשִׁים. (מרום הרים)

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹקֵי אֲדֹנִי אַבְרָהָם הַקְרֵה נָא לְפָנַי הַיּוֹם וַעֲשֵׂה חֶסֶד עִם אֲדֹנִי אַבְרָהָם (כד יב)

רַבִּים הַנִּתּוּנִים בְּעִצּוּמָהּ שֶׁל תְּקוּפַת הַחֹפֶשׁ הַמְיֻגַּעַת אַחַר הַשִּׁדּוּךְ לְצֶאֱצָאֵיהֶם, בְּקֹשׁוּ מֵאֵת הרה"ק **הַפְּנֵי מְנַחֵם** זיע"א לָדַעַת מַה נִּתָּן לַעֲשׂוֹת, וְאֵיזֶה פְּעֻלָּה תִּקָּרֵב אֶת הַיְשׁוּעָה, וּלְרָבָּם כֻּלָּם הִמְלִיץ בְּכָל פֶּה לְאַמֵּץ אֶת הַהִשְׁתַּדְּלוּת הַמְּכַחֶת בְּיוֹתֵר, לְשַׁטֵּחַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים לִפְנֵי השי"ת שֶׁיְּמַצִּיא אֶת הַזִּוּוּג הֶהָגוּן בִּמְהֵרָה וּבְנֵקֶל, שֶׁכֵּן גַּם תְּפִלָּה הִיא בִּכְלַל הַהִשְׁתַּדְּלוּת הַמְּטֻלֶּת עַל הָאָדָם (וכן מצינו בגמ' ברכות ח.).

כֹּה דִּבֵּר בְּקָדְשׁוֹ, אִם בְּתוֹאֵל וְלָבָן יָדְעוּ כִּי 'מֵה' אִשָּׁה לְאִישׁ' וּ'מֵה' יָצָא הַדָּבָר', אֶלִיעֶזֶר שֶׁהָיָה דּוֹלֶה וּמַשְׁקֶה מִתּוֹרַת רַבּוֹ בְּוַדַּאי יָדַע זֹאת, וּמַדּוּעַ הִתְפַּלֵּל עַל הַשִּׁדּוּךְ, אֶלָּא שֶׁעַל הָאָדָם לַעֲשׂוֹת הִשְׁתַּדְּלוּת וּתְפִלָּה הוּא גַּם בִּכְלַל הַהִשְׁתַּדְּלוּת. כָּךְ כַּאֲשֶׁר שְׁאָלוּהוּ מַה צָּרִךְ יֵשׁ בִּתְפִלָּה אִם הַשִּׁדּוּךְ כְּבָר מְכֻרָּז וְעוֹמֵד, הֵשִׁיב נֶחְרָצוֹת, "כָּךְ בָּרָא הקב"ה אֶת עוֹלָמוֹ".

כַּאֲשֶׁר בִּקְשׁוּהוּ לִפְעֹל כְּדֵי לְקַדֵּם שִׁדּוּךְ מְסֻיָּם, וְהִרְגִּישׁ כִּי הַבַּקָּשָׁה חוֹרֶגֶת מִגְּבוּל הַהִשְׁתַּדְּלוּת הָרְצוּיָה, הֵשִׁיב, "מִמָּה נַפְשָׁךְ, אִם זֶה הַשִּׁדּוּךְ הַמְּכֻרָּז מִן הַשָּׁמַיִם, הוּא בַּסּוֹף יָבוֹא לִידֵי גְּמַר גַּם לְלֹא הִשְׁתַּדְּלוּתִי, וְאִם לָאו, כָּל הַפְּעֻלּוֹת חֲסֵרוֹת תּוֹעֶלֶת".

פַּעַם נִכְנַס לְפָנָיו בָּחוּר שֶׁהִתְקָרֵב לְדַרְכֵי הַחֲסִידוּת, וְתִנָּה אֶת דַּאֲגָתוֹ וַחֲשָׁשׁוֹ שֶׁמָּא אֲבִיו דּוֹחֶה אֶת הַשִּׁדּוּךְ הֶהָגוּן עֲבוּרוֹ, הִרְגִּיעוֹ הָרַבִּי, "זִוּוּגְךָ מְכֻרָּז וְעוֹמֵד אַרְבָּעִים יוֹם טֶרֶם יְצִירָתְךָ, אִישׁ לֹא יוּכַל לְעַכְּבוֹ".

בְּעֵת שֶׁפָּחוּ לְפָנָיו יְהוּדִים אֶת כְּאֵבָם אוֹדוֹת צֶאֱצָאֵיהֶם הַהוֹלְכִים וּמִתְבַּגְּרִים וְשִׁדּוּכָם מִתְמַהְמֵהַּ מִלָּבוֹא, וְהִשְׁתַּמֵּעַ מִנִּימַת דִּבְרֵיהֶם שֶׁחָשִׁים הַחְמָצָה וְתִסְכּוּל מִן הַמַּצָּב, וְכִבְיָכוֹל אִילּוּ הָיוּ הַבְּרִיּוֹת נוֹהֲגִים עִמָּם בְּאֹפֶן שׁוֹנֶה הָיָה עוֹלֶה בְּיָדָם לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִם פְּלוֹנִי וְאַלְמוֹנִי, עָנָה וְאָמַר, "מַאֲמִינִים בְּנֵי מַאֲמִינִים אָנוּ, וְיוֹדְעִים כִּי מַה שֶּׁנִּגְזַר אַף אֶחָד אֵינוֹ יָכוֹל לְקַחַת אוֹ לְשַׁנּוֹת.

אִם מֵה' יָצָא הַדָּבָר, הַשִּׁדּוּךְ יֵצֵא אֶל הַפֹּעַל בְּכָל מִקְרֶה, בִּשְׁדּוּכִים אֵין מָשָׁךְ שֶׁאֶחָד לוֹקֵחַ מֵהַשֵּׁנִי, וְכָל הַמַּהֲלָכִים לֹא מְשַׁנִּים אֶת מַה שֶּׁנִּקְבַּע לְמַעְלָה.

הַדָּבָר דּוֹמֶה לְאָדָם שֶׁבָּא קוֹדֵם סְכוֹת לִרְכֹּשׁ אֶתְרוֹג בְּקֻפְסָה סְגוּרָה, וּמִשְׁתַּהֶה בְּהִתְלַבְּטוּת מוּל הָרַבִּי הַקּוּפְסָאוֹת עַד שֶׁבּוֹרֵר לוֹ קֻפְסָה פְּלוֹנִית, בְּדִיּוּק כָּךְ הַדָּבָר כְּשֶׁמַּגִּיעִים הַצֶּאֱצָאִים לְפִרְקָם וּמְחַפְּשִׂים עֲבוּרָם שִׁדּוּךְ, כָּל הַבֵּרוּרִים וְהַהִשְׁתַּדְּלוּיוֹת אֵינָם אֶלָּא כִּבְחִירַת קֻפְסָה סְגוּרָה, נִדְמֶה לָאָדָם שֶׁבְּכֹחוֹ לִבְחֹר, אַךְ בַּסּוֹף כָּל אֶחָד מְקַבֵּל אֶת הַשִּׁדּוּךְ הַמִּיֻּעָד לוֹ מִשָּׁמַיִם".

לְאַחֵר שֶׁהִתְאוֹנֵן כִּי מְצִיאַת שִׁדּוּךְ שֶׁיַּתְאִים לוֹ כָּמוֹהָ כִּמְצִיאַת מַחַט בַּעֲרֵמַת שַׁחַת, הֵשִׁיב בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה, "שִׁדּוּכִים הֵם מִשָּׁמַיִם, הקב"ה מְזַוֵּג זִוּוּגִים וְאֵין הֶבְדֵּל בַּמָּקוֹם שֶׁאַתָּה שָׁם, אָכֵן לָאָדָם קָשֶׁה לִמְצוֹא מַחַט בַּעֲרֵמַת שַׁחַת, אַךְ להשי"ת הַכֹּל יָכוֹל, אֵין כָּל קֹשִׁי בָּזֶה".

(תולדות הפני מנחם)

הִנֵּה אָנֹכִי נִצָּב עַל עֵין הַמָּיִם (כד יג)

לְעִתִּים בְּעֵת שֶׁהָיוּ מְבִיאִים לִפְנֵי הרה"ק **רַבִּי דָּוִד מֹשֶׁה מִטְשׁוּרְטְקוֹב** זיע"א פִּתְקָאוֹת שֶׁל אֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ זְקוּקִים לִישׁוּעָה גְּדוֹלָה בְּאֹפֶן מְיֻחָד, הוּא הָיָה הוֹלֵךְ לַנָּהָר סְבִיבוֹת חֲצוֹת, וְשָׁם עַל הַמַּיִם הָיָה מַעְתִּיר עֲבוּרָם וּמַזְכִּירָם לִישׁוּעָה. (הנאדר בקדושים)

וַיַּשְׁבִּעֵנִי אֲדֹנִי לֵאמֹר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אָנֹכִי יֹשֵׁב בְּאַרְצוֹ (כד לז)

סִפֵּר הרה"ק **הַשָּׂפַת חַיִּים** זיע"א, בְּהִיוֹתִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִכְנַס אֵלַי יְהוּדִי הַשִּׁכֵּם וְהַעֲרֵב וְסִפֵּר לִי כִּי שִׁדְּךְ אֶת בִּתּוֹ עִם בָּחוּר מִישִׁיבָה מִפְּרִסְמָת, וּבְלֵיל אָמֶשׁ בִּשְׁכִבּוֹ עַל מִשְׁכָּבוֹ רָאָה לְפָנָיו אֶת אָבִיו שֶׁבָּא אֵלָיו בַּחֲלוֹמוֹ מֵעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, וְגָעַר בּוֹ בְּמִלִּים קָשׁוֹת, "הֵכִי אֵיזֶה סוּג אָדָם הִכְנַסְתָּ לְמִשְׁפַּחְתֵּנוּ".

הָאִישׁ הֵקִיץ מִשְּׁנָתוֹ בִּבְהָלָה, אוּלָם הִסִּיחַ אֶת הַדְּבָרִים מִלִּבּוֹ, לַמָּחֳרָת הִתְגַּלָּה אֵלָיו אָבִיו בַּשֵּׁנִית וְגָעַר בּוֹ בְּסֵבֶר פָּנִים חֲמוּרוֹת, "שׁוֹטֶה שֶׁבָּעוֹלָם, כְּבָר אָמַרְתִּי לְךָ פַּעַם אַחַת, מָה אַתָּה עוֹשֶׂה עִמִּי", וְגָעַר בּוֹ כָּל כָּךְ עַד שֶׁנִּתְעוֹרֵר מִשְּׁנָתוֹ, וַתִּפָּעֶם רוּחוֹ עַד לִמְאֹד, וְהוּא בָּא אֵלַי לִשְׁאֹל לְפֵשֶׁר דָּבָר.

שְׁאַלְתִּי הַאִם הִתְעַנְיֵן עַל מְקוֹר מַחֲצַבְתּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ בָּחוּר, וְהֵשִׁיב לִי שֶׁבָּחוּר מְפֻלָּג כְּעֵין זֶה בְּוַדַּאי אֵין טָעוּן בְּדִיקָה אַחֲרָיו, זַרְזְתִּי אוֹתוֹ שֶׁיֵּלֵךְ מִיָּד לְבָרֵר מִי הֵם הוֹרָיו, וּלְפָנוֹת עֶרֶב שָׁב אֵלַי וְסִפֵּר שֶׁהַבָּחוּר אָמַר לוֹ שֶׁהוּא מְשֻׁוָּדֶּכֶת, אָמַרְתִּי לוֹ לְהוֹסִיף וּלְהִתְעַנְיֵן, וּלְבַסּוֹף נוֹדַע כִּי אִם הַבָּחוּר הִיא נָכְרִיָּה כַּדָּת וְכַדִּין, וְגַם לְאָבִיו הָיְתָה אִמָּא גּוֹיָה. (צאנז גליון רע"ט)

מֵה' יָצָא הַדָּבָר (כד נ)

סִפֵּר **הַחָזוֹן אִישׁ** זַצ"ל לְאֶחָד מִמְּקוֹרָבָיו, הַיּוֹם הָיָה אֶצְלִי יְהוּדִי שֶׁבָּא לְבָרֵר אוֹדוֹת בָּחוּר לְעִנְיַן שִׁדּוּכִים, וְהִנֵּה כְּשֶׁשְּׁאָלַנִי עַל 'יִרְאַת שָׁמַיִם', עֲנִיתִיו יָכוֹל לִהְיוֹת טוֹב יוֹתֵר, כְּלוֹמַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּמֶּה לְשַׁנּוֹת דְּרָכָיו וּלְהִתְעַלּוֹת יוֹתֵר מִמַּצָּבוֹ הָעַכְשָׁוִי.

כְּמוֹ כֵּן כְּשֶׁשְּׁאָלַנִי עַל 'הִתְמָדָתוֹ וְאַהֲבַת הַתּוֹרָה שֶׁבִּקְרִבּוֹ', עֲנִיתִיו שֶׁאוֹתוֹ בָּחוּר יָכוֹל לִהְיוֹת יוֹתֵר טוֹב, כָּךְ עֲנִיתִי עַל כָּל שְׁאֵלוֹתָיו וּסְפֵקוֹתָיו, וְרָצִיתִי בִּדְבָרַי לִרְמֹז לוֹ כִּי לְפִי הֶבָּנָתִי הַבָּחוּר אֵינוֹ רָאוּי לוֹ.

לְפִלְיאָתִי הוּא הוֹדִיעַ בְּצֵאתוֹ מִבֵּיתִי, "אֲנִי מֵבִין מִתּוֹךְ דִּבְרֵי הָרַבִּי שֶׁמְּדַבֵּר בְּבָחוּר מְכֻתָּר בְּכָל מִדָּה נְכוֹנָה, יֵרֵא שָׁמַיִם מֻרְגָּשׁ, מַתְמִיד עָצוּם בְּלִמּוּדָיו, בַּעַל מִדּוֹת טוֹבוֹת מֵאֵין כָּמוֹהוּ וְכוּ'.

אַחַר שֶׁשָּׁמַעְתִּי שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים כִּי עֲדַיִן יֵשׁ לוֹ מָקוֹם לְהִתְעַלּוֹת, מַשְׁמַע שָׁזֶה הַחִסָּרוֹן הַיְחִיד שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וּמִכַּיָּון שֶׁיָּדַעְתִּי גַּם יָדַעְתִּי כִּי אֵין 'מִשְׁלָמִים' בְּהַאי עָלְמָא, הֲרֵי זֶה ה'חָתָן' הַמַּתְאִים לִי", וּכְבָר בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נִגְמַר הַשִּׁדּוּךְ בְּכִי טוֹב.

וּבֵכֶן, נַבִּיטָה נָא וְנִרְאֶה אֵיךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַנְהִיג אֶת עוֹלָמוֹ, הֲרֵי יְהוּדִי זֶה בַּר דַּעַת הוּא, וְאַף אֲנִי אָמַרְתִּי לוֹ דְּבָרִים כְּמַעַט מְפֹרָשִׁים כִּי יֵשׁ לַבָּחוּר הָרְבֵּה מַה לְשַׁנּוֹת כְּדֵי לְהֵיטִיב אֶת מַעֲשָׂיו, וְאֵיךְ נִהְיָה כְּדָבָר הַזֶּה, שֶׁדַּוְקָא מִדְּבָרַי הֵבִין שֶׁהַבָּחוּר 'כְּלִיל הַמַּעֲלוֹת'.

אֶלָּא בְּהַגִּיעַ הָעֵת וְהַזְּמַן לְזַוֵּג אֶת בַּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי, נֶהְפָּךְ כָּל הָעָקוֹב לְמִישׁוֹר וְ'תִּקְפּוֹץ' הָאָרֶץ וְאַף הַשָּׁמַיִם אִם יִצְטָרְכוּ לָזֶה, הֶחָכָם יַהֲפֹךְ לְסָכָל וְהַשּׁוֹמֵעַ לְחַרֵשׁ, וְהַשִּׁדּוּךְ יִגָּמֵר, כִּי מֵה' אִשָּׁה לְאִישׁ. (מעשה איש)

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַל תְּאַחֲרוּ אֹתִי (כד נו)

בְּעֵת שֶׁכֹּהֵן הרה"ק **רַבִּי יְחֶזְקֵאל מִשִּׁינָאוָוא** זיע"א כְּרַב הָעִיר סְטָרָאפְּקוֹב, הוּא זֵרֵז אֶת חֲסִידוֹ ר' שְׁמוּאֵל אֵלְיָהוּ רוֹזְנְצְוַויג זַ"ל שֶׁיְּאָרֵס אֶת בְּנוֹ מָקְדָּם וְהָלָה כַּמּוּבָן קַיִם רְצוֹן צַדִּיק, כַּעֲבוֹר כַּמָּה חֳדָשִׁים שֶׁאַל הָרַבִּי מִשִּׁינָאוָוא אֶת הֶחָתָן וְאָבִיו הַאִם קָבְעוּ כְּבָר זְמַן חֲתֻנָּה, וְהֵם עָנוּ שֶׁמְּחַכִּים לְתִשּׁוּבַת הַמְּחֻתָּן.

כַּעֲבוֹר שָׁבוּעַ שָׁאַל הָרַבִּי בַּשֵּׁנִית עַל תַּאֲרִיךְ הַנִּשּׂוּאִין וְלֹא הָיָה לָהֶם מַה לַּעֲנוֹת, אַךְ מֵאַחַר וְהֵם רָאוּ שֶׁהָרַבִּי מֵאִיץ בָּהֶם שֶׁיִּקְבְּעוּ אֶת זְמַן הַחֲתֻנָּה, הֶחְלִיט הֶחָתָן

לִנְסֹעַ לָעִיר בּוֹ מִתְגּוֹרֵר הַמְחָתָן וּלְשׁוֹחֵחַ עִמּוֹ עַל הָעִנְיָן.

בְּהַגִּיעוֹ לָעִיר הוּא כַּמּוּבָן לֹא פָּנָה לְבֵית הַמְחָתָן, אֶלָּא נִכְנַס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וְהִתְיַשֵּׁב לִלְמֹד, בְּהַגִּיעַ זְמַן מִנְחָה הִגִּיעַ הַמְחָתָן וְקִבֵּל אֶת פָּנָיו, וְהֶחָתָן אָמַר כִּי מֵאַחַר וְהָרַבִּי מִשִּׁינָאוָוא שָׁאַל אוֹתוֹ כַּמָּה פְּעָמִים אוֹדוֹת זְמַן הַחֲתֻנָּה, הוּא הִגִּיעַ לָעִיר כְּדֵי לְתָאֵם אֶת הַזְּמַן.

הַמְחָתָן שָׂח לְפָנָיו אֶת צָרָתוֹ, שָׁנִים רַבּוֹת הוּא הִתְפָּרְנֵס בְּכָבוֹד מִמִּסְחָר בְּבֵיצִים, אַךְ לְאַחֲרוֹנָה מִסְחָרוֹ אֵינוֹ עוֹלֶה יָפֶה וְעַל כֵּן כָּרֵגַע אֵין בְּיָדוֹ לִתֵּן אֶת סְכוּם הַנְּדוּנְיָה כְּפִי שֶׁהִתְחַיֵּב, וְלָכֵן הוּא הִתְעַכֵּב.

הֶחָתָן עָנָה מִיָּד שֶׁאִם הַמְחָתָן מַסְכִּים הוּא מוּזְהָר עַל הַנְּדָן, אַךְ הַמְחָתָן הֵשִׁיב כִּי הוּא מִתְבַּיֵּשׁ לֹא לִתֵּן נְדוּנְיָה, שֶׁכֵּן בִּזְמַנָּם הָיוּ נוֹתְנִים אֶת הַמָּעוֹת לֶחָתָן תַּחַת הַחֻפָּה, אָמַר לוֹ הֶחָתָן שֶׁהוּא יֶאֱסֹף כֶּסֶף וְקוֹדֶם הַחֻפָּה יִמְסֹר אֶת הַכֶּסֶף לַמְחָתָן, וְאַחַר כָּךְ בְּעֵת הַחֻפָּה יְשַׁלְּשֵׁל הַמְחָתָן אֶת הַמָּעוֹת לִידֵי הֶחָתָן.

פָּנֵי הַמְחָתָן הַנָּבוֹךְ הָאִירוּ כַּשֶּׁמֶשׁ, וְהֶחָתָן הַצַּדִּיק נָסַע מִיָּד לְבֵיתוֹ, כְּשֶׁסִּפְּרוּ לָרַבִּי מִשִּׁינָאוָוא שֶׁקִּבְּעוּ זְמַן הַחֲתֻנָּה, הוּא שָׂמַח שִׂמְחָה רַבָּה, וּבְרֹאוֹת זֹאת הַמְחָתָן וְהֶחָתָן, הֶחְלִיטוּ לְהַזְמִין אֶת הָרַבִּי לַחֲתֻנָּה וְהוּא הִסְכִּים, הֲגַם שֶׁבְּאוֹתוֹ הַיּוֹם כְּבָר נִקְבַּע זְמַן חֲתֻנָּה שֶׁל אֶחָד מִבְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ.

בְּהַגִּיעַ זְמַן הַחֲתֻנָּה נָסַע אֵלֶיהָ הָרַבִּי, וּבְכָל הָעֲיָרוֹת וְהַכְּפָרִים שֶׁעָבַר, הִצְטָרְפוּ אֵלָיו הַמּוֹנֵי חֲסִידִים, כְּשֶׁהִגִּיעוּ לָעֲיָרָה בָּהּ נַעֲרָכָה הַשִּׂמְחָה הוּבְרַר שֶׁלֹּא הֵכִינוּ דַּי אֹכֶל לְכָל הַבָּאִים, וְאַחַר הַחֻפָּה הִכְרִיז הָרַבִּי שֶׁכָּל הַמִּתְגּוֹרְרִים בָּעִיר יֵלְכוּ לְבָתֵּיהֶם לֶאֱכֹל כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה דַּי אֹכֶל לְכָל הָאוֹרְחִים, וְאַחַר כָּךְ יָשׁוּבוּ לְשַׂמֵּחַ אֶת הֶחָתָן וְהַכַּלָּה.

(בצילא דמהימנותא פר' ויחי תש"ם)

וַיֹּאמֶר אֱלֹהֶם אַל תְּאַחֲרוּ אֹתִי וַה' הִצְלִיחַ דַּרְכִּי שַׁלְּחוּנִי וְאֵלְכָה לַאדֹנִי (כד נו)

אַחַר שֶׁהִתְעַלָּה הרה"ק **רַבִּי אַבְרָהָם הַמַּלְאָךְ** זיע"א לְגִנְזֵי מְרוֹמִים בְּדִמְיֵי יָמָיו, אָסַף הרה"ק **רַבִּי שְׁלֹמֹה מִקַּארְלִין** זיע"א הי"ד אֶת שְׁנֵי בָּנָיו הַיְתוֹמִים הרה"ק **רַבִּי יִשְׂרָאֵל חַיִּים מִלַּאדְמִיר** זיע"א והרה"ק **רַבִּי שָׁלוֹם שַׁכְנָא מִפָּאהְבִיטְשׁ** זיע"א אֶל בֵּיתוֹ, וְגִדֵּל אוֹתָם כְּאִלּוּ הָיוּ בָּנָיו.

בְּהַגִּיעָם לְפִרְקָם לָקַח אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל חַיִּים כְּחָתָן לְבִתּוֹ, וְאִלּוּ עֲבוּר רַבִּי שָׁלוֹם שַׁכְנָא, שָׁלַח רַבִּי שְׁלֹמֹה שְׁנֵי אֲנָשִׁים לְמָקוֹם פְּלוֹנִי אַלְמוֹנִי, לְחַפֵּשׂ עֲבוּרוֹ אֶת זִוּוּגוֹ הָרָאוּי לוֹ שֶׁיִּהְיֶה עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ.

טֶרֶם שְׁלָחָם לְדַרְכָּם צִוָּה עֲלֵיהֶם וְאָמַר, דַּרְכְּכֶם עוֹבֶרֶת בָּעִיר פְּרָאהְבִּישְׁט מְקוֹם חֲנוּתוֹ שֶׁל הרה"ק **רַבִּי מְנַחֵם נַחוּם מִטְשֶׁערְנָאבִּיל** זיע"א בַּעַל **מְאוֹר עֵינַיִם**, אֲנִי מַזְהִיר אֶתְכֶם שֶׁלֹּא תִּתְעַכְּבוּ בְּעִיר זוֹ אֲפִלּוּ לִזְמַן קָצָר, אֶלָּא מִיָּד תַּמְשִׁיכוּ בְּדַרְכְּכֶם.

יָצְאוּ הַשְּׁלִיחִים לְדַרְכָּם, וְחָלְפוּ בָּעִיר פְּרָאהְבִּישְׁט בְּעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ, בְּאוֹתָהּ עֵת עָלָה הַמְּאוֹר עֵינַיִם עַל יְצוּעוֹ לָנוּחַ מְעַט לִכְבוֹד שַׁבָּת, וְחָלַם כִּי הוּא בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן וְאוֹמְרִים לוֹ "שַׁעְתָּא קָיְימָא לְךְ כָּעֵת לְשַׁדֵּךְ אֶת נָכְדָּתְךְ עִם נָכֶד רַבִּךְ הרה"ק **רַבִּי דֹּב בֶּער מִמֶּעזְרִיטְשׁ** זיע"א", וְתוֹךְ כְּדֵי הַחֲלוֹם עָשׂוּ אֶת הַשִּׁדּוּךְ בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן.

הִתְעוֹרֵר רַבִּי נַחוּם וּמִיָּד שָׁאַל אֶת אַנְשֵׁי בֵּיתוֹ הַאִם רָאוּ עֲגָלָה שֶׁעָבְרָה בָּרְחוֹב, וְאָמְרוּ לוֹ, "אָכֵן, לִפְנֵי כַּמָּה רְגָעִים עָבְרָה בַּחוּץ עֲגָלָה בִּמְהִירוּת גְּדוֹלָה, וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים יוֹשְׁבִים בָּהּ".

מִשֶּׁשָּׁמַע זֹאת שָׁלַח הָרַבִּי שְׁלִיחִים שֶׁיָּרוּצוּ אַחֲרֵיהֶם וְיַשִּׂיגוּם, וְהָאֲנָשִׁים בָּעֲגָלָה שֶׁהָיוּ שְׁלוּחֵי רַבִּי שְׁלֹמֹה מִקַּרְלִין, רָצוּ לִשְׁבוֹת בַּכְּפָר הַסָּמוּךְ לִפְרָאהְבִּישְׁט כַּאֲשֶׁר נִצְטַוּוּ, אַךְ שְׁלוּחֵי הַמְּאוֹר עֵינַיִם לֹא הִנִּיחוּ לָהֶם, וְכָפוּ עֲלֵיהֶם לָשׁוּב לִפְרָאהְבִּישְׁט.

בְּבוֹאָם אֵלָיו, הוֹדִיעַ לָהֶם רַבִּי נַחוּם שֶׁהַשִּׁדּוּךְ כְּבָר נִסְגַּר לְמַעְלָה בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, וְכִי 'מַה' יָצָא הַדָּבָר', עַל כֵּן אֵין לָהֶם לִנְטוֹת יָמִין וּשְׂמֹאל, עָמְדוּ שְׁלוּחֵי רַבִּי שְׁלֹמֹה וְתָמְהוּ מֵאַיִן נוֹדַע לוֹ מַטָּרַת נְסִיעָתָם, אַךְ רָאוּ כִּי אָכֵן דְּבַר אֱלֹקִים הוּא, וְהַשִּׁדּוּךְ נִסְגַּר בְּשָׁעָה טוֹבָה. (בך יברך ישראל)

וַתִּקַּח הַצְּעִיף וַתִּתְכָּס (כד סה)

יְהוּדִי שֶׁבְּנֵי בֵּיתוֹ הָיוּ זְקוּקִים לְחִזּוּק בְּעִנְיְנֵי צְנִיעוּת, נִכְנַס אֶל **רַבִּי מָרְדְּכַי מִבּוּלְגָרַיְיא** זַצַ"ל וְהִשִּׂיחַ צָרָתוֹ לְפָנָיו, עַל כָּךְ שָׁפַרְנָסָתוֹ מַגִּיעָה אֵלָיו בְּצִמְצוּם פָּחוֹת מִכְּדֵי חַיָּיו, וְאַף זֶה רַק אַחַר הַרְבֵּה דֹּחַק וְעָמָל.

אָמַר לוֹ רַבִּי מָרְדְּכַי, "אִם תַּבְטִיחַ לִי שֶׁמֵּהַיּוֹם תַּקְפִּיד בְּבֵיתְךָ עַל דַּרְכֵי הַצְּנִיעוּת וְקִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹוֹת כָּרָאוּי, אֲנִי מַבְטִיחַ שֶׁמֵּהַיּוֹם וְאֵילָךְ תִּהְיֶה הַבְּרָכָה שְׁרוּיָה בְּבֵיתְךָ וּפַרְנָסָתְךָ תַּגִּיעַ אֵלֶיךָ בְּנָקֵל.

הֵרֵי מִקְרָא מָלֵא דִּבֶּר הַכָּתוּב, 'וַתִּקַּח הַצְּעִיף וַתִּתְכָּס', צָעִיף רָאשֵׁי תֵּבוֹת 'עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים פַּרְנָסָה', וְצָעִיף הָרוֹמֵז לְפַרְנָסָה, יָבוֹא עַל יְדֵי 'וַתִּתְכָּס', אִם בְּנֵי הַבַּיִת יִתְנַהֲגוּ וְיִתְהַלְּכוּ בְּצְנִיעוּת. (דברי תורה לפרשת השבוע)

וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עֶרֶב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה גְמַלִּים בָּאִים (כד סג)

שָׁמַעְתִּי מֵהרה"ק **הַיְשָׁמֵחַ מֹשֶׁה** זיע"א, כִּי בִּימֵי יַלְדוּתוֹ הָיָה הרה"ק **רַבִּי יַעֲקֹב יִצְחָק מִלֶּבְלִין** זיע"א מִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה וּמַאֲרִיךְ מְאֹד בִּתְפִלָּתוֹ, פַּעַם שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ עַל זֹאת, וְהוּא אָמַר "תֵּדְעוּ שֶׁקּוֹדֶם הַתְּפִלָּה אֲנִי חוֹשֵׁב מַה שֶּׁעָבַר אֵין וְהָעָתִיד עוֹד אֵינֶנּוּ, כִּי לֹא יֵדַע הָאָדָם אֶת עִתּוֹ.

אֵין לִי בָּעוֹלָם רַק אֶת הָרֶגַע הַזֶּה שֶׁבּוֹ אֲנִי עוֹמֵד כָּרֶגַע, וְעִם לְבָבִי אְשִׂיחָה עַל כָּל פָּנִים בְּרֶגַע זֶה, שֶׁאֶהְיֶה עֶבֶד נֶאֱמָן לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה".

וַיִּתֵּן שֶׁיִּצְחָק אָבִינוּ הָיָה בִּבְחִינָה זוֹ, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עֶרֶב', וּבַמָּסוֹרָה, 'וְהָיָה לִפְנוֹת עֶרֶב יִרְחַץ בַּמַּיִם' (דברים כג יב), רְצוֹנוֹ לְרַמֵּז שֶׁבְּעֵת שֶׁיָּצָא לְהִתְפַּלֵּל הָיָה נִדְמֶה לוֹ שֶׁהוּא לִפְנוֹת עֶרֶב שֶׁל אָדָם וּשְׁקִיעוֹת שִׁמְשׁוֹ, וְהָיָה לִפְנוֹת עֶרֶב, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה בְּחִינָה שֶׁל 'לִפְנוֹת עֶרֶב', עַל כֵּן 'וַיִּרְחַץ בַּמַּיִם', בְּמֵי הַתְּשׁוּבָה, וְלֵיכָא מִידֵי דְּלֹא רְמִיזָא בְּאוֹרַיְתָא. (רב טוב)

וַתֵּלֶד לוֹ אֶת זִמְרָן וְאֶת יָקְשָׁן וְאֶת מְדָן וְאֶת מִדְיָן וְאֶת יִשְׁבָּק וְאֶת שׁוּחַ (כה ב)

סִפֵּר הַחָסִיד רַבִּי יַעֲקֹב תַּלְמוּד, בַּחֲצַר הרה"ק **הַשְּׂפַת אֱמֶת** זיע"א יָשַׁב אַבְרֵךְ בֶּן עֶלְיָה שֶׁעָסַק בַּתּוֹרָה וַעֲבוֹדַת ה', וְשָׁנִים רַבּוֹת לֹא זָכָה לְהַפְקֵד בְּבָנִים, מִפַּעַם לְפַעַם הָיָה הָאַבְרֵךְ מַזְכִּיר עַצְמוֹ אֵצֶל רַבּוֹ הַשְּׂפַת אֱמֶת, וּלְאַחַר שְׁנוֹשֵׁעַ כַּעֲבוֹר מִסְפַּר שָׁנִים, שָׁאַל אֶת הָרַבִּי "מַדּוּעַ אֲחֵרִים מְבַקְּשִׁים בְּרָכָה וְנוֹשָׁעִים מִיָּד, וַאֲנִי הָצְרַכְתִּי לְהַמְתִּין זְמַן רַב".

אָמַר לוֹ הַשְּׂפַת אֱמֶת, "מָצִינוּ בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ וְשָׂרָה אִמֵּנוּ הִפְצִירוּ בִּתְפִלָּה שָׁנִים רַבּוֹת עַד שֶׁזָּכוּ לְהִוָּשַׁע בִּבְנָם יִצְחָק, וְאִלּוּ אַחַר פְּטִירַת שָׂרָה הַגַּם שֶׁאַבְרָהָם הָיָה זָקֵן מְפֻלָּג, הוּא לָקַח אִשָּׁה וּבְלִי שׁוּם קֹשִׁי נוֹלְדוּ לוֹ בָּנִים, אוּלָם מִי אֵלּוּ הַבָּנִים הַלָּלוּ, 'זִמְרָן וְאֶת יָקְשָׁן', לְלַמְּדֵנוּ כִּי בָּנִים כְּמוֹ יָקְשָׁן בָּאִים בְּקַלּוּת, אוּלָם כְּדֵי לִזְכּוֹת בִּבְנִין כְּמוֹ יִצְחָק, יֵשׁ צֹרֶךְ לַעֲבוֹר קְשָׁיִים". (יגדיל תורה)

פרשת חיי שרה

הקבר שנחפר בסופת השלגים

סופת שלגים קשה השתוללה בעיר חרסון שבאוקראינה. השעה כבר הייתה אחר הצהריים, ובעיצומה של הסופה הגועשת דפק יהודי מקומי, כולו מצטמרר מקור, על דלת ביתו של ראש החברה קדישא ואמר לו בעגמימות: לא איש בשורה אנכי! חותני, שהתגורר אצלי בשנים האחרונות, נפטר זה עתה, וצריכים להביאו לקבורה.

לשאלתו של ראש החברה קדישא הסביר האיש כי מדובר ביהודי כשר ותמים, שכל ימיו עסק באמונה במלאכת החייטות. תופר היה בגדים ומעילים לפי בקשת הלקוחות, ומשהזקין פרש ממלאכתו. בשנים האחרונות, המשיך ואמר, הגיע לגור אצלנו, סמוך לבתו היחידה, ולפני שעה קלה נפטר בשיבה טובה. עתה, סיים האיש, עליו לבוא לקבר ישראל למנוחת עולמים.

ראש החברה קדישא ידע שאין לו ברירה, ועליו לצאת מביתו כדי לחצוב קבר עבור הנפטר. התעטף במעיל צמר עבה ויצא אל בתיהם של שניים מחבריו, להזעיקם לעזרה בחפירת הקבר ובהבאת הנפטר לקבורה. יחד יצאו השלושה אל בית הקברות.

כשהגיעו אנשי החברה קדישא לבית הקברות, נוכחו לראות כי אלפי המצבות כולן מכוסות בשמיכה לבנה ועבה. שטח בית הקברות כולו היה מכוסה בשלג צח ונקי, עד שלא ניתן היה לזהות מאומה. אי אפשר היה להבחין היכן כבר יש קבר והיכן עדיין ניתן לחפור. לנגד עיניהם השתרע משטח לבן אחיד מצד אל צד.

אנשי החברה קדישא עמדו נבוכים ולא ידעו את נפשם. כיצד ימצאו מקום שבו יוכלו לחפור קבר עבור הבר מינן? הביטו לכאן ולכאן, ולפתע הבחינו בדבר פלא: בתוך הרצף הלבן הגדול נראה מקום אחד בצבע אפור. בעוד שכל השדה מכוסה בשלג, היה שם מקום אחד ויחיד שבו לא נערם שלג כלל.

לאיש מהם לא הייתה מנוחת הנפש לעצור ולתהות בפשר התעלומה: כיצד ייתכן שהשדה כולו מכוסה בשלג, ואילו דווקא במקום הזה אין שלג?! אנשי החברה קדישא נטלו את כלי החפירה, פנו אל אותה כברת אדמה החפה משלג והחלו לחפור את הקבר. להפתעתם, גם החפירה הייתה קלה באופן יחסי. האדמה לא הייתה קפואה, ובתוך זמן קצר הייתה חלקת הקבר מוכנה.

כשסיימו להכין את הקבר, הלכו השלושה לקחת את הנפטר לטהרה, ולאחר זמן מה כבר יצא מסע ההלוויה לדרכו. בקושי מניין אנשים השתתף בהלוויה. מכרים רבים לא היו לאיש, ואף המעטים שהכירוהו לא ששו לצאת מבתיהם בקור הנורא. הגיעו רק מתי מספר, ויחד עם אנשי החברה קדישא היה מניין. ההלוויה עצמה התקיימה במהירות, חתנו של החייט אמר קדיש, והקהל שב לביתו.

אותה שנה הייתה קרה במיוחד. השלגים המשיכו לרדת במשך כל החורף, ורק לקראת חג הפסח החלו השמים להתבהר והשלגים להימס. או אז התגלה כי הנה שוד ושבר בגבולם: החייט האלמוני נקבר במקום המכובד ביותר בבית הקברות, סמוך לקברו של הרה"ק הנודע לתהילה רבי הלל מפאריטש זיע"א, מי שהיה מתלמידיו המובהקים של האדמו"ר האמצעי ושל האדמו"ר הצמח צדק מליובאוויטש זיע"א.

בציוויו של רבו היה רבי הלל מפאריטש נודד בין הערים והעיירות, חוזר בפניהם מאמרי חסידות בשפה מובנת ושווה לכל נפש ומעוררם לחיים של תורה ועבודת ה'. היה זה כאשר שהה רבי הלל בעיר חרסון, ביום שבת קודש י"א באב תרכ"ד, ונצחו אראלים את המצוקים. רבי הלל התבקש בישיבה של מעלה והובא למנוחות בבית הקברות בחרסון, וכל בית ישראל בכו את השריפה אשר שרף ה'.

לכבודו של רבי הלל, שהכול ידעו כי איש אלוקים הוא, החליטו אנשי החברה קדישא להותיר מקום ריק מסביב לקברו. איש לא ייקבר בחלקה זו, החליטו. ההחלטה נשמרה בקפדנות, ואף שהיו מי שהציעו לשלם הון רב בעבור רכישת מקום נכבד ומיוחס זה, הסירוב היה מוחלט.

עתה התברר לכל בני העיר כי בחסות השלגים הכבדים נטמן אותו חייט אלמוני, שאיש אינו יודע את טיבו, דווקא במקום המכובד ביותר בבית הקברות, סמוך ונראה לקברו של רבי הלל מפאריטש.

עלתה מחשבה אצל ראשי החברה קדישא, שמא מאחר שהטעות אירעה בהיסח הדעת, הרי הדבר כמקח טעות, והרשות בידם להוציא את החייט מקברו ולקברו במקום המתאים לו, בבחינת 'טעות לעולם חוזרת'. אולם קודם שיחליטו לעשות מעשה, הבינו ראשי החברה קדישא כי ראוי לברר תחילה את טיבו של האיש. שמא צדיק נסתר היה אותו חייט, ובדין זכה להיקבר במקום זה.

פנו אפוא ראשי החברה קדישא אל בית חתנו של החייט וחקרו אותו ואת אשתו על מעשי אביהם. שמא היה שוקד בתורה בהתמדה עצומה, או שמא היה מפזר את כל ממונו לצדקה. עוד הוסיפו לשאול שאלות נוספות מעין אלו.

בני המשפחה לא ידעו את נפשם מול השאלות המשונות. אף הם כבר שמעו על מקום הקבר המיוחד שנכרה לאביהם, אך התעקשו לומר את האמת: אין אנו יודעים דבר יוצא דופן על אבינו. יהודי פשוט היה, וכל ימיו התפרנס ביושר ממלאכת החייטות בעיר מגוריו פאריטש. אין כמובן לזלזל ביהודי שעשה מלאכתו באמונה, אך מכאן ועד לומר שהיה צדיק נסתר, הדרך ארוכה מאוד.

כששמעו ראשי החברה קדישא את השם פאריטש, קפצו מיד ממקומותיהם. כולם הבינו שאין זה דבר פשוט שאותו חייט הגיע מפאריטש וזכה להיקבר בקבר שכזה. אולי יש סיבה וקשר לכך שחייט מפאריטש נקבר דווקא בסמוך לרבי הלל מפאריטש.

החלטתם הבאה של ראשי החברה קדישא הייתה לשלוח מכתב דחוף לרבה של פאריטש ולשאול אותו אם מצוי בידו מידע כלשהו על חייט זה, שבעבר התגורר בעירו. שמא יוכל להסביר כיצד אירע שבדרך פלא זכה החייט להיקבר בסמוך לרבי הלל.

לא חלף זמן רב, ולחרסון הגיעה תשובתו של הרב מפאריטש, ובה גולל סיפור מפתיע עד מאוד.

חסידים ואנשי מעשה משכבר הימים היו מפליאים בשבחו של הכובע היהודי המסורתי, שהיה כובע עגול וחסר שוליים. לדבריהם, בזכות צורתו יכול היה האדם החובשו לקיים תמיד מקרא שכתוב (ישעיה מ כו): 'שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֵלֶּה הַמּוֹצִיא בְמִסְפָּר צְבָאָם לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא מֵרֹב אוֹנִים וְאַמִּיץ כֹּחַ אִישׁ לֹא נֶעְדָּר'. לא הייתה לכובע תיתורא גדולה המפריעה לאדם להרים את עיניו לשמים.

לא מצא הדבר חן בעיני היצר הרע, ומלכות הרשעה גזרה גזירה שחייבים ללבוש כובע שיש בו שוליים מלפנים, וכך, כביכול, לא יוכלו היהודים לשאת את עיניהם לשמים.

מה עשו בני ישראל? לבשו את הכובע, אלא שהטו אותו לצדדים. התיתורא שאמורה הייתה להיות מלפנים זזה לצד, וכך יכלו היהודים עדיין להסתכל לשמים ולקבל יראת שמים כראוי.

ראה היצר הרע שעדיין בני ישראל מסתכלים לשמים והחליט להחמיר את הגזירה. מלכות הרשעה הוציאה פקודה חדשה, המחייבת ללכת בכובע גדול ששוליים ארוכים מקיפים אותו מכל צדדיו, כך שבכל אופן שבו ילבשו אותו לא יוכלו להרים את העיניים ולראות את השמים.

את הגזירה הרעה הזאת כבר לא יכלו החסידים לשאת, והיו מתחמקים בכל דרך מללבוש את הכובע שאותו חייבה המלכות לחבוש. אחד המיוחד שבהם היה הרה"ק רבי הלל מפאריטש, שבריש גלי היה מהלך בכובעו הישן ומתעלם לגמרי מהוראת השלטונות האוסרת ללכת בכובע

זה. שקוע היה בתורת הנגלה ובתורת החסידות, ראשו נתון בעולמות העליונים, ואין דעתו נתונה לכובע כזה או אחר.

ויהי היום, ושוטר מקומי בפאריטש, שונא ישראל וגס רוח, ראה את רבי הלל מהלך ברחוב כשכובעו אינו תואם את דרישות החוק. קפץ השוטר משמחה על שנקרתה לידו הזדמנות להתעמר ביהודי, ורץ אל רבי הלל בפראות רבה. מהיכן שהוא שלף השוטר מספריים והחל נאבק עם רבי הלל על כובעו ועל גזירת פאותיו. השוטר ביקש לחתוך לרבי הלל את שולי הכובע, ואדהכי והכי גם לפגוע בפאותיו, אך רבי הלל נאבק עמו ולא הניחו לבצע את זממו.

משעמד רבי הלל על שלו, החליט השוטר להזעיק עזרה ולטעון כי רבי הלל תקף אותו בשעת מילוי תפקידו. השוטרים שהוזעקו למקום נטלו עמם את רבי הלל אל בית המעצר העירוני, כוך חשוך ומעופש.

עד מהרה הובהר לרבי הלל כי בקרוב יובא לפני שופט, שיכריע את עונשו על שהפר את הוראות החוק ולבש כובע שהמלכות אסרה ללבוש. וגרוע מכך, לטענתם אף תקף שוטר שבא לדרוש ממנו לציית לחוק.

השמועה עשתה לה כנפיים ברחבי העיר פאריטש: ספר תורה שרוי בצער! רבה ומאורה של העיר, גאון מופלא בנגלה ובנסתר, הושלך אל בית המעצר כאחד הפושעים, ואף עומד הוא להיענש קשות.

התאספו העסקנים המקומיים לדון כדת מה לעשות, עד שאחד מהם העלה הצעה מעניינת: ידוע לו בבירור כי החייט של העיר הוא שתופר את הבגדים עבור הפקיד הראשי של העיר, האיש הממונה מטעם השלטונות על ניהולה, והוא זה שכבר שנים רבות מספק מלבושים לכל בני משפחתו. מוטב אפוא שנזמן את החייט ונבקש ממנו להפעיל את מיטב השפעתו בבית פקיד העיר, כדי שיורה לשחרר את רבי הלל מבית המעצר.

החייט הוזעק לאסיפת עסקני העיר. שם הובהר לו מצבו הקשה של רבי הלל, והופנתה אליו הבקשה כי יעשה כל שביכולתו לגאול את רבי הלל מצרתו. ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות.

תחילה היסס החייט ואמר שאין לו כל קשר ישיר עם הפקיד עצמו. אשתו היא שקונה ממנו את הבגדים, וכמובן שאין בכוחה לתת פקודה להוציא את הרב מבית הסוהר. אלא שהעסקנים לא הסכימו לוותר ואמרו לו כי אדרבה, דווקא אשת הפקיד תוכל ללחוץ על בעלה ולשכנעו לשחרר את רבי הלל.

במקום לחזור לביתו, פנה החייט אל חנות משקאות בעיר ורכש בקבוק גדול ומשובח של יין שרף, מן הסוג שידע כי אהוב הוא על אנשי השלטון. אף שמחירו של הבקבוק היה יקר, רכשו החייט, ביודעו כי עליו להביא תשורה נאה לפקיד העיר, כדי שדבריו יפלו על אוזניים קשובות.

אשת הפקיד התפלאה לראות את החייט עומד על פתח ביתה ומבקש לשוחח עמה. הלא רק לפני זמן קצר סיפק לה את מיטב המלבושים, והיא אף שילמה לו את שכרו במלואו. מה רצונו עתה?

החייט התיישב על הכיסא, הניח את בקבוק היין שרף על השולחן ופרץ בבכי עצום. דקות ארוכות בכה, כשדמעות רותחות זולגות על פניו. אשת הפקיד נבהלה מאוד ולא ידעה את נפשה לנוכח בכיותיו הבלתי פוסקות.

הבינה אשת הפקיד כי החייט מצוי בצרה גדולה, והחלה להרגיעו ולהבטיח כי תעשה ככל שביכולתה כדי לעזור לו. כשנרגע החייט מעט מבכיו, התפלאה לשמוע שכלל אין מדובר בצרה אישית שלו, אלא בצרת אדם אחר הנוגעת ללבו עד מאוד: מעצרו של רבי הלל מפאריטש.

תהתה אשת הפקיד ושאלה את החייט: מה לך ולו, ומה ראית לקחת את צרתו כל כך ללבך?

פתח החייט וסיפר לה בהרחבה על תוקפו וגבורתו הרוחנית של רבי הלל. איש קדוש הוא ומורם מעם, הסביר, ובזכותו הגדולה, בכוח תורתו ותפילתו, זוכים כל בני העיר לחיים טובים ונעימים. ועתה הוא נתון בצרה גדולה, הקשה עלי יותר מצרתי האישית.

מבקש אני ממך, סיים החייט ואמר לאשת הפקיד, שתשתדלי אצל בעלך להוציאו תיכף ומיד מבית המעצר ולשחררו לחירות.

הוסיף החייט והסביר לה מה תוכל לומר באוזני בעלה: אדם זה קדוש ופרוש מכל ענייני העולם הזה. כלל לא ידע שמדובר בשוטר, ובוודאי שלא היה מודע לחוק החדש בענייני הכובעים. מצוי הוא בעולמו הפנימי והרוחני, ואין לחשוד בו חלילה שביקש לעבור על החוק או לפגוע בכבודם של שוטרי העיר.

לאחר מכן הצביע החייט על בקבוק היין שרף ואמר: הבאתי עמי גם תשורה קטנה לבעלך הפקיד הראשי, ביודעי כי הוא מבקש לעשות אמת וצדק. סמוך אני ובטוח שלאחר שישחרר את רבי הלל יהיה לבו טוב עליו מן המעשה הראוי שעשה, ומתאים שיהיה מוכן ומזומן עבורו בקבוק יקר ומשובח זה.

אשת הפקיד השתכנעה מדבריו של החייט היוצאים מן הלב ופנתה אל בעלה. דברי הטעם שבפיה, בצירוף בקבוק היין שרף, פעלו את פעולתם, ורבי הלל שוחרר מבית המעצר.

לאחר ששוחרר שמע רבי הלל שידו של החייט הייתה מעורבת בשחרורו, ואמר לו כי רשאי הוא לבקש ממנו כל שברצונו.

החייט, שהיה בר דעת, ביקש מרבי הלל 'עמי במחיצתי', שיזכה להיקבר סמוך לקברו, ורבי הלל התרצה לבקשתו.

סיים רבה של פאריטש את מכתבו לאנשי החברה קדישא של חרסון ואמר להם: זו, ככל הנראה, הסיבה שהחייט עבר להתגורר בחרסון. הוא ידע שרק כך יוכל רבי הלל לקיים את ההבטחה שנתן לו. ועתה, משנתקיימה ההבטחה, חלילה לכם מלהוציאו מקברו.

אכן קבר חשוב ומיוחס הוא, אך מתוך שידע החייט את ערכו של הקבר זכה בו בדין, בזכות המצוה הגדולה שעשה.

דבר נפלא הביא הרה"ק רבי יעקב מראדזין זיע"א בספר 'בית יעקב' (פרשת חיי שרה): שקנה אברהם אבינו ע"ה מערת המכפלה מיד עפרון, ולא דיבר מקניינה עד אחר מיתת שרה, בכדי שלא ירגישו גודל היקרות שנמצא בה, וכדאיתא בזוה"ק (חיי קכא.) בגין דלא ישגחון עליה.

ואל יעלה על לב אדם שאברהם אבינו ע"ה הונה לעפרון בקניית שדה המכפלה, כי באמת לא היה לעפרון קנין בגודל היקרות שבה, מפני שאין קנין לאדם בדבר אך כפי שיש לו בה תפיסה ונותן דעתו ושמירתו עליה, וכדאיתא במסכת אבות (פ"ב מ"ח) 'מרבה נכסים מרבה דאגה', שזה מורה שכפי דאגת אדם ויגיעתו על דבר כן ירבה אחוזת קנינו.

וכמו שמובא פסק דין בהגהת אשר"י (בש"ס בבא מציעא, פרק שני) במעשה שאירע באחד שקנה בדיל מנגר עכו"ם בחזקת בדיל לכסות גגו, ושוב נמלך ומכרו לישראל אחר בחזקת בדיל, ואח"כ נמצא שהוא כולו כסף מבפנים, אך בחוץ היה מחופה בבדיל, ופטרו ה"ר אליעזר ממיץ, כי אמר שלא זכה בו הישראל שקנה מן העכו"ם, כיון שלא ידע ולא נתכוון לקנות הכסף, והודה לו ר"ת.

הרי לך שאין קנין לאדם בדבר רק כפי תפיסת דעתו בה וכפי השמירה שנותן עליה. אכן, מי שיש לו הכרה שלה' הארץ ומלואה, ומברך על כל דבר להשי"ת, בהכרתו שמאת השי"ת נשפע לו הטובה, לזה יש לו קנין בהדבר אף למעלה מתפיסת שכלו במקום שאין דעתו מגיע שם וכו'. אבל לעפרון, שלא היה לו זו ההכרה, לא היה לו קנין בהטובה וגודל היקרות שנמצא בשדה המכפלה, מאחר שלא היה לו שום תפיסה בזה, ובעיניו היה נראה כשדה אחרת בלי שום חילוק ביניהם. אכן בעד זה הקנין מועט שהיה לו כפי תפיסת דעתו, שילם לו אברהם אבינו ע"ה אגר שלים, ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר.

וזה הוא הטעם שמתחלה כתיב 'עפרון' בוא"ו ואחר זה כשמכר את שדה המכפלה כתיב 'עפרן' חסר וא"ו. כי אות וא"ו מורה על חיבור, ומתחלה שהיה שקול בדעתו אם למכור או לאו, והיה לו עוד מעט מזו ההכרה שלה' הארץ, אז לא היה כח באברהם אבינו להוציא אותה מתחת ידו. אבל אחר זה שעזב את שדה המכפלה, וחמד לממון הרב שנתן לו אברהם אבינו ע"ה, אז נחסר ממנו הוא"ו, מפני שלא היה לו עוד שום חיבור להשי"ת, ויקם השדה למקנה לאברהם, בלי שום ערעור.

מִילְתָא חַדְתָא

מילין יקירין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי הוד הו אביהצירא שליט"א

חַדְתָא דְאוֹרַיְיתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

שִׂיחַת עַבְדֵי אָבוֹת

קְפִיצַת הָאָרֶץ רֶמֶז שֶׁהִתְעַלְּתָה לְמַעְלָה מִן הַשָּׁמַיִם

בְּשִׁלּוּחוּתוֹ שֶׁל אֱלִיעֶזֶר מָצִינוּ שֶׁקָּפְצָה לוֹ הָאָרֶץ בְּדַרְכּוֹ, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י 'וָאָבֹא הַיּוֹם אֶל הָעָיִן', הַיּוֹם יָצָאתִי וְהַיּוֹם בָּאתִי, מִכָּאן שֶׁקָּפְצָה לוֹ הָאָרֶץ. וּבְבֹאוּר עִנְיַן קְפִיצַת הָאָרֶץ יֵשׁ לוֹמַר שֶׁהִתְעַלְּתָה הָאָרֶץ לְמַעְלָה מִמַּדְרֵגָתָהּ, כִּי בְּשָׁעָה שֶׁהַתַּחְתּוֹנִים מֵיטִיבִים דַּרְכֵיהֶם זוֹכִים לְהַשְׁרוֹת הַשְׁכִינָה בַּתַּחְתּוֹנִים וּלְהַעֲלוֹת אֶת הָאָרֶץ לְמַעְלָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְעַתָּה כְּשֶׁעָסַק אֱלִיעֶזֶר לְהַעֲמִיד אֶת זֶרַע יִשְׂרָאֵל מִיִּצְחָק וְרִבְקָה, הִתְעוֹרֵר תִּקּוּן הָאָרֶץ מִכֹּחַ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקָפְצָה לוֹ הָאָרֶץ בְּמַדְרֵגָתָהּ לְמַעְלָה מִן הַשָּׁמַיִם.

מַדְרֵגַת הָאָרֶץ לְמַעְלָה מֵהַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם

וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ **בָּאלֹשֵׁיךְ הַקָּדוֹשׁ** (דברים י יד) עַל הַכָּתוּב 'הֵן לַה' אֱלֹהֶיךָ הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמָיִם הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ', וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה סֵדֶר הַפָּסוּק כִּי מִן הַשָּׁמַיִם הַנִּמּוּכִים עָלָה לִשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם הַגְּבוֹהִים יוֹתֵר, וְשׁוּב יָרַד לְמַטָּה וְהִזְכִּיר אֶת הָאָרֶץ הַנִּמּוּכָה מֵהֶם, אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם הֵם מַגְבִּיהִים אֶת הָאָרֶץ לְמַעְלָה מִן הַשָּׁמַיִם הָעֶלְיוֹנִים, וּבְמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים הֵם קוֹבְעִים אֶת עִקַּר הַשְׁרָאַת הַשְׁכִינָה בַּתַּחְתּוֹנִים, וּתְחִלָּה נִזְכְּרוּ הַשָּׁמַיִם הַנִּמּוּכִים וּלְמַעְלָה מֵהֶם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם הַגְּבוֹהִים, וְהַמַּעֲלָה הָעֶלְיוֹנָה בְּיוֹתֵר הִיא מַעֲלַת הָאָרֶץ הַשּׁוֹלֶטֶת עַל הָעֶלְיוֹנִים.

וְהִנֵּה בְּרִיאַת שָׁמַיִם וָאָרֶץ הָיְתָה בְּשֵׁם אהו"ה, וְהוּא רָאשֵׁי תֵּבוֹת 'אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ', אֲבָל אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אָמַר 'וָאָבֹא **הַיּוֹם** אֶל **הָעָיִן**', וְהִקְדִּים בִּדְבָרָיו אוֹתִיּוֹת ו"ה לְאוֹתִיּוֹת א"ה, לְרַמֵּז שֶׁהִקְדִּים 'וְאֵת הָאָרֶץ' לְ'אֵת הַשָּׁמַיִם', כִּי זָכָה לְהַקְדִּים הַתַּחְתּוֹנִים לָעֶלְיוֹנִים, וּמִכָּאן שֶׁקָּפְצָה לוֹ הָאָרֶץ, שֶׁקָּפְצָה הָאָרֶץ לְמַעְלָה מִמַּדְרֵגַת הַשָּׁמַיִם.

קְפִיצַת הָאָרֶץ מִכֹּחָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וְכָל עִנְיַן קְפִיצַת הָאָרֶץ לֶאֱלִיעֶזֶר הָיְתָה מִכֹּחַ הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי שֶׁעֲתִידִים הֵם לְקַבֵּל הַתּוֹרָה הִתְעוֹרֵר כֹּחָם לֶאֱלִיעֶזֶר לְהַגְבִּיהַּ אֶת הַתַּחְתּוֹנִים, וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ חַזַ"ל (ב"ר ס ח) **פֹּה** שִׂיחָתָן שֶׁל עַבְדֵי אָבוֹת לִפְנֵי הַמָּקוֹם מִתּוֹרָתָן שֶׁל בָּנִים, שִׂיחָתָן שֶׁל עַבְדֵי אָבוֹת שֶׁקִּפְצָה לָהֶם הָאָרֶץ, כָּל זֶה הָיָה מִכֹּחַ תּוֹרָתָן שֶׁל בָּנִים, וְעָמְדָה זְכוּת הַבָּנִים לְעַבְדֵי אָבוֹת, וְקִפְצָה לוֹ הַדֶּרֶךְ לְהַגְבִּיהַּ לְמַעְלָה אֶת הָאָרֶץ מִן הַשָּׁמַיִם.

מילתא דפליאה

בְּשִׁדּוּךְ - יֵשׁ לִבְדֹּק בְּעִקַּר מִדּוֹת טוֹבוֹת

בְּשִׁדּוּךְ יוֹתֵר חָשׁוּב עִנְיַן הַמִּדּוֹת וְלֹא דַּי שֶׁלְּמוּדָה בְּנִסִּים

הִנֵּה אָנֹכִי נִצָּב עַל עֵין הַמַּיִם וְהָיָה הָעַלְמָה הַיֹּצֵאת לִשְׁאֹב וְאָמַרְתִּי אֵלֶיהָ הַשְׁקִינִי נָא מְעַט מַיִם מִכַּדֵּךְ. וְאָמְרָה אֵלַי גַּם אַתָּה שְׁתֵה, וְגַם לִגְמַלֶּיךָ אֶשְׁאָב, הִוא הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הכיח ה' לְבֶן אֲדֹנִי (כד מג-מד). יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן בְּמַעֲשֵׂה שְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל אֱלִיעֶזֶר לְבַקֵּשׁ אִשָּׁה לְיִצְחָק, אַחַר שֶׁרָאָה שֶׁעָלוּ הַמַּיִם לְקִרַאת רִבְקָה בְּדַרְכָּהּ נֵס (ב"ר ס ה), בִּקֵּשׁ מִמֶּנָּהּ לְהַשְׁקוֹתוֹ כְּדֵי לִבְחֹן אֶת מִדּוֹתֶיהָ הַטּוֹבוֹת, וְיֵשׁ לְהָבִין, אַחַר שֶׁכְּבָר רָאָה שֶׁלְּמוּדָה הִיא בְּנִסִּים, מַדּוּעַ הֶצְרֵךְ לְהוֹסִיף וּלְנַסּוֹתָהּ לָדַעַת אִם תַּשְׁקֶה אוֹתוֹ בְּעַיִן טוֹבָה. בֵּאֲרוּ בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁבְּשִׁדּוּךְ לֹא מַסְפִּיק שֶׁנַּעֲשִׂים עַל יָדֶיהָ נִסִּים וּמוֹפְתִים, אֶלָּא הָעִקָּר הוּא שֶׁתִּהְיֶה בַּעֲלַת מִדּוֹת טוֹבוֹת וְיִשָּׁרוֹת, וְלָכֵן לֹא דַּי שֶׁלְּמוּדָה הִיא בְּנִסִּים, אֶלָּא אַף הוֹסִיף לְבָדְקָהּ כְּדֵי לְהַכִּיר מִדּוֹתֶיהָ.

וּבְיוֹתֵר יֵשׁ לוֹמַר, שֶׁבְּבֵיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם וְיִצְחָק לֹא הָיוּ הַנִּסִּים נֶחְשָׁבִים כִּי הָיוּ מְלֻמָּדִים בְּנִסִּים, וְלָכֵן לֹא שָׂם לִבּוֹ לַנִּסִּים שֶׁאֵרְעוּ עַל יָדָהּ, אַךְ הָעִקָּר שָׂם עֵינוֹ וְלִבּוֹ לְהַכִּיר הַאִם הִיא בַּעֲלַת מִדּוֹת טוֹבוֹת. כִּי הוּא הַטַּעַם שֶׁשִּׁלְּחוֹ אַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה דַּוְקָא לְבֵיתוֹ וּמִשְׁפַּחְתּוֹ מֵחָרָן וְלֹא רָצָה לָקַחַת מִבְּנוֹת כְּנַעַן, כִּי בְּנֵי אֶרֶץ כְּנַעַן הָיוּ לְקוּיִים בְּמִדּוֹת רָעוֹת וּמְקֻלְקָלוֹת הָעוֹבְרוֹת בְּתוֹרָשָׁה מֵהוֹרִים לְיִלְדֵיהֶם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ הָיוּ בַּעֲלֵי מִדּוֹת טוֹבוֹת, וְלֹא הָיוּ לְקוּיִים אֶלָּא בְּעִנְיַן הָאֱמוּנָה בַּה', וְעִנְיָנֵי אֱמוּנוֹת אֵין הָאָב מוֹרִישׁ לְבָנָיו אַחֲרָיו.

בראש דאמ"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

בַּכֹּל מִכֹּל כֹּל - בִּרְכַּת אֱמוּנַת אֲבוֹתֵינוּ לְדוֹרוֹת

הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים טָעֲמוּ טַעַם עוֹלָם הַבָּא בְּעֵת מֵצַר וְקֹשִׁי

בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן אוֹמְרִים 'הָרַחֲמָן הוּא יְבָרֵךְ וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרְכוּ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב בַּכֹּל מִכֹּל כֹּל', שֶׁהָאָבוֹת נִתְבָּרְכוּ בְּלָשׁוֹן זֶה, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים חַז"ל בַּגְּמָרָא (ב"ב טז:) שִׁלְשָׁה הִטְעִימָן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה מֵעֵין הָעוֹלָם הַבָּא, אֵלּוּ הֵן, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. בְּאַבְרָהָם כְּתִיב (כד א) 'וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל', בְּיִצְחָק כְּתִיב (כז לג) 'וְאֹכַל מִכֹּל', בְּיַעֲקֹב כְּתִיב (לג יא) 'כִּי יֶשׁ לִי כֹּל', כְּלוֹמַר לֹא חָסְרוּ שׁוּם טוֹבָה (רש"י שם יז.).

תְּמִיהָה רַבָּתִי תַּעֲלֶה כְּשֶׁנִּרְאֶה מָתַי נֶאֶמְרוּ פְּסוּקֵי בְּרָכָה אֵלּוּ לָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים. בְּאַבְרָהָם נֶאֱמַר 'וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל' בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה שֶׁקָּם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ בְּפִטִירַת שָׂרָה אִמֵּנוּ ע"ה. כֵּן הַנֶּאֱמָר בְּיִצְחָק 'וְאֹכַל מִכֹּל' הָיָה כְּשֶׁנִּכְנַס עֵשָׂו לְהָבִיא אֶת הַמַּטְעַמִּים שֶׁהֵכִין עֲבוּרוֹ וְרָאָה יִצְחָק גִּיהִנֹּם פְּתוּחָה מִתַּחְתָּיו, וַיֶּחֱרַד חֲרָדָה גְּדוֹלָה כְּשֶׁהֵבִין עַד כַּמָּה רָשָׁע הוּא עֵשָׂו, וְלֵב מִי יָכוֹל לַעֲמֹד בְּצַעַר נוֹרָא זֶה כְּשֶׁנּוֹדַע לְאָדָם חַס וְשָׁלוֹם עַל בְּנוֹ שֶׁפָּר מִן הַדֶּרֶךְ וּמַזִּיק אֶת הַבְּרִיּוֹת, וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה יִצְחָק אָבִינוּ ע"ה שֶׁיִּרְאַת הַשָּׁמַיִם שֶׁלּוֹ הָיְתָה בַּדַּרְגָּה הַגְּבוֹהָה בְּיוֹתֵר בְּחִינַת 'עַמַּד יִצְחָק', שֶׁמִּבִּין כַּמָּה חֵטְא מְרַחֵק אֶת הָאָדָם וְכַמָּה מַעֲשֵׂי הָרֶשַׁע שֶׁל עֵשָׂו הִרְחִיקוּהוּ וְהִדִּיחוּ אוֹתוֹ מֵהַקְּדֻשָּׁה שֶׁל אֲבוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהָיוּ מֻרְכָּבָה לַשְּׁכִינָה.

וּכְדֶרֶךְ זֶה הַנֶּאֱמָר בְּיַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה הָיָה בְּעֵת שֶׁפָּגַשׁ אֶת עֵשָׂו אָחִיו שֶׁרָצָה לְהָרְגוֹ וּמַצִּיעַ לוֹ שֶׁיִּסַּיַּע לְמִשְׁפַּחְתּוֹ עִם הַמְּנָחָה שֶׁשָּׁלַח אֵלָיו, וְיַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה מֵבִין שֶׁבְּכָךְ רוֹצֶה עֵשָׂו הָרָשָׁע אַחְיָזָה חָלִילָה בְּזֶרַע יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה שֶׁמִּטָּתוֹ שְׁלֵמָה לְלֹא שֵׁמֶץ פְּגָם, וּבְתוֹךְ כָּל זֶה אוֹמֵר לוֹ יַעֲקֹב 'כִּי חַנַּנִי אֱלֹקִים וְכִי יֶשׁ לִי כֹּל'. וְעַל בְּרָכוֹת אֵלּוּ מְבַקְּשִׁים אָנוּ שֶׁנִּתְבָּרֵךְ כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרְכוּ אֲבוֹתֵינוּ, הַיְתָכֵן כִּדְבָר הַזֶּה, מַדּוּעַ וְכֵיצַד אֲנַשֵּׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה שְׁתִּקְנוּ אֶת נֻסַּח הַתְּפִלָּה בָּחֲרוּ דַּוְקָא בִּבְרָכוֹת שֶׁהָיוּ אֵצֶל הָאָבוֹת בִּזְמַן דָּחוּק וְצַעַר וְלֹא בְּמַצַּב שַׁלְוָה וְנַחַת.

הַחִזּוּק בֶּאֱמוּנָה בְּעֵת מֵצַר - הַבְּרָכָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר

אֶלָּא מִכָּאן מוֹדָעָה רַבָּה לְאוֹרֵיתָא וּמְמֻנָּה תּוֹצָאוֹת חַיִּים לְחַיֵּי כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל זֶרַע הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, כִּי הָאָבוֹת שֶׁהָיוּ מֻרְכָּבָה לַשְּׁכִינָה הִתְעַלּוּ וְהִגִּיעוּ לְהַכָּרָה בְּהִירָה כִּי כָּל הָעוֹבֵר עֲלֵיהֶם הִנּוֹ חֲטִיבָה אַחַת שֶׁל קֶשֶׁר עֶלְיוֹן בְּבוֹרֵא כָּל הָעוֹלָמוֹת שֶׁהוּא הַיּוֹדֵעַ כִּי זוֹ הַדֶּרֶךְ טוֹבָה הִיא לָהֶם, וְגַם אִם נִרְאֶה כִּי צָרָה הִגִּיעָם אֵין זֹאת אֶלָּא לִבְחֹן חֹזֶק בִּטְחוֹנָם בּוֹ. וְאָכֵן הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים הִכִּירוּ זֹאת וְכַאֲשֶׁר קָרָתָם הָעֱמִינוּ כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ עָשָׂה וְעוֹשֶׂה וְיַעֲשֶׂה לְכָל הַמַּעֲשִׂים וְכָל דְּעֲבִיד רַחֲמָנָא לְטָב עָבִיד, וּמִשָּׁכְךְ דַּוְקָא בְּשָׁעָה זוֹ הִתְחַזְּקוּ שֶׁזֹּאת הִיא הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ אוֹתָם ה' יִתְבָּרַךְ שֶׁכָּל הַמִּקְרִים בְּרָכָה הִיא לָהֶם.

אַבְרָהָם הוֹרִישׁ מִדָּתוֹ לְיִצְחָק וְיַעֲקֹב ע"ה

וְאַבְרָהָם הוֹרִישׁ מִדָּה זוֹ לְיִצְחָק בְּנוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם כה ה) 'וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק', וּבְאוּרוֹ כִּלְשׁוֹנוֹ שֶׁל בַּעַל **דֶּגֶל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם** (עקב ד"ה ארץ): וְאוֹתוֹ 'כֹּל' נָתַן יִצְחָק, וְהַיְינוּ שֶׁמָּסַר לוֹ גַּם כֵּן אוֹתוֹ 'רָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא', שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֱמוּנָה וּבְטָחוֹן בָּהּ', וּבָזֶה כָּלוּל כָּל הַבְּרָכוֹת, כִּי מִמֵּילָא כָּל הַשְּׁפָעוֹת נִמְשָׁכִין מִזֶּה. וְגַם יִצְחָק בְּעֵת שֶׁרָאָה גֵּיהִנֹּם פְּתוּחָה לְפָנָיו אָמַר 'וְאֹכַל מִכֹּל'. וְכֵן יַעֲקֹב הִכִּיר בְּחֶסֶד ה' יִתְבָּרַךְ וּבְכָל עֵת אָמַר 'יֶשׁ לִי כֹּל' וְאַף בְּשָׁעָה שֶׁמָּצָא אֶת עֵשָׂו בָּא לְקָרְאתוֹ עִם אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ כְּדֵי לְהָרְגוֹ, וְאָז 'וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ' (לב ח), 'וַיִּירָא' שֶׁמָּא יֶהֱרֹג, 'וַיֵּצֶר' לוֹ' אִם יַהֲרֹג הוּא אֶת אֲחֵרִים (רש"י שם), וְעִם זֹאת אָמַר 'יֶשׁ לִי כֹּל'.

זוֹהִי הַבְּרָכָה שֶׁלֵּמָה שֶׁמְּבַקְּשִׁים אָנוּ לְהִתְבָּרֵךְ בָּהּ 'כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרְכוּ אֲבוֹתֵינוּ', שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק בְּעֵת וּבִזְמַנִּים קָשִׁים הַמִּתְרַגְּשִׁים וּבָאִים לִפְנֵי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, הֵן מִצָּרִים בְּגַשְׁמִיּוּת וְהֵן כְּשֶׁהֵם בִּרוּחָנִיּוּת, וְאַף בָּהֶם נִזְכֶּה לְהַכִּיר בְּהַשְׁגָּחַת ה' יִתְבָּרַךְ וְנַאֲמִין כִּי ה' יִתְבָּרַךְ דּוֹאֵג וְשׁוֹמֵר עַל כָּל אָדָם וּמוּכָן אִם כֵּן כִּי זֶהוּ הַטּוֹב בְּיוֹתֵר עֲבוּרֵנוּ. וְעַל יְדֵי כָּךְ נִזְכֶּה אַף אָנוּ שֶׁיַּטְעִימֵנוּ ה' בָּעוֹלָם הַזֶּה מֵעֵין הָעוֹלָם הַבָּא.

'יֶשׁ לִי כֹּל' מִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת וְהַשִּׂמְחָה בְּחֶלְקוֹ

בְּבִרְכָתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב נִכְלֶלֶת גַּם הַבְּרָכָה הַגְּדוֹלָה שֶׁיֵּשׁ לְמַסְתַּפֵּק בְּמוּעָט וְשָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, כָּךְ דִּבֵּר בְּקָדְשׁוֹ **הרה"ק הָאַהֲבַת שָׁלוֹם ע"ה** (בראשית ד"ה ויכל): יָדוּעַ שֶׁעִקַּר הָעַצְבוּת שֶׁבָּאָה לָאָדָם הַכֹּל הוּא מִצַּד שֶׁחָסֵר לוֹ אֵיזֶה דָּבָר, וְכָל הַחֶסְרוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם הַכֹּל הוּא מִצַּד שֶׁעֲדַיִן לֹא זָכָה לְבְחִינַת 'כֹּל', בְּרִכַּת יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה, עַל דֶּרֶךְ שֶׁאָמַר 'וְכִי יֶשׁ לִי כֹּל'. כִּי כְּשֶׁאֵין לָאָדָם בְּחִינַת 'כֹּל' אֲזַי נִדְמֶה תָּמִיד בְּעֵינָיו שֶׁחָסֵר לוֹ שׁוּם דָּבָר, וַעֲדַיִן אֵין לוֹ שְׁלֵמוּת כָּל צָרְכּוֹ, וּמֵחֲמַת זֶה בָּא לְעַצְבוּת, וְזוֹ הִיא הָעֵדֶר הַמְּנוּחָה, כִּי אֵין הָאָדָם יָכוֹל לָנוּחַ כְּשֶׁחָסֵר לוֹ אֵיזֶה דָּבָר.

אֲבָל אִם זוֹכֶה הָאָדָם לִבְחִינַת 'כֹּל' אֲזַי הוּא תָּמִיד בִּבְחִינַת הִסְתַּפְּקוּת, וְאַף עַל פִּי שֶׁחָסֵר לוֹ אֵיזֶה דָּבָר הֵן בְּגוּף וְהֵן בְּמָמוֹן אֵינוֹ מַרְגִּישׁ הַחִסָּרוֹן, עַל יְדֵי בְּחִינַת 'כֹּל' שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, עַל דֶּרֶךְ הַכָּתוּב (דברים ח ט) 'לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ', וַאֲזַי שׁוֹרָה עָלָיו שִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְזֶהוּ עִקַּר הַמְּנוּחָה. וְעַל כֵּן כָּל אִישׁ הַמַּשְׂכִּיל, כָּל אֶחָד לְפִי מַדְרֵגָתוֹ, צָרִיךְ לִרְאוֹת לִזְכּוֹת לִבְחִינַת כֹּל, בְּחִינַת הִסְתַּפְּקוּת, וְיִהְיֶה שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ הֵן בַּגַּשְׁמִי וְהֵן בְּרוּחָנִי, כִּי בִּרְכַּת 'כֹּל' יְכוֹלָה לְהִירוֹת בְּכָל הַמַּדְרֵגוֹת, וְאַף כִּי גָּבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ יֵשׁ, עַל כָּל פָּנִים בְּאוֹתָהּ מַדְרֵגָה שֶׁהוּא עוֹמֵד שָׁם עַכְשָׁיו יָכוֹל לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ בְּחִינַת 'כֹּל', בְּחִינַת הִסְתַּפְּקוּת, עַל דֶּרֶךְ מַאֲמַר חַזַ"ל (אבות פ"ד מ"א) הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ.

אַף שֶׁהָיָה לוֹ לְאָדָם הָרִאשׁוֹן כָּל הָנֶאוֹת שֶׁבָּעוֹלָם הָיָה חָסֵר לוֹ מִדַּת 'יֶשׁ לִי כֹּל' וְחָטָא

וְיֵשׁ עוֹד לְהוֹסִיף בִּדְבָרָיו ע"ה שֶׁכַּדָּבָר הַזֶּה נִתַּן לִלְמֹד מֵאָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁאָמְרוּ עָלָיו חַזַ"ל (סנהדרין נט:) שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּגַן עֵדֶן וְהָיוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת צוֹלִין לוֹ בָּשָׂר וּמְסַנְּנִים לוֹ יַיִן, וְעִם זֹאת הִגִּיעַ אֵלָיו נָסְיוֹן גָּדוֹל לֶאֱכֹל מֵעֵץ הַדַּעַת שֶׁלְּבַסּוֹף לֹא עָמַד בּוֹ. וְכָל דַּרְדַּק יִתְקַשֶּׁה לְהָבִין, כְּלוּם חָסֵר הָיָה מַשֶּׁהוּ מִכָּל טוּב הָעוֹלָם, הֲרֵי מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת עָמְדוּ הָכֵן לְשָׁרְתוֹ וּלְהָבִיא לוֹ כָּל מַטְעַמִּים שֶׁיַּחְפֹּץ. אוּלָם בִּדְבָרִים אֵלּוּ נִגְּכַח כִּי הַהַבְחָנָה בֵּין אִם יֵשׁ לָאָדָם אוֹ שֶׁאֵין לוֹ אֵינָהּ תְּלוּיָה בְּעָשִׁיר אוֹ אֶבְיוֹן, אֶלָּא בְּהַרְגָּשַׁת הַלֵּב שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּל, שֶׁזּוֹהִי מִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת שֶׁנֶּאֶמְרָה בְּיַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה 'יֶשׁ לִי כֹּל', וְלָכֵן אַף כִּי הָיְתָה לוֹ לָאָדָם הָרִאשׁוֹן כָּל הֶנָּאָה שֶׁיַּחְפֹּץ, אַךְ כַּאֲשֶׁר הָיָה אֶילָן אֶחָד בִּלְבַד שֶׁנֶּאֱסַר עָלָיו לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ כְּבָר הִרְגִּישׁ חֶסֶר חָזָק כָּל כָּךְ עַד שֶׁלֹּא עָמַד בַּפִּתּוּי וְחָטָא.

וְזֶהוּ הַנֶּאֱמָר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל 'אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם וְגוֹ' לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ', שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מִתְּקוּן חֵטְא אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁמִּתְקַיֵּם בָּהּ 'אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם' שֶׁזֶּה הוּא הַהֶפֶךְ מִבְּזַעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם וְגוֹ' בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה' שֶׁהָיָה מֻחְמָת הַחֵטְא.

בְּשַׂבַּת קְרוֹבִים לְהַשָּׂגַת מִדַּת הַשִּׂמְחָה בְּחֶלְקוֹ

מַמְשִׁיךְ הָאַהֲבַת שָׁלוֹם לְבָאֵר, כֹּחַ זֶה נִמְצָא בְּיֶתֶר שְׁאֵת בִּבְרִכַּת הַשַּׂבָּת שֶׁבָּהּ נֶאֱמַר 'וַיְכַל אֱלֹקִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי' וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י, מָה הָיָה הָעוֹלָם חָסֵר - מְנוּחָה, בָּאת שַׁבָּת בָּאת מְנוּחָה כָּלְתָה וְנִגְמְרָה הַמְּלָאכָה. כִּי בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ שׁוֹרָה בִּרְכַּת 'כֹּל' עַל פִּי דִּבְרֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (יתרו פח:) שַׁבָּת שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁמָא דְּאִיהוּ שְׁלִים מִכָּל סִטְרוֹי. וְעַל הַשַּׁבָּת נִדְרַשׁ הַפָּסוּק 'לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ' כִּי שַׁבָּת הִיא בְּחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁכָּתוּב בָּהּ 'אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ' וְגוֹ'. נִמְצָא שֶׁבְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ שׁוֹרָה בִּרְכַּת 'כֹּל', וְזוֹ הִיא עִקַּר הַמְּנוּחָה וְהַשִּׂמְחָה. אֲבָל בְּשִׁשֶּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה אֵין שׁוֹרָה בִּרְכַּת 'כֹּל', וְזוֹ הִיא הָעֵדֶר הַמְּנוּחָה.

וְזֶהוּ, 'מָה הָיָה הָעוֹלָם חָסֵר מְנוּחָה', וְתֵבַת 'חָסֵר' קַאי לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וַהֲוֵי כְּאִלּוּ נִכְתַּב 'מָה הָיָה הָעוֹלָם חָסֵר, חֲסַר מְנוּחָה', וּפֵרוּשׁוֹ שֶׁל 'מָה הָיָה הָעוֹלָם חָסֵר' הוּא, מִפְּנֵי מָה הָיָה הָעוֹלָם מַרְגִּישׁ הַחִסָּרוֹן בְּעֻצְמוּתוֹ, הֲלֹא הַכֹּל נִבְרָא בְּשִׁשֶּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. וּמְפָרֵשׁ אַחַר כָּךְ 'חָסֵר מְנוּחָה', פֵּרוּשׁ מֻחְמַת שֶׁהָיָה עֲדַיִן הָעֵדֶר וְחִסָּרוֹן בְּחִינַת 'כֹּל', שֶׁזּוֹ הִיא הֵעָדֵר וְחִסָּרוֹן הַמְּנוּחָה. 'בָּאת שַׁבָּת' שֶׁשּׁוֹרָה בָּהּ בִּרְכַּת כֹּל, 'בָּאת מְנוּחָה' וְשִׂמְחָה.

מֵי״ן יְקִידִין

מאמרי קודש ודברי חכמה וחיזוק
בעניני עבודת ה' והלכות חיים,
מסודרים על סדר יום השבת

בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הִנְחִילָנוּ - זְמַן אַהֲבָה בְּמַתָּנָה

הִתְעוֹרְרוּת אַהֲבָה לַה' בְּשַׁבָּת - מִתּוֹךְ הַיִּרְאָה

הַיִּרְאַת שָׁמַיִם שֶׁמִּתְעוֹרֶרֶת בְּיֶתֶר שְׂאֵת וְעֹז בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ, מְבִיאָה אֶת הָאָדָם גַּם לַדַּרְגָּה הַגְּבוֹהָה יוֹתֵר שֶׁהִיא אַהֲבָה, לַעֲבֹד אֶת ה' בְּכָל לֵב נֶפֶשׁ וּמְאֹד בְּתִשּׁוּקָה וְאַהֲבָה מְרוֹמֶמֶת, שֶׁכֵּן הַיִּרְאָה נִקְרֵאת 'בַּיִת' כְּדִבְרֵי הַגְּמָרָא (שבת לא:) מַכְרִיז רַבִּי יַנַּאי, חֲבָל עַל דְּלִית לֵיהּ דַּרְתָּא, וְתַרְעָא לְדַרְתָּא עָבֵיד, הֲרֵי לָנוּ כִּי יִרְאַת שָׁמַיִם נֶחְשֶׁבֶת לְבַיִת, וּלְפִיכָךְ מַתְחִילָה הַתּוֹרָה בָּאוֹת בֵּי״ת, וּבֵאֵר **הרה״ק רַבִּי נַפְתָּלִי מֵרוֹפְשִׁיץ** ע״ה (זרע קודש פר' בראשית ד״ה התחלת) שֶׁבָּא לְרָמֵז עַל מִדַּת הַיִּרְאָה שֶׁנִּקְרֵאת 'בַּיִת' וְהִיא כְּמוֹ בַּיִת שֶׁהַכֹּל נִכְנָסִים לְתוֹכוֹ, לְלַמֶּדְךָ שֶׁכְּדֵי לִלְמֹד תּוֹרָה צָרִיךְ לְהַכְנֵס קֹדֶם לַ'בַּיִת' הִיא יִרְאַת שָׁמַיִם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת ה'", וְרַק בְּתוֹךְ בַּיִת זֶה נִמְצָאִים כָּל הַמַּדְרֵגוֹת וּבְרֹאשָׁם עֲבוֹדַת ה' מֵאַהֲבָה.

כְּמוֹ כֵן הָאִשָּׁה שֶׁהִיא עִקָּרוֹ שֶׁל בַּיִת רוֹמֶזֶת לְיִרְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי לא ל) 'אִשָּׁה יִרְאַת ה' הִיא תִתְהַלָּל', לְעֻמָּתָהּ הָאִישׁ רוֹמֵז לְאַהֲבָה. וְאָכֵן נִרְאֶה שֶׁבְּתוֹךְ הַמִּלָּה 'יִרְאָה' יֶשְׁנָם אוֹתִיּוֹת רִאשׁוֹנוֹת שֶׁל אַהֲבָה, לְלַמֵּד שֶׁמֵּהַיִּרְאָה יָבוֹא אָדָם לְאַהֲבָה. וְזֶה שֶׁרָמְזוּ בְּדִבְרֵי הַגְּמָרָא (ב״ב קמא.) 'בַּת תְּחִלָּה סִימָן יָפֶה לְבָנִים', שֶׁכַּאֲשֶׁר מַתְחִילִים בְּבַת הָרוֹמֶזֶת לְיִרְאָה סִימָן יָפֶה הוּא לְבָנִים הָרוֹמְזִים לְאַהֲבָה, שֶׁהָאַהֲבָה הַנִּרְצֵית הִיא כְּשֶׁיֵּשׁ 'בַּת תְּחִלָּה' שֶׁמַּקְדִּים יִרְאַת שָׁמַיִם תְּחִלָּה וּמִמֶּנָּה יָבוֹא לְאַהֲבָה לַה'. וְזֶה מַה שֶּׁאָמְרוּ בַּגְּמָרָא (קידושין ב:) 'דַּרְכּוֹ שֶׁל אִישׁ לְחַזֵּר אַחַר אִשָּׁה', שֶׁהָאִישׁ הָרוֹמֵז לְאַהֲבָה מְחַזֵּר אַחַר אִשָּׁה, אִשָּׁה יִרְאַת ה', כִּי זוֹ דַּרְכָּהּ שֶׁל הָאַהֲבָה לְחַזֵּר אַחֲרֵי הַיִּרְאָה כִּי מִבִּלְעָדֶיהָ לֹא יוּכַל אָדָם לָבוֹא לְאַהֲבָה אֲמִתִּית.

יִרְאַת שָׁמַיִם מְבִיאָה אַהֲבָה וְשִׂמְחָה בְּהֶפֵךְ הַטֶּבַע

וְדָבָר זֶה הוּא מִנִּפְלְאוֹת יִרְאַת שָׁמַיִם, שֶׁבְּעוֹד כָּל יִרְאָה מְרַחֶקֶת וּמְבִיאָה דְּאָגָה וּבְהַלָה עוֹלָה בְּקָנֶה אֶחָד עִם אַהֲבָה וּמְאוֹר פָּנִים, שׁוֹנָה הִיא יִרְאַת שָׁמַיִם שֶׁהַיִּרְאָה עַצְמָהּ מְבִיאָה שִׂמְחָה, וּכְמוֹ שֶׁבֵּאֵר **רַבֵּנוּ יוֹנָה** (ברכות כא. מדפי הרי״ף ד״ה וגילו): שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵצֶל בָּשָׂר וָדָם הַיִּרְאָה וְהַשִּׂמְחָה הֵם דָּבָר וְהֶפְכּוֹ, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהָאָדָם מְפַחֵד מִזּוּלָתוֹ הוּא עוֹמֵד נִרְתָּע וְדוֹאֵג, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינֶנּוּ כֵּן, אַדְרַבָּה כְּשֶׁהָאָדָם מִתְבּוֹנֵן בְּגֶדְלָתוֹ וְיִרָא מִפָּנָיו, יִשְׂמַח וְיָגִיל בְּאוֹתָהּ יִרְאָה מִפְּנֵי שֶׁשִּׂבְּאֶמְצָעִיתָהּ מִתְעוֹרֵר לְקַיֵּם הַמִּצְוֹות, וְשָׂשׂ וְנֶעֱלָס בְּקִיּוּמָהּ שֶׁיּוֹדֵעַ כִּי שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו, וְעַל שִׂמְחָה כָּזוֹ תִּמְצָא שֶׁאָמַר בְּפָסוּק אֶחָד (תהלים ב יא) 'עִבְדוּ אֶת ה' בְּיִרְאָה, וְגוֹ', וּבְפָסוּק אַחֵר (שם ק ב) 'עִבְדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה, רוֹצֶה לוֹמַר תַּעַבְדוּ אֶת ה' בְּיִרְאָה וּבְאוֹתוֹ הַיִּרְאָה תִּשְׂמְחוּ וְתָגִילוּ בָּהּ.

שֶׁהַכֹּל כָּלוּל בַּיִּרְאָה, וְהִיא הַמְּבִיאָה שְׁלֵמוּת בְּכָל הַמַּעֲשִׂים וְהַמִּדּוֹת, וְכַנֶּאֱמָר (תהלים לד י) 'יִרְאוּ אֶת ה' קְדֹשָׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו', שֶׁאֵין דָּבָר חָסֵר מִיִּרְאֵי ה', וְיֵשׁ לָהֶם לְיִרְאֵי ה' שִׂמְחָה בַּה' וְאַהֲבָתוֹ בִּדְבֵקוּת נִפְלָאָה לְצַד יִרְאָתָם.

בַּקָּשַׁת ה' הִיא רַק יִרְאַת שָׁמַיִם וּמִמֶּנָּה כְּבָר יָבוֹא לִשְׁלֵמוּת בַּכֹּל

וּבָזֶה מְבֹאָר מַה שֶּׁאָמְרָה תּוֹרָה (דברים יא יא) 'וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם לְיִרְאָה', וְהִקְשׁוּ הַמְפָרְשִׁים שֶׁבַּפָּסוּק מְבֹאָרִים לְאַחַר מִכֵּן עוֹד דְּבָרִים אוֹתָם מְבַקֵּשׁ ה' מֵאִתָּנוּ מִלְּבַד הַיִּרְאָה, 'לָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו, וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ, וְלַעֲבֹד אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ, לִשְׁמֹר אֶת מִצְוֹת ה' וְאֶת חֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם', אִם כֵּן כֵּיצַד יוּבְנוּ אִמְרֵי קָדוֹשׁ 'מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ', שֶׁמַּשְׁמָעוֹ מַה בְּסַךְ הַכֹּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבַקֵּשׁ מֵאִתָּנוּ, 'כִּי אִם לְיִרְאָה' רַק דָּבָר קָטָן וְהוּא לְיִרְאָה אֶת ה'.

אֶלָּא הַבֵּאוּר הוּא כִּדְבְרֵי **הָאוֹר הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ** בְּפָסוּק זֶה, כִּי הַיִּרְאָה הִיא הַמַּפְתֵּחַ לְכָל הַמַּעֲלוֹת שֶׁיָּבוֹאוּ אַחַר כָּךְ, וְאָמַר לָהֶם שֶׁאֵינוֹ מְבַקֵּשׁ מֵהֶם כִּי אִם הַיִּרְאָה, וְטַעַם הַדָּבָר הִיא לְפִי שֶׁהַיִּרְאָה תְּסוֹבֵב אֶתְכֶם לְלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו, כִּי הַיִּרְא לֹא יֶחְדַּל מִיִּרְאָתוֹ אֲפִלּוּ בְּאַחַת מֵאֶלֶף שֶׁעָלָיו לַעֲשׂוֹת, וְלֹא זוֹ בִּלְבַד מַגִּיעָתוֹ אֶלָּא עוֹד לוֹ 'וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ', הֲרֵי שֶׁהַיִּרְאָה הִיא פֶּתַח לְכָנֵס לְשַׁעַר הָאַהֲבָה, וְלָזֶה כְּשֶׁאָמַר הַכָּתוּב 'מַה ה' שֹׁאֵל כִּי אִם לְיִרְאָה', דִּקְדֵּק לוֹמַר 'וְעַתָּה', פֵּרוּשׁ, מַה שֶּׁהוּא שׁוֹאֵל לְיִרְאָה הוּא עַתָּה בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁאַתָּה בָּא לְשָׁא עֹל הָאֱלֹהוּת, אֲבָל אֵין זֶה תַּכְלִית מַה שֶּׁחָפֵץ מִמְּנוּ עֲשׂוֹת אֶלָּא שֶׁזֶּה יַעֲמִידֵנוּ בְּגֶדֶר הָאַהֲבָה, עַד כָּאן לְשׁוֹן קָדְשׁוֹ.

וְכָךְ מוּבָא בְּהַרְבֵּה סִפְרֵי קֹדֶשׁ, וְדִיקוּ זֹאת מִכָּךְ שֶׁכָּתוּב 'כִּי אִם לְיִרְאָה וְגוֹ' לָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו' וְלֹא כָּתוּב 'וְלָלֶכֶת' בְּוָא"ו נִשְׁמָע מִזֶּה שֶׁזֶּה דָּבָר נוֹסָף עַל הַיִּרְאָה, רַק הֱיוֹת וְהַיִּרְאָה הִיא הַפֶּתַח שֶׁעַל יָדָהּ יָבוֹא לִשְׁאָר הַדְּבָרִים שֶׁנֶּאֱמְרוּ שָׁם, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא 'שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם לְיִרְאָה' וּמִזֶּה יָבוֹא לִידֵי 'לָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו'. וְהוּא הָאָמוּר מֵאוּמָה בַּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ וּבְתוֹרָתוֹ.

'מַתָּנָה טוֹבָה' הִיא מִדַּת הָאַהֲבָה הַבָּאָה בְּמַתָּנָה לְיִרְאֵי ה'

אַהֲבָה נִפְלָאָה זוֹ מִתְעוֹרֶרֶת בְּלֵב כָּל יְהוּדִי בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְזֹאת אַהֲבַת אֱמֶת שֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּשׁוּם דָּבָר, וְהִיא הַבָּאָה מִכֹּחַ הַיִּרְאַת שָׁמַיִם שֶׁיֵּשׁ בְּשַׁבָּת, וְעַל כֵּן יוֹם הַשַּׁבָּת הוּא הַיּוֹם הַמְסֻגָּל לְהַגִּיעַ וּלְהִתְקָרֵב לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתּוֹךְ אַהֲבָה, שֶׁכֵּן הָאַהֲבָה הַבָּאָה מִתּוֹכָהּ שֶׁל הַיִּרְאָה הִיא הָאַהֲבָה אֲמִתִּית. וְזוֹ הִיא הַ'מַּתָּנָה טוֹבָה' מִבֵּית גְּנָזָיו, שֶׁאַהֲבָה זוֹ נִתֶּנֶת בְּמַתָּנָה מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּכְפִי הַמְבֹאָר שֶׁלְּאַחַר הֶעָמָל וְהַיְגִיעָה בְּיִרְאַת ה' מְקַבֵּל יֵרֵא שָׁמַיִם אֶת הָאַהֲבָה בְּמַתָּנָה.

דְּבָרִים מְפֻלָּאִים מֵעֵין הָאָמוּר כְּתוּבִים הֵם בְּסֵפֶר **ייטב לֵב** (פר' בראשית) עַל דִּבְרֵי הַגְּמָרָא 'לַדַּעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם', אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, מַתָּנָה טוֹבָה יֵשׁ לִי בְּבֵית גְּנָזַי וְשַׁבָּת שְׁמָהּ וַאֲנִי מְבַקֵּשׁ לִתְּנָהּ לְיִשְׂרָאֵל, לֵךְ וְהוֹדִיעֵם. מַהִי הַמַּתָּנָה הַטּוֹבָה שֶׁיֵּשׁ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּבֵית גְּנָזָיו, הֲוֵי אוֹמֵר, הִיא יִרְאַת שָׁמַיִם כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'יִרְאַת ה' הִיא אוֹצָרוֹ' שֶׁאֵין לוֹ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ אֶלָּא אוֹצָר שֶׁל יִרְאַת שָׁמַיִם. 'וְשַׁבָּת שְׁמָהּ' זוֹ מִדַּת אַהֲבָה הַמְכֻנָּה בְּשֵׁם 'שַׁבָּת', מִלְּשׁוֹן 'לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ'. 'וַאֲנִי מְבַקֵּשׁ לִתְּנָהּ לְיִשְׂרָאֵל' לְמִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לוֹ בְּחִינַת אַהֲבָה בְּמַתָּנָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (הושע יד ה) 'אֹהֲבֵם נְדָבָה'. וְצִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה 'לֵךְ וְהוֹדִיעֵם' לְמַעַן יֵדְעוּ כִּי מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת לִמְצֹא אֶת הָאַהֲבָה וְהַיִּרְאָה בְּלֵב אֶחָד, שֶׁעַל פִּי הַטֶּבַע הֵן מִדּוֹת הַסּוֹתְרוֹת זוֹ לְזוֹ, אַךְ מֵאַחַר וְהֵם מֵה' יְכוֹלִים הֵם לְהֱיוֹת בְּצִוָּתָא חַדָּא. וְכִלְשׁוֹן קָדְשׁוֹ: כְּשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם יִרְאַת שָׁמַיִם אָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לוֹ מִדַּת אַהֲבָה בִּנְדָבָה וּמַתָּנָה, כִּדְכְתִיב 'אֹהֲבֵם נְדָבָה'. וּמֵעַתָּה לֹא קָשֶׁה אֵיךְ יִתְכֵּן שֶׁיִּמָּצְאוּ שְׁנֵיהֶם בָּאָדָם, כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא כֹּל יָכוֹל, וְלוֹ נִתְכְּנוּ עֲלִילוֹת, וּבְכֹחוֹ הַגָּדוֹל מְסַיֵּעַ לָאָדָם אֲשֶׁר יֹאמַר בָּזֶה הוּא אַהֲבָה, וְגַם מִזּוֹ רוֹצֶה לוֹמַר יִרְאָה, אַל תַּנַּח יָדֶךָ, וּשְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד טוֹבִים וְנִצְמָדִים בְּלֵב יִשְׂרָאֵל הַהוֹלְכִים לִפְנֵי ה' בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים.

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לצטט ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים

אוצר ספרי החסידות המבוארים

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל

אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת נינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחיו
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

· לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com